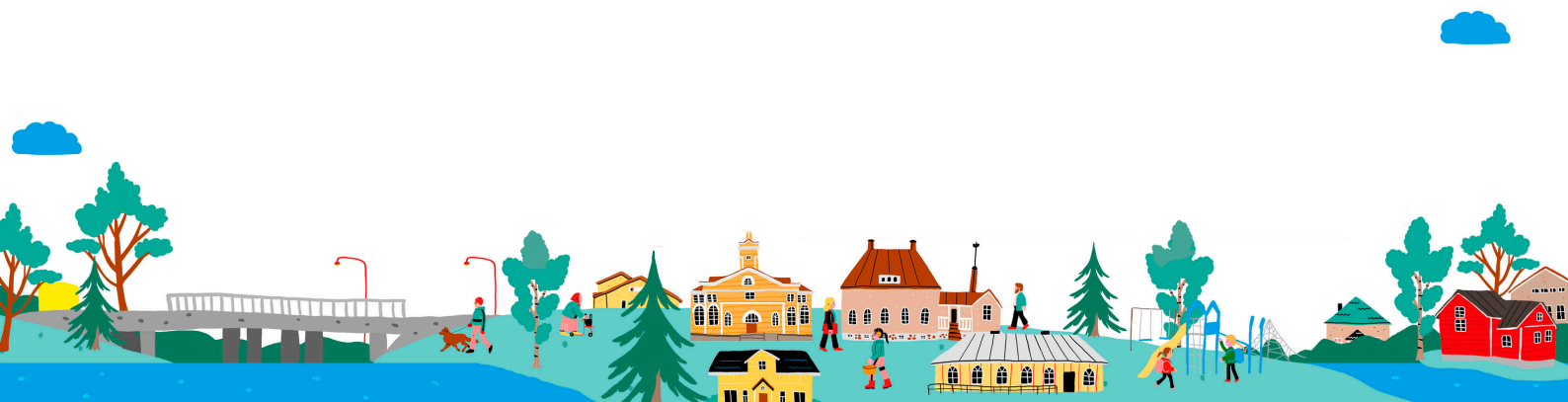

VISIT

RAUTALAMPI.FI

2024

TILINPÄÄTÖS & TOIMINTAKERTOMUS

Käsittely:
KH 31.3.2025
KV

Sisällys

1 TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	5
1.2 Kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2024	5
1.3 Kunnan strategia	8
1.4 Kunnan hallinto	9
1.5 Tietoja Rautalammin kunnasta	11
1.5.1 Sijainti	11
1.5.2 Kunnan alue	11
1.5.3 Kunnan väestön kehitys 2000–2024	12
1.5.4 Keskimääräinen työttömyysaste % Rautalammissa 2000–2024	12
1.5.5 Kunnan veroprosentit	13
1.6 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 2024	13
1.6.1 Julkinen talous ja yleinen taloudellinen kehitys	13
1.6.2 Verotus	17
1.6.3 Työllisyys	18
1.6.4 Väestönkehitys	19
1.7 Sisäinen valvonta	20
1.7.1 Sisäisen valvonnan periaatteet	20
1.7.2 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen	22
1.8 Riskienhallinta	22
1.8.1 Henkilöriskit	23
1.8.2 Tietojärjestelmäriskit	24
1.8.3 Rahoitusriskit	24
1.8.4 Vakuutukset	25
1.9 Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta	25
1.10 Muut ei-taloudelliset asiat	26
1.11. Ympäristöasiat	26
1.12 Olennaiset muutokset kunnan taloudessa	26
1.12.1 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	28
1.13 Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne	30
1.14 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	33
1.15 Tilikauden tuloksen käsittely	34
1.16 Kuntakonsernin toiminta ja talous	34
1.16.1 Konserniyhtiöt	34
1.16.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	35

1.16.3 Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät	35
1.16.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	36
1.16.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	37
1.16.6 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	37
Menot ja tulot rakenneosittain (brutto)	39
Verot ja valtionosuudet	39
Kunnan tulojen jakauma (ulkoinen)	40
Lainatilanne	40
Bruttomenot toiminnoittain (ilman lainanlyhennyksiä)	41
Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset)	42
Palvelujen ostot toiminnoittain (ulkoiset)	43
1.17 Tuloslaskelma ja tunnusluvut	44
1.18 Rahoituslaskelma ja tunnusluvut	45
1.19 Tase ja tunnusluvut	46
1.20 Kunnan kokonaistulot ja –menot	47
1.21 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	48
1.22 Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut	49
1.23 Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut	50
1.24 Konsernitase ja tunnusluvut	51
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	54
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	54
130 Tilintarkastus	54
18 Luottamushenkilöhallinto	56
170 Yleishallinto	58
180 Taloushallinto	60
1120 Työllistämistukityöt	61
26 Elinkeinotoimi	63
270 Maaseututoimi	65
404 Sivistyksen hallinto	68
410 Perusopetus	70
420 Lukio	73
440 Aikuiskoulutus (Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus)	75
450 Joukkoliikenne	77
453 Varhaiskasvatus	79
454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)	86
460 Nuorisotoimi	90
470 Liikuntatoimi	92

480 Kirjasto	94
490 Kulttuuritoimi.....	96
500 Hallinto tekninen	101
510 Jätehuolto	103
540 Kiinteistöt.....	105
545 Ravintokeskus	107
550 Varikko	109
560 Liikenneväylät.....	110
570 Maankäytön suunnittelu.....	111
580 Ympäristönsuojelu	112
590 Rakennusvalvonta.....	113
2.2 Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2024.....	114
2.3 Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2024	119
2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2024.....	132
2.5 Investointiosan toteutuminen 2024	133
2.6 Rahoituslaskelmaosan toteutuminen	136
2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	137
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT.....	139
3.1 Tuloslaskelma	139
3.2 Rahoituslaskelma.....	140
3.3 Tase.....	141
3.4 Konsernin tuloslaskelma	143
3.5 Konsernin rahoituslaskelma	144
3.6 Konsernitase	145
4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	147
4.1 Kunnan liitetiedot	147
4.2 Tuloslaskelman liitetiedot.....	149
4.3 Taseen liitetiedot.....	154
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	160
4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt.....	165
4.6 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	166
5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	168
5.1 Vesihuolto	168
520 Vesihuolto.....	168
5.2 Vesihuollon tuloslaskelma.....	170
5.3 Vesihuollon rahoituslaskelma.....	171
5.4 Vesihuollon tase.....	172

5.5 Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot.....	173
5.6 Vesihuollon taseen liitetiedot.....	175
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	177
TILINTARKASTUSMERKINTÄ.....	177
6 LUETTELOT JA SELVITYKSET.....	178
7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS	179
7.1 Henkilöstöpanokset.....	179
7.1.1 Henkilöstön määrä.....	179
7.1.2 Vakinaisen henkilöstön määrä toimielimittäin	185
7.1.3 Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne	186
7.1.4 Palkat ja muut henkilöstömenot.....	187
7.2.1 Terveysperusteiset poissaolot	187
7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen	188
7.3 Henkilöstötavoitteet 2024.....	189

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. (KPL 3:1a §) Kuntalain 115 § mukaisesti kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa.

Toimintakertomuksessa annetaan myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Toimintakertomuksessa kunnanhallitus tekee esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Kattamattoman alijäämän osalta kuvataan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Toimintakertomuksessa kuvataan millaisia toimintaperiaatteita kunta noudattaa huolehtiessaan edellä luetelluista asioista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa. Lisäksi annetaan selostus siitä, miten kunta hallitsee näitä riskejä. (KPL 3a:2 §)

1.2 Kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2024

Rautaisen rohkea Rautalampi

Vuosi 2024 oli Rautalammin kunnalle sekä taloudellisesti että toiminnallisesti merkittävä. Tilinpäätöksemme osoittaa, että olemme onnistuneet pitämään taloutemme tasapainossa haastavista olosuhteista huolimatta. Kunnan taloudellinen asema on vakaalla pohjalla, ja tulevaisuuteen voidaan katsoa luottavaisin mielin. Onnistuneet toimenpiteemme ovat osoitus sitkeydestä, yhteistyöstä ja positiivisesta kehityksestä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tulevaisuudessa riittäisi haasteita niin kuntataloudessa kuin toimintojen sopeuttamisessa. Oikeastaan se työ on vasta alussa ja paljon muutostyötä on edessäpäin.

Taloslukujen osalta vuoden 2024 tilinpäätös osoittaa maltillista ylijäämää, mikä antaa meille hyvät lähtökohdat tulevien vuosien suunnitteluun. Verotulojen kehitys on ollut odotetun kaltaista, ja valtionosuudet ovat tukeneet kunnan taloudellista vakautta. Samalla olemme pystyneet tehostamaan toimintaamme ilman, että peruspalvelut ovat kärsineet – päinvastoin, olemme pystyneet kehittämään palveluita entisestään. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistyötä on jatkettu. Koulutuksen puolella olemme olleet mukana verkostoperuskouluhankkeessa, jonka pohjalta kehitetään kokonaan uutta peruskoulun tulevaisuutta työnimellä UKK 3.0. Varhaiskasvatuksen henkilöresursseja on vahvistettu vuoden 2024 aikana merkittävästi ja pyrkimyksenä turvaamaan hyvä ja turvallinen varhaiskasvatus sekä parantamaan työhyvinvointia esiopetuksen osalta.

Kulunut vuosi 2024 toi mukanaan myös vaikeita päätöksiä. Yksi raskaimmista oli päätös Kerkonjoenkoulun lakkauttamisesta. Ymmärrämme, että päätös herättää monenlaisia tunteita ja vaikuttaa

myös monien perheiden arkeen. Tämä päätös ei ollut helppo, mutta se oli välttämätön kunnan talouden tasapainottamiseksi ja tulevaisuuden resurssien kohdentamiseksi kestäväällä tavalla. Pyrimme varmistamaan, että koululaiset ja perheet saavat siirtymävaiheessa tarvitsemansa tuen, ja teemme kaikkemme, jotta laadukas perusopetus tulevinakin vuosina säilyy vahvana Rautalammillä.

Kaikesta huolimatta kehitys on ollut myös vahvaa. Olemme edistäneet Toholahden teollisuusalueen laajennusta sekä alueen infrahanketta, joihin molempiin olemme saaneet merkittävän avustuksen ELY-keskukselta. Nämä investoinnit tukevat kunnan elinkeinoelämää ja vahvistavat alueen vetovoimaa yrityksille ja uusille toimijoille. Lisäksi iloitsimme Osuuskauppa PeeÄssän uuden myymälän rakentamisesta, joka parantaa palveluita kuntalaisille ja luo uusia työpaikkoja Rautalammillä. Elinkeinoelämän mahdollisuudet ovat kehittyneet oikeaan suuntaan.

Kuluneen vuoden aikana olemme myös laatineet uuden elinvoimaohjelman, joka suuntaa kunnallista kehitystyötä pitkälle tulevaisuuteen. Tämä ohjelma luo raamit strategisille toimenpiteille, joilla varmistamme alueen vetovoiman ja kilpailukyvyn. Lisäksi olemme valmistautuneet merkittävästi vuoden 2025 alussa alkavaan kuntien vetovastuuseen työllisyyspalveluista. Tämä muutos tuo kunnalle uusia haasteita, mutta samalla mahdollisuuksia kehittää työllisyyttä ja vahvistaa paikallista elinkeinoelämää entistä paremmin.

Vuosi 2024 oli Rautalammillä myös osallistamisen ja yhteiskehittämisen aikaa. Yhteistyössä Sitran kanssa toteutettu hanke avasi kuntalaisille uudenlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa kunnan talouden suunnitteluun ja vuokra-asumisen kehittämiseen. Hanke vahvisti kunnan ja asukkaiden välistä vuoropuhelua sekä loi uusia tapoja rakentaa yhdessä entistä elinvoimaisempaa Rautalampia. Hanke osoitti, kuinka kuntalaisten näkemykset voivat tuoda uutta näkökulmaa kunnan kehittämiseen. Osallistujat kokivat, että heidän äänensä tuli kuulluksi, mikä vahvisti yhteisöllisyyttä ja luottamusta päätöksentekoa kohtaan. Hankkeen tulokset luovat vahvan perustan osallistavien prosessien jatkamiselle myös tulevaisuudessa.

Viime vuoden aikana otimme myös pienen loikan kunnan vihreän energian hankkeiden edistämisessä. Tuuli- ja aurinkovoimahankkeet aiheuttavat paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan. On kuitenkin tärkeää, että olemme mukana selvittämässä tulevaisuuden mahdollisuuksia myös näiden hankkeiden osalta. Itse ajattelen, että hankkeissa on tärkeää antaa mahdollisuus selvitystyölle ennen kuin asia ratkaistaan lopullisesti. On selvää, ettei tänä päivänä mitkään hankkeet etene muuta kuin merkittävien luonto- ja ympäristövaikutusten perusteellisten selvitysten kautta ja siksi olisi hyvä, että selvitystyölle annettaisiin myös aito mahdollisuus. Silloin myös päätöksenteko oli se hanketta puoltava tai kielteinen perustuu aitoon tietoon ja faktapohjaan.

Kaikilla näillä vuoden aikana tehdyillä toimenpiteillä olemme luoneet kunnastamme entistä houkuttelevamman toimintaympäristön niin asukkaille kuin yrityksillekin, ja voimme mielestäni olla tyytyväisiä oikean suuntaisesta kehityksestä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vuoden 2024 loppupuolella Rautalammin kunnan taloudessa keskityttiin erityisesti talouden tasapainottamiseen, elinvoimaohjelman toteuttamiseen sekä työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestämistä vastaavan siirron valmisteluun. Nämä toimenpiteet tähtäävät kunnan taloudellisen vakauden ja asukkaiden hyvinvoinnin turvaamiseen tulevina vuosina.

Haluan kiittää kaikkia kunnan työntekijöitä, luottamushenkilöitä ja yhteistyötahoja hyvästä yhteistyöstä ja sitoutumisesta Rautalammin kehittämiseen. Ilman teitä emme olisi saavuttaneet näitä tuloksia. Yhteistyön voimin pystymme varmistamaan, että kunta säilyy elinvoimaisena,

houkuttelevana ja turvallisena paikkana asua ja yrittää. Erityiskiitokset vielä kunnan johtoryhmälle: kanssanne yhteistyö ja tekeminen on jokapäiväistä ja voimaannuttavaa.

Katseemme on jo tulevaisuudessa. Vuoden 2025 toteutukset ovat hyvässä vauhdissa, ja tulemme jatkamaan määrätietoista työtä kunnan kehittämiseksi ja talouden vahvistamiseksi. Vaikka haasteita riittää, meillä on vahva yhteisö ja selkeä suunta eteenpäin. Tulevaisuus näyttää valoisalta, ja yhdessä voimme saavuttaa vielä enemmän!

Kiitän lämpimästi kaikkia, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet kuluneen vuoden onnistumisiin. Tehdään yhdessä Rautalammista entistäkin parempi paikka meille kaikille.

Me kaikki kunnassa teemme työtä, jolla on merkitystä. Ollaan siitä yhdessä ylpeitä.

Rautalammilla 12.3.2025

Anu Sepponen
kunnanjohtaja

1.3 Kunnan strategia

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. (KL 410/2015)

Kuntien eri tavat nähdä kunnan strateginen johtaminen ja kuntastrategia johtuvat esimerkiksi kunnan sijainnista, taloudellisesta tilanteesta, koosta tai yksinkertaisesti toimintakulttuurista.

Strategiassa toteutuu linjaukset siitä, mitä pidetään kaikkein tärkeimpinä asioina, joihin halutaan erityisesti panostaa. Yhtä tärkeitä kuin sen linjaamat asiat, ovat ne asiat, jotka eivät strategian keskiöön nouse. Näiden keskustelujen käyminen ja valintojen tekeminen onkin strategisen johtamisen ydintä.

Kuntien strateginen johtaminen on myös moniulotteista. Taustalla on kuntien lukuisista tehtävistä ja toimialoista kumpuava laajuus: kuntastrategian on käsitettävä kunta laajasti kuntalaisten hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, paikallisen elinvoiman ja elinympäristön kehittäjänä sekä organisaationa ja monitoimialaisena konsernina. Strategiaprosessin läpiviemisen vaativuus haastaa niiden parissa toimivat. Kuntastrategiassa joudutaan yhteen sovittamaan, arvottamaan ja priorisoimaan pitkällä tähtäyksellä erilaisia yhteiskuntapoliittisia kantoja ja linjauksia.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palvelujen järjestäminen ja tuottaminen sekä laissa säädetyt palveluvelvoitteet, henkilöstö- ja omistajapolitiikka, asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Strategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Rautalammin kunnanvaltuuston vahvasti nykyisen kuntastrategian kokouksessaan 5.4.2022. Strategia on vahvistettu vuosille 2022–2025. Kuntastrategiamme painopisteet ovat seuraavat:

- tasapainoinen kuntatalous
- joustava työ ja asuminen
- elinvoima ja hyvinvointi
- viestintä ja vuorovaikutus

Kuntastrategian mukaan kunnan missio, visio ja arvot:

Missio

- Kunnan tehtävä on palvella kuntalaisia vauvasta vaariin, luoda elinvoimaa ja hyvinvointia. Huolehtia demokratiasta ja edunvalvonnasta. Edistää yhteistyötä.

Visio

- Rautalampi on uudistuva, voimistuva ja hyvinvoiva kuntayhteisö, jonne palataan yhä uudelleen ja juurrutaan.

Arvot

- Arvojamme ovat yhteisöllisyys, turvallisuus, avoimuus, hyvinvointi ja rohkeus.

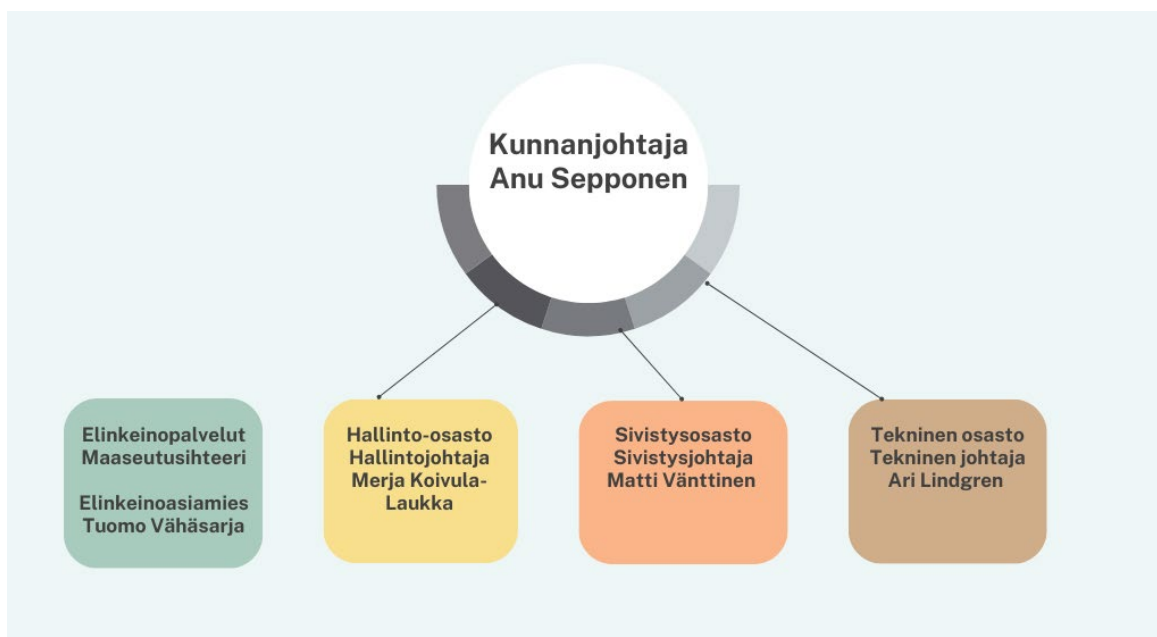
Kuntastrategian poikkihallinnollisena ja tärkeänä tukena ovat kunnan hyvinvointisuunnitelma ja vuoden 2024 aikana laadittu, uusi elinvoimaohjelma. Kunnassa tarvitaan myös poikkihallinnollisia toteuttamishoelmia, jotka laaditaan linjassa kuntastrategian, hyvinvointisuunnitelman ja elinvoimaohjelman kanssa niiden tavoitteita tukemaan ja toteuttamaan. Toteuttamishoelmien lisäksi kunnan toimialojen on usein tarpeen konkretisoida kuntastrategian linjauksia oman toimialansa näkökulmasta toimialansa kehittämishoelmaksi.

Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on välttämätöntä tarkastella valittua strategiaa riittävän usein. Rautalammin kuntastrategian painopisteitä ja erityisesti strategiaa toteuttavia toimenpideohjelmaa tarkasteltiin osana valtuuston strategiatyöpajaa lokakuussa 2023. Vaikuttava kuntastrategia on aina sellainen, joka tunnetaan, joka aidosti ohjaa tekemistä sekä ennen kaikkea päättyy puheenaiheiksi ja osaksi kunnan arkielämää. Vuoden 2023 otimme Rautalammin kuntamiljöötä kuvaavan kuvituksen mukaan elävöittämään kuntastrategiaa, tuomaan sitä tunnetuksi myös kuvituksen keinoin. Kuvitus on selvästi tuonut strategian lähemmäs kaikkia toimijoita. Kuva-aineiston on luonut rautalampilainen Emmi-Riikka Vartiainen.

Vuoden 2024 lopulla päätettiin edelleen jatko-osallistua myös Kuntaliiton ja FCG:n yhteiseen USO 8 vertaisoppimisverkostoon. Verkoston uuden ohjelmakauden aikana on tarkoitus valmistella uutta kuntastrategiaa valtuustokauden vaihtuessa. Tätä tilinpäätöstä laadittaessa on jo sovittu uuden strategiatyön käynnistämisestä. Strategiaprosessi on alkanut jo kunnan koko henkilöstön osallistavilla paneelityöskentelyllä ja jatkuu kuntalaisille suunnatulla kyselyllä sekä strategialloilla. Tämän jälkeen uusi valtuusto pääsee aloittamaan näiden pohjatietojen pohjalta uuden kuntastrategian laatimisen.

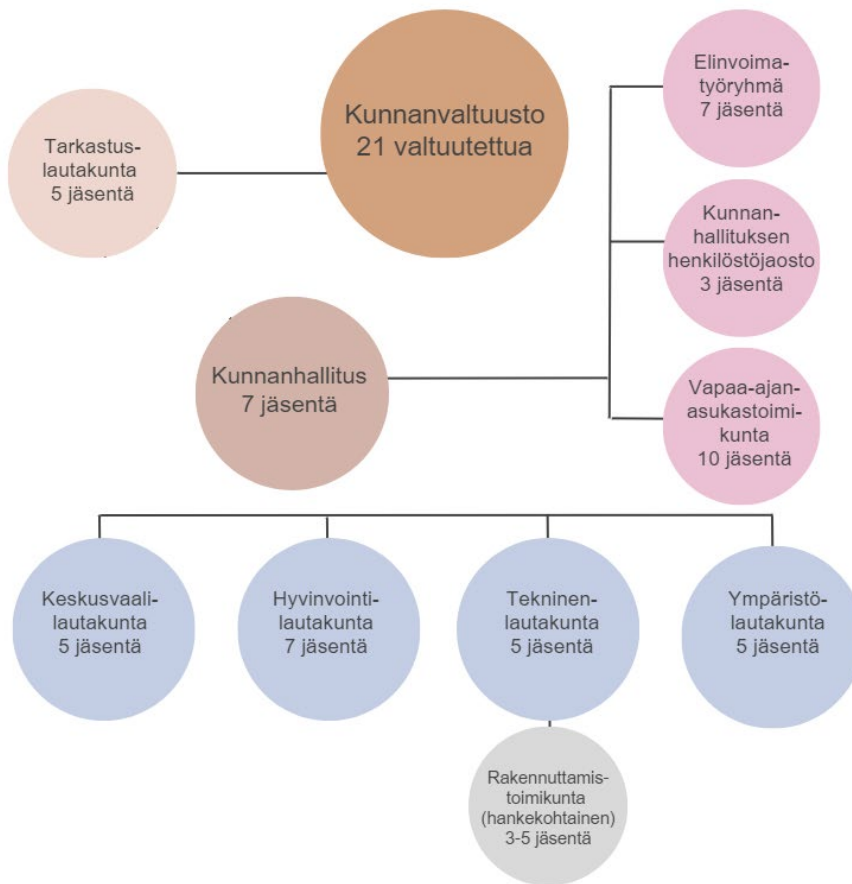
1.4 Kunnan hallinto

Rautalammin kunnan organisaatio

Rautalammin kunnan luottamushenkilöorganisaatio

KUNNANVALTUUSTO 2024		jäsen	
Pj.	KOKOOMUS	HINTIKKA-VARIS SARI	
1 vpj.	SDP	TIIHONOFF TUULIKKI	
2 vpj.	KESKUSTA	KOUKKARI MIKA	
	KESKUSTA	KÄRKKÄINEN MATTI	
	KESKUSTA	KARHUNEN ANNE	
	KESKUSTA	MENSONEN ASSI	
	KESKUSTA	KARTTUNEN TOMI	
	KESKUSTA	KORHONEN JOUKO	
	KESKUSTA	HEIKKINEN PÄIVI	
	KESKUSTA	LAITINEN KARI	
	KOKOOMUS	PURANEN TIINA	
	KOKOOMUS	PIETIKÄINEN HEIKKI	MAIJU HAATAJA 26.2.2024 ALKAEN
	KOKOOMUS	JALKANEN SIRPA	
	SDP	HERRANEN JUSSI	
	SDP	KEMPPAINEN RAIMO	
	SDP	TURPEINEN JOUKO	
	PS	KORHONEN SINIKKA	
	PS	JÄNTTI REINO	
	VAS	HÄNNINEN TUOMO	
	KD	HALLIVUORI SENJA	
	VIHR	SUOSAARI HENNA	
KUNNANHALLITUS 2024		jäsen	varajäsen
pj.	KESKUSTA	KÄRKKÄINEN MATTI	LAITINEN KARI
1. vpj.	SDP	HERRANEN JUSSI	NISSINEN LINDA
2. vpj.	KOKOOMUS	PIETIKÄINEN HEIKKI, PURANEN TIINA 26.2. ALK	JUHALA JOUNI 29.4.ALKAEN
jäsen	KESKUSTA	KARHUNEN ANNE	KARTTUNEN TOMI
jäsen	KESKUSTA	HEIKKINEN PÄIVI	KORHONEN JOUKO
jäsen	VASEMMISTO	HÄNNINEN TUOMO	HAUKKA PETTERI
jäsen	PS	KORHONEN SINIKKA	KARVINEN KIMMO

1.5 Tietoja Rautalammin kunnasta

1.5.1 Sijainti

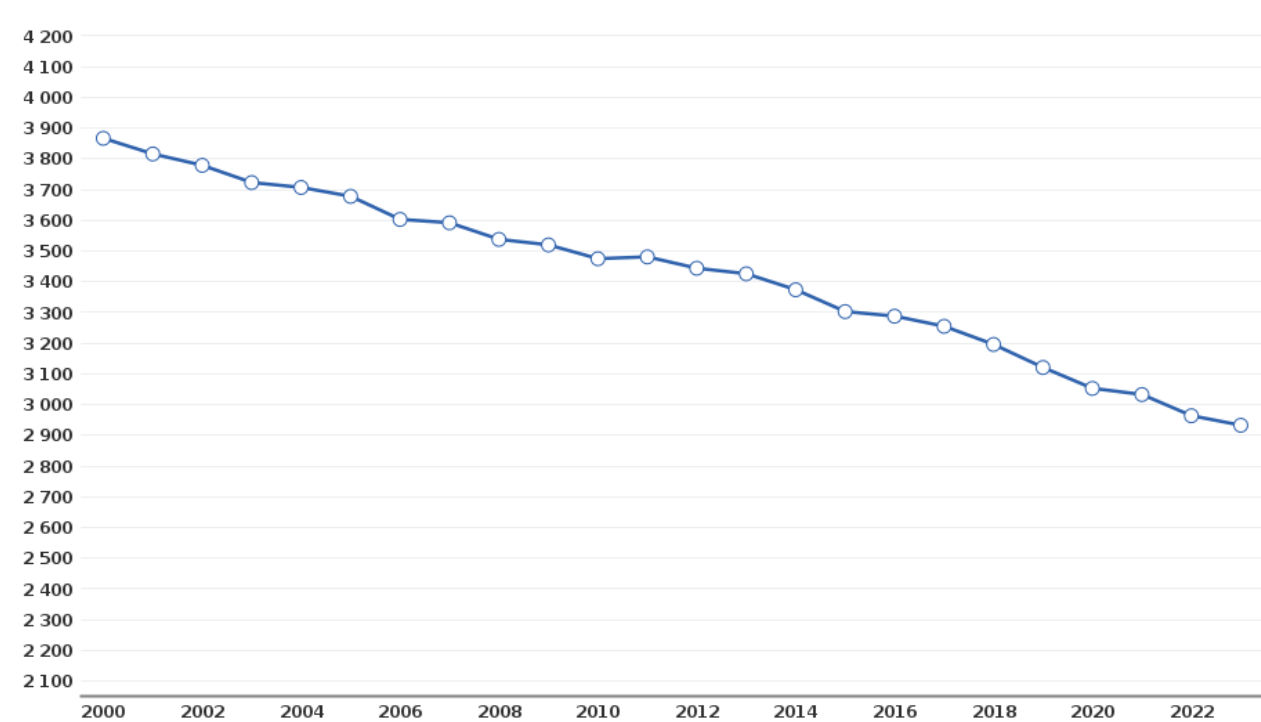
Rautalammi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa. Pohjois-Savon asukasluku on yli 248 000 ja se on asukasluvultaan Suomen kuudenneksi suurin maakunta. Rautalammin kuntanaapureita ovat Suonenjoen ja Pieksämäen kaupungit sekä Hankasalmen, Konneveden, Tervon ja Vesannon kunnat.

1.5.2 Kunnan alue

Kunnan pinta-ala on yhteensä 761,97 km², josta maata 548,55 km² ja vettä 213,42 km². Asukastiheys on 6,02 as./maakm²

1.5.3 Kunnan väestön kehitys 2000–2024

● Väestö 31.12.

1.5.4 Keskimääräinen työttömyysaste % Rautalammilla 2000–2024

● Työttömät, % työvoimasta

1.5.5 Kunnan veroprosentit

Tuloveroprosentti	9,90 %			
Kiinteistöveroprosentit				
Yleinen kiinteistövero	1,30 %			
Vakituisen asuinrak. kiinteistövero	0,75 %			
Muiden asuinrak. kiinteistövero	1,35 %			
Yleishyöd. yhteisöjen kiinteistövero	0,00 %			
Tuulivoima	3,10 %			
Tuloveroprosentti kuntalaisille on 22,5 %, mutta kuntaan siitä tuloutuu vain 9,9 %				

1.6 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 2024

Tilinpäätökseen on koottu lyhyesti tietoja yleisesti maailman tilanteesta, Suomen talouden kehityksestä sekä erityisesti julkisen talouden tilasta ja taloudellisesta kehityksestä vuonna 2024. Tarkemmin yhteenvedossa keskitytään Rautalammin kunnan taloustilanteeseen. Samalla huomioidaan verotukseen, työllisyyteen ja väestönkehitykseen liittyviä asiakokonaisuuksia yleisesti ja oman kunnan kannalta. Näillä kaikilla tekijöillä on keskeistä merkitystä myös kunnan talouteen vaikuttavina tekijöinä yhdessä käyttötalous- ja investointimenojen kanssa.

1.6.1 Julkinen talous ja yleinen taloudellinen kehitys

Vuosi 2024 oli täynnä merkittäviä tapahtumia, jotka vaikuttivat globaalisti politiikkaan, ympäristöön ja talouteen. Yhdysvalloissa järjestettiin presidentinvaalit marraskuussa, ja Donald Trump valittiin maan 47. presidentiksi. Venäjällä Vladimir Putin jatkoi presidenttinä voitettuaan maaliskuun vaalit. Intiassa Narendra Modi valittiin kolmannelle kaudelleen kesäkuun parlamenttivaaleissa. Euroopan unionissa kesäkuussa pidetyt europarlamenttivaalit johtivat poliittisen kentän muutoksiin, kun useat populistiset puolueet kasvattivat kannatustaan. Maailmantalous kasvoi maltillisesti, mutta kauppajännitteet ja geopoliittiset konfliktit aiheuttivat epävarmuutta markkinoilla. Valitettavasti useat konfliktit jatkuivat vuonna 2024. Ukrainan sota jatkui, ja Lähi-idässä jännitteet kasvoivat erityisesti Iranin ja Israelin välillä. Kansainvälinen yhteisö pyrki rauhanneuvotteluihin, mutta pysyviä ratkaisuja ei saavutettu. Maailmantalouden näkymät olivat muuten melko myönteiset, mutta merkittävät riskit loivat varjoja kehitykselle. Erityisesti kauppapoliittisten jännitteiden kiristyminen hidasti kasvua ja kiihdytti inflaatiota. Samalla ne hidastivat myös maailmankaupan odotettavissa olutta elpymistä. Maailmantalouden kasvu pysytteli kuitenkin melko vahvana monista epävarmuustekijöistä huolimatta, ja näkymä ennustejaksolla oli varovaisen toiveikas. Euroalueen talous elpyi kasvuun inflaation hidastuttua ja reaalityulojen kasvaessa, vaikka muuten näkymät muuten olivat kokonaisuutena haastavat. Yhdysvaltojen talouden vahva veto jatkui yksityisen kulutuksen kannattelemana, vaikkakin talouskasvu hidastui. Kiinan kasvu hidastui ennustejaksolla viennin elpymisestä huolimatta. Maailmantalous kasvoi 3,1 prosenttia, ja kasvun uskotaan hidastuvan 2,9 prosenttiin 2025 ja edelleen 2,8 prosenttiin 2026.

Suomen Pankin arvion mukaan Suomen talouden taantuma on jäämässä taakse. Talouden toipuminen käynnistyy vuonna 2025 hitaasti ja sitä varjostaa edelleen epävarmuus maailmantalouden näkymistä. Inflaatio pysyy lähivuosina hitaana. Talous supistui vuonna 2024 noin 0,5 %. Vuonna 2025 talous kasvaa 0,8 %, ja kasvu vahvistuu seuraavana vuonna 1,8 prosenttiin. Ennustejakson lopulla vuonna 2027 kasvu tasaantuu 1,3 prosenttiin eli lähelle pitkän aikavälin kasvuodotuksia.

Inflaatio hidastui Suomessa vuonna 2024 selvästi. Yksityinen kulutus kasvoi lähes prosentin vuonna 2024, vaikka sosiaalietuuksien leikkaukset ja arvonlisäveron nosto syyskuussa hidastavat kulutuksen toipumista. Vuonna 2025 kulutuksen kasvu uskotaan nopeutuvan, kun korot laskevat edelleen ja työllisyys kasvaa. Verojen korotukset vaikuttavat kuluttajahintojen nousuun ensi vuonna. Vuosina 2026–2027 talouden suhdanne vahvistuu ja kotitalouksien ostovoima kohenee, minkä vuoksi kotimainen kulutuskysyntä pitää yllä maltillista inflaatiota. Inflaatio pysyy Suomessa alle 2 prosentissa koko ennustejakson. Bruttokansantuote mittaa talouden tulonmuodostusta ja Suomessa sen kasvuvauhdin arvioidaan yleisesti heiluvan 1 prosentin molemmin puolin pitkällä aikavälillä. Kun työn määrä ei juuri kasva ja työn tuottavuus kasvaa hitaasti, myös tulot kasvavat hitaasti. Näin alhainen tuotannon, tuottavuuden ja tulojen kasvu ei riitä rahoittamaan hyvinvointivaltion palvelulupausta – niitä julkisen sektorin maksamia etuuksia ja tarjoamia palveluita, joita odotamme saavamme lakeihin perustuen ja maksamiemme verojen vastineeksi. Hyvinvointivaltion palvelulupaus on kestävä, jos se sopii talouden tulonmuodostuksen asettamaan raamiin. Epätasapainoa voi korjata kolmella tavalla. Palvelulupauksen voi määritellä uudelleen tulojen kasvun mukaiseksi ja säästää. Palvelulupauksen katteeksi voi kerätä veroina suuremman osuuden tuloista ottaen samalla huomioon, että verojen korotus todennäköisesti heikentää tulonmuodostusta. Työllisyyden ja tuottavuuden kasvua voi pyrkiä edistämään talouspolitiikan keinoin.

Suomen talous näyttäisi kuitenkin selättäneen taantumaa. Bruttokansantuote (BKT) supistui vielä 0,2 prosenttia vuonna 2024, mutta kasvu on käynnistynyt vuoden alkupuoliskolla. Ja vaikka Suomen talous kääntyi taantumasta hienoiseen kasvuun alkuvuoden aikana, vuositasolla bruttokansantuote (BKT) jäi 0,3 prosenttia pienemmäksi vuonna 2024 kuin edellisvuonna. Eniten tuotantoa on heikentänyt rakentamisen merkittävä vähentyminen ja tänä vuonna myös yksityinen kulutus vähenee. Loppuvuotta kohden talouden toipumisen odotetaan vahvistuvan. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku tukevat kulutusta ja investointeja. Vuosina 2025 ja 2026 kasvu nopeutuu ja on 1,7 ja 1,5 prosenttia vuodessa. Julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotus hidastavat kotimaisen kysynnän kasvua ja nostavat hintoja ennustejakson alussa, kun taas työllisyystoimet kasvattavat työn tarjontaa läpi ennustejakson. Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalla keskimäärin.

Tuotannon laskun takana olivat hintojen ja korkojen nousu sekä Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen. Sekä sodan että korkojen nousun epäsuotuisat vaikutukset ovat olleet Suomessa suuremmat kuin euroalueen maissa keskimäärin. Venäjän talouden ja kaupan merkitys Suomelle oli ennen hyökkäystä suurempi kuin useimmille euroalueen maille. Korkojen nousun vaikutus on ollut muita maita voimakkaampi, koska Suomessa asuntoluotoista 94 prosenttia on vaihtuvakorkoisia ja korkojen nousu on välittynyt reaalityömarkkinoille nopeasti. Valtion vuoden 2024 talousarvioesityksessä määrärahoiksi ehdotettiin 87,9 miljardia euroa ja tuloiksi arvioitiin 76,3 miljardia euroa, mikä johti 11,5 miljardin euron alijäämään.

Julkisyyhteisöjen alijäämän arvioitiin olevan 4,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2024. Heikko talouden suhdanne heijastuu julkiseen talouteen monin tavoin, minkä lisäksi viime vuosien nopea inflaatio kasvattaa menoja tuntuvasti vielä tänä vuonna. Alijäämä alkaa kuitenkin vähitellen supistua talouden elpymisen sekä hallituksen toimien myötävaikutuksella. Vuonna 2025 alijäämä on 3,5 prosenttia ja vuonna 2029 2,0 prosenttia. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät sekä talouden heikko suhdanne kasvattavat velkasuhdetta nopeasti ennustejakson alussa. Tänä vuonna velkasuhde nousee yli 82 prosentin suhteessa BKT:hen, josta se kasvaa vähitellen 87 prosentin vuonna 2029. Kestävyyssvajeen arvioidaan olevan 1,5 % suhteessa BKT:hen. Suomen talous on kokenut viime vuosina monia isoja häiriöitä, mikä on johtanut suuriin suhdannevaihteluihin. Suomen Pankin esittämät talousnäkökymät vuoden 2023 lopussa olivat synkät. Suomen ulkoinen toimintaympäristö oli vaikeutunut, ja talouden suhdannenäkökymät

heikentyivät syksyn aikana. Suomen talous oli taantumassa, ja talouskehityksen arveltiin olevan laaja-alaisesti heikkoa vielä vuonna 2024. Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä hallitusohjelman merkittävien sopeutustoimien lisäksi 3 mrd. euroa julkista taloutta vahvistavista lisäsopeutustoimista vuodesta 2025 lähtien. Vaikka nämä ja aiemmin päätetyt sopeutustoimet parantavat valtion rahoitusasemaa, sitä rasittavat aikaisemmat menoja kasvattavat päätökset, korkomenojen kasvu sekä verotulojen hidas kasvu. Ennustejaksolla valtion investointimenoja lisäävät lisäksi F-35-hävittäjähanke sekä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat lisäkulut maanpuolustukseen, maahanmuuttoon ja huoltovarmuuteen. Vuonna 2025 valtionhallinnon menoja kasvattaa myös hyvinvointialueiden rahoituksen nopea kasvu.

Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät sekä talouden heikko suhdanne kasvattivat velkasuhdetta nopeasti. Vuonna 2024 velkasuhteen ennustettiin nousevan yli 82 prosentin suhteessa BKT:hen, ja sen odotettiin kasvavan vähitellen 87 prosenttiin vuoteen 2029 mennessä.

Julkinen talous säilyi syvästi alijäämäisenä. Samalla pitkittynyt matalasuhdanne rasittaa julkista taloutta jo toista vuotta peräkkäin. Sen lisäksi vuosien 2022–2023 nopea inflaatio ja siitä seuranneet kustannuspaineet heikentävät julkista taloutta edelleen lähivuosina. Hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta julkisyhteisöjen alijäämät pienenevät varsin hitaasti. Ja vaikka julkisen talouden alijäämät pienenevät, pysyy julkinen taloudenpito riskirajoilla. Hallituksen päättämät toimet ja talouskasvun kiihtyminen pienentävät alijäämiä vuodesta 2025 eteenpäin. Velka uhkaa kuitenkin kasvaa edelleen suhteessa kokonaistuotantoon, vaikka alijäämien pieneminen ja talouskasvun kiihtyminen hidastavatkin velkasuhteen kasvua. Viitearvo, joka on asetettu julkiselle alijäämälle EU:n perussopimuksessa, on vaarassa ylittyä vuosina 2024–2025. Valtionvarainministeriön mukaan velkasuhteen vakiintuminen suhteessa kokonaistuotantoon tarkoittaa, että julkinen rahan käyttö on sopusoinnussa talouden tulonmuodostuksen kanssa, ja takaa, että julkinen taloudenpito seisoo vakaalla perustalla ja tukee talouden vakaata kehitystä pitkällä aikavälillä.

Vuoden 2024 tilinpäätösennusteiden mukaan hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän yhteenlaskettu alijäämä oli noin 1,2 miljardia euroa. Tämä on 200 miljoonaa euroa vähemmän kuin aiemmin ennustettu 1,4 miljardin euron alijäämä, mikä osoittaa, että hyvinvointialueet ovat onnistuneet hidastamaan kustannustason kasvua ennakoitua nopeammin. Hyvinvointialueiden tulosta voidaan pitää hyvänä, kun huomioidaan sosiaali- ja terveysalan palkkakehitys sekä alkuvuoden korkea inflaatiovauhti. Loppuvuoden kustannuskehitys on ollut maltillista, ja talouden kehitys on kokonaisuutena mennyt hyvään suuntaan.

Kaikilla hyvinvointialueilla on tehty ensimmäisten kahden toimintavuoden aikana talouden tasapainottamista, kuten palveluverkon muutoksia ja vuokratyövoiman käytön vähentämistä. Talouden tasapainottamisen lisäksi alueet ovat onnistuneet kehittämään toimintaansa ja järjestämään lakisääteiset palvelut väestön tarpeen mukaisesti, vaikka esimerkiksi palveluihin pääsyssä on edelleen kehitettävää.

Kuntien tilinpäätökset olivat myös vahvempia kuin mitä vuosi sitten talousarvioiden perusteella ennakoitiin. Menokasvu oli vuonna 2024 odotettua maltillisempaa. Toimintakate eli kunnan nettotoimintakulut kasvoivat 1,8 prosenttia ja peräti 130 kunnassa ne pienentyivät vuoteen 2023 verrattuna. Kuntatalouden rahavirta jäi positiivisesta tuloksesta huolimatta alijäämäiseksi: toiminnan ja investointien rahaviralla mitattuna kuntatalous oli -470 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kuntien investoinnit pysyivät korkealla tasolla ollen 4,8 miljardia euroa vuonna 2024. Rahavirta oli negatiivinen, koska käyttötulot eivät riittäneet kaikkien investointien rahoittamiseen. Kunnat velkaantuivat lisää 720 miljoonalla eurolla. Lainakanta kääntyi väli vuosien jälkeen kasvuun.

Kuntaliiton arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 miljoonalla eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisen takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 miljoonalla eurolla sekä kasvaneet korkokustannukset.

– Kuluja laski myös kuntien työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen. Lisäksi kuntien menot työttömyysturvan rahoittamiseen pienenivät vielä, vaikka pitkäaikaistyöttömyys nousi vuoden lopussa jo kovaa vauhtia,

Kuntaliiton arvion mukaan Suomen talouden näkymiin vaikuttaa tällä hetkellä kaksi eri suuntiin vetävää muutostekijää: talouskasvua kannattelee inflaation hidastuminen, korkotason lasku ja suhdanteen varovainen elpyminen, mutta samaan aikaan kasvua rajoittaa kotimaiset sopeutustoimet sekä kansainvälisen talouden epävarmuustekijät. Vaikka Yhdysvaltojen uuden presidentin Donald Trumpin linjaukset tulevat epäilemättä heiluttamaan Euroopan talousnäkyviä niin talousennusteet ovat hyvin yksituumaisia siitä, että Suomen bruttokansantuote kasvaa kuluvana vuonna jonkun verran. Ennustelaitosten arviot kokonaistuotannon volyymin kasvusta vuonna 2025 vaihtelevat 0,8–2,0 prosentin välillä.

Kuntaliito arvioi, että kuntien ja kuntayhtymien ennakkollisten tilinpäätöstietojen suurin yllätys oli, että menokehityksen raju hidastuminen vuodesta 2023. Kun vielä vuonna 2023 kustannuskehitys laukkasi 11 prosentin kasvussa niin vuonna 2024 kulukehitys jäi noin kahteen prosenttiin. Euroissa kustannukset nousivat vuonna 2024 vain reilun 300 miljoonan euron luokkaa.

Toimintamenojen kehitykseen vaikutti viime vuonna useita erisuuntaan vetäviä syitä. Vaikka monet tekijät, kuten palkkaratkaisu, Petteri Orpon hallituksen uudistukset ja korkotason nousu, nostivat kustannuksia reippaasti, niin siitä huolimatta kuntien palkkasumman nousu näyttää jäävän vain vajaaseen 3 prosenttiin. Työttömyysvakuutusmaksun lasku käänsi henkilöstösivukulujen kehityksen jopa miinukselle

Toimintamenojen jarrutusta voidaankin tulkita tässä vaiheessa melko turvallisesti siten, että kunnat ovat vieneet sopeutustyötä eteenpäin vuonna 2024. Luonnollisesti tilanteet vaihtelevat kunnittain. Joissain kunnissa säästöpäätöksiä vasta pohditaan ja joissakin kunnissa sopeutusta on tehty etupainotteisesti jo useamman vuoden ajan.

Merkittävin on kuitenkin havainto siitä, että myös vuoden 2024 osalta korostuu kuntien erilaisuus ja vahva tahtotila saada oman kunnan talouden tila kestävämmälle tasolle. Tällä hetkellä kaikkia kuntia yhdistää epävarmuus siitä, mihin asentoon talouden iso kuva kääntyy vielä tulevana vuonna ja tuleeko kevään kehysriihestä kunnille hyviä vai huonoja uutisia.

Ajattelemisen aihetta on siinä, miten jo vuosia sitten valtionvarainministeriö on arvioinut, että suomalaisen yhteiskunnan todellinen uhka ei niinkään ole talouden ajautuminen hetkeksi taantuumaan. Yhteiskunnan todellisena uhkana nähdään näköalattomuus ja näivettyminen. Juurisyyt ovat tutut. Niistä kumpuavia huolia ei saisi haudata äkillisempien, mutta silti väliaikaisiksi jäävien huolien alle. Suomen väestö ikääntyy. Hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, mutta tekijöiden määrä ei. Osajista on kova pula hyvinvointipalveluissa ja laajasti talouden muillakin sektoreilla. Lisäksi talouden voimavarat liikkuvat pysähtyneemmiltä aloilta kasvaville aloille heikommin kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa ja tuottavuus kasvaa näitä verrokkejamme hitaammin. Hyvinvointialuiden ensimmäisten toimintavuosien haasteet ovat osoittaneet valtionvarain ministeriön arviot varsin oikeanlaisiksi.

Julkisen taloudenpidon lähtökohta on, että tulot ja menot sovitetaan talouden suorituskyvyn asettamaan raamiin. Lisäksi julkisessa taloudessa pitää ylläpitää liikkumavaraa epäsuotuisamman kehityksen varalle. Taloudenpidon raami on ahdas ja jatkuva velkaantuminen ja muiden vastuiden kasvu syövät liikkumavaraa raamin sisällä. Julkisen taloudenpidon kestävyysongelman juurisyy on, että talouden suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin – lakisääteisiin ja muihin. Suomessa halutaan kuitenkin tarjota pohjoismaisten verokkiamme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka talouden suorituskyky on verrokkejamme heikompi. Tätä juurisyytä ei pääse pakoon eikä se korjaannu itsestään. Inflaatiosta ei ole korjaamaan tilannetta. Päinvastoin. Inflaatio estää talouden voimavaroja kohdentumasta tehokkaasti ja vaatii talttuakseen korkeampia korkoja ja heikompaa työllisyyttä. Inflaatio heikentää edellytyksiä kasvattaa julkisen taloudenpidon raamia. Julkisen sektorin tarpeiden ja talouden suorituskyvyn yhteen sovittamisessa on kaksi puolta. Muuttamalla talouden toimintaympäristöä määrittäviä sääntöjä ja järkevällä julkisella rahankäytöllä voidaan tehostaa voimavarojen käyttöä taloudessa, tukea kasvua ja tulonmuodostusta ja luoda väljyyttä siihen raamiin, johon julkinen taloudenpito sovitetaan. Ilmastonmuutos ja luontopääoman ylikulutus pakottavat joka tapauksessa löytämään nykyistä tehokkaampia ja kestävämpiä tapoja tuottaa, kuluttaa ja luoda kasvua taloudessa.

Valtiovarainministeriön mukaan onkin selvää, ettei julkisen talouden rahoituksen epätasapainoa ei ole mahdollista korjata ilman julkisiin menoihin ja tuloihin kohdistuvia suorja ja nopeavaikutteisia toimia. Lisäksi tarvitaan korkeampaa työllisyyttä ja nopeampaa kasvua – ja nimenomaan tavalla, joka vahvistaa julkisen talouden rahoitusta pitkällä aikavälillä. Jää vain kysymys miten uutta kasvua pitää hakea ja miten?

Valtionvarainministeriö arvio, että myös ilmastonmuutos ja luontokato haastavat muuttamaan tuotannon ja kulutuksen nykyisiä rakenteita. Niiden hillitseminen vaatii uutta teknologiaa, uusia tapoja kohdentaa pääomia, järjestää työ ja tuottaa arvoa taloudessa sekä valtavasti uutta tuotantokapasiteettia ja uusia investointeja. Muutos on jo käynnissä ja etenee nopeasti. Yritykset ympäri maailmaa etsivät ratkaisuja ja kilpailevat paikasta muutoksen eturintamassa. Paikalleen pysähtyvät jäävät jälkehen. Yritykset rakentavat uutta kapasiteettia maihin, joissa puitteet uudelle tuotannolle ovat suotuisimmat. Kilpailu investoinneista on kovaa. Jotta Suomi pysyy jatkossa mukana ja selviää murroksesta yhtenä voittajista, sen on kyettävä uudistumaan ja tarjoamaan kestäviä ja kilpailukykyisiä ratkaisuja uuden talouden tarpeisiin. Lisäksi talouspolitiikan pitää tukea uudistumista kokonaisvaltaisesti ja johdonmukaisesti. Vain uudistumalla Suomi kykenee välttämään näivettymisen ja julkista taloudenpitoa uhkaavan ahdingon ja tarjoamaan kestävät valinnan mahdollisuudet tuleville sukupolville. Tämä uudistumisen vaade koskee Suomen valtion lisäksi kaikkia meitä yksittäisiä yrityksiä ja ehdottomasti myös kuntia.

1.6.2 Verotus

Kunnat ovat merkittäviä verottajia Suomessa. Kunnilla on useita tulonlähteitä ja niistä keskeisin on kuntien ansiotulovero, eli kunnallisvero. Kunnat keräävät verotuloja paitsi ansiotuloista, niin myös kiinteistöveroina rakennuksista sekä maasta, minkä ohella kunnille ohjataan osuus yhteisöveron tuotosta. Vuodesta 2025 alkaen tietyille kunnille alkaa kertyä verotuloa myös kaivosverosta. Kuntien verotuloista kunnallisvero muodostaa vuonna 2024 selvästi suurimman osan, arviolta noin 70 prosenttia.

Maksettavan kunnallisveron määräytyminen riippuu kuntalaisten veronalaisista ansiotuloista sekä niistä tehtävistä vähennyksistä. Merkittävimmät ansiotulolajit ovat palkka- ja eläketulot. Tuloista tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa eläketulovähennys, matkakustannukset, tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Tulosta tehtävät vähennykset vähentämällä saadaan

verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnan tuloveroprosentin mukaisesti. Näin saadaan vero tulon perusteella, josta vielä vähennetään kunnallisverosta suoraan tehtävät vähennykset. Näistä merkittävin on työtulovähennys. Muita vähennyksiä on esim. kotitalousvähennys. Asuntolainen korkovähennys poistui jo vuonna 2023.

Julkisen sektorin palveluiden rahoittaminen edellyttää veroja ja suurin osa kuntien toiminnasta rahoitetaan verovaroin

Vuonna 2024 kuntien verotulot alenivat vuodesta 2023 arviolta noin 700 miljoonalla eurolla. Merkittävää kertaluonteista alenemista vuodesta 2023 aiheuttaa niin kutsutut verohännät, kun sote-uudistusta edeltäneeltä ajalta kertyneitä verotuloja maksettiin viiveellä alkuvuodesta 2023. Vuonna 2024 Manner-Suomen korkeinta kunnallista tuloveroprosenttia soveltaa viidettä vuotta peräkkäin Halsua (10,8 %). Matalin kunnallisveroprosentti on puolestaan Kauniaisissa: 4,4 %

Kuntien kannalta merkittävä muutos verotuksessa tehtiin myös kiinteistöverotukseen, kun pääministeri Orpon hallitus toteutti hallituskautensa alkajaisiksi muutoksen, jolla maapohjat eriytettiin yleisen kiinteistöveroprosentin soveltamisalasta omaksi veropohjaksi. Uuden yleisen maapohjan kiinteistöveropohjan veroprosenttien alarajaksi asetettiin 1,30 prosenttia. Alaraja käytännössä kiristi maapohjien verotusta, sillä aiemmin maapohjia koski yleisen kiinteistöveroprosentin soveltamisalan 0,93 prosentin alaraja. Kiinteistöverotulot kasvoivat uuden alarajakorotuksen myötä 108 miljoonaa euroa.

Manner-Suomessa 245 kunnan yleinen kiinteistöveroprosentti oli alle 1,30 prosenttia ennen vuotta 2024.

Pohjois-Savon kuntien tuloveroprosentit vaihtelevat 7,9 %:sta 9,9 %:iin vuonna 2024. Korkein tuloveroprosentti on Kaavilla, Rautalammilla ja Tervossa ja alhaisin lisalmessa.

1.6.3 Työllisyys

Koko maan ja Pohjois-Savon työllisyystilanne vuoden 2024 lopussa

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita työllisiä oli vuoden 2024 joulukuussa 56 000 vähemmän kuin vuosi sitten. 15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2024 joulukuussa 27 000 enemmän vuoden takaiseen verrattuna. 20–64-vuotiaiden työllisyysasteen trendiluku oli 76,2 %. 15–74-vuotiaiden työttömyysasteen trendiluku oli 8,9 %.

15–74-vuotiaita työllisiä oli vuoden 2024 joulukuussa 2 554 000 (virhemarginaali $\pm 29 000$), mikä oli 56 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä miehiä oli 8 000 vähemmän ja työllisiä naisia 48 000 vähemmän edellisvuoden joulukuuhun verrattuna.

20–64-vuotiaiden kausitasoittamaton työllisyysaste eli työllisten osuus 20–64-vuotiaista oli joulukuussa 75,9 %, kun se vuotta aiemmin oli tässä ikäryhmässä 77,1 %. 20–64-vuotiaiden miesten työllisyysaste laski 0,4 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta 76,1 %:iin, ja naisten työllisyysaste laski 2,0 prosenttiyksikköä 75,6 %:iin.

Työllisyysaste 20–69-vuotiaiden ikäryhmässä laski viime vuoden joulukuusta 1,2 prosenttiyksikköä 70,3 %:iin.

15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2024 joulukuussa 226 000 (virhemarginaali $\pm 22 000$), mikä oli 27 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä miehiä oli 125 000 ja työttömiä naisia 101 000. 15–74-vuotiaiden kausitasoittamaton työttömyysaste, eli työttömien osuus työvoimasta, oli

joulukuussa 8,1 %, kun se vuotta aiemmin oli 7,1 %. Miesten työttömyysaste oli 8,7 %, mikä oli 0,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. Naisten työttömyysaste oli 7,6 %, mikä oli 1,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. 15–24-vuotiaiden työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 17,3 %, mikä oli 4,8 prosenttiyksikköä enemmän vuoden takaiseen verrattuna. 15–24-vuotiaiden nuorten työttömien osuus saman ikäisestä väestöstä oli 7,8 %.

Pohjois-Savossa oli joulukuun lopussa 14 108 työtöntä työnhakijaa, mikä on 776 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten (5,8 %). Näistä lomautettuja oli 2 159, mikä on 120 lomautettua vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan (5,3 %).

Työttömiä työnhakijoita ilman lomautettuja oli 11 949, mikä on 896 enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan (8,1 %). Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli joulukuussa 12,5 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä viime vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 12,0 %. Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 1 846, mikä on 251 enemmän kuin vuosi sitten (15,7 %). Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Pohjois-Savossa joulukuun lopussa 4 509, mikä on 652 enemmän kuin vuosi sitten (16,9 %).

Seutukunnittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrät (ml. lomautetut) vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna Sisä-Savossa 31:llä (5 %) ja Koillis-Savossa 12:lla (4 %). Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Pohjois-Savon työ ja elinkeinotoimistoon joulukuun aikana 1 335, mikä on 1 036 työpaikkaa vähemmän kuin vuosi sitten (43,7 %). Edelliseen kuukauteen verrattuna uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi 208 työpaikalla.

Rautalammilla työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2024, 124 henkilöä. Tämä on edelliseen vuoteen verrattuna (joulukuu 2023) 141 työtöntä työnhakijaa vähemmän. Työvoiman määrä kokonaisuudessaan oli 1152 henkilöä. Työttömyysprosentti joulukuussa 2024 oli Rautalammilla 10,8 %, kun se edellisvuonna oli 12,3 %. Avoimia työpaikkoja vuoden 2024 lopussa oli vain 6. Avointen työpaikkojen määrä on laskenut vuoden 2024 aikana edellisvuoteen verrattuna kaksin, ajoin jopa kolminkertaisesti. Tästäkin huolimatta työttömien määrä on samanaikaisesti laskenut. Pohjois-Savon ja koko maan työttömyysprosenttiin verrattuna Rautalammin työttömyys on paria ensimmäistä tarkastelujakson kuukautta lukuun ottamatta ollut 1–2 prosenttiyksikköä alhaisempi

Pohjois-Savon liiton mukaan keskeisiä työllisyystrendejä vuoden 2024 osalta olivat seuraavat:

- Lomautettuja 120 vähemmän kuin vuosi sitten
- Lyhennetyllä työviikolla 131 työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten
- Työttömien työnhakijoiden määrät vähenivät Sisä-Savon ja Koillis-Savon seutukunnissa
- Palveluissa olevia 693 vähemmän kuin vuosi sitten
- Uusia avoimia työpaikkoja 1 036 vähemmän kuin vuosi sitten

1.6.4 Väestönkehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savon väkiluku kasvoi 633 asukkaalla vuonna 2024. Vuonna 2023 kasvua oli 501 asukkaan verran ja vuonna 2022 väkiluku laski 674 asukkaalla. Vuosina 2018–2021 väkiluku laski keskimäärin hieman yli 800 hengen vuosivauhtia. Viime vuosien kasvua selittää erityisesti maahanmuuton voimakas kasvu. Pohjois-Savon kunnista väkiluku kasvoi ainoastaan Kuopiossa ja Rautalammilla, kaikissa muissa kunnissa väestö väheni.

Pohjois-Savossa syntyvyysluvut ovat alhaisia ja kuolleisuusluvut korkeita. Vuonna 2024 luonnollinen väestönlisäys oli -1 287 henkeä. Vuotta aiemmin luku oli 1 501 henkeä. Luonnollinen

väestönlisäys oli negatiivista kaikissa Pohjois-Savon kunnissa. Syntyneiden määrä, 1 713 henkeä, jäi tilastohistorian 1990–2024 toiseksi alhaisimmaksi lukemaksi. Alhaisinta syntyvyys oli vuonna 2023, jolloin syntyneitä oli 1 683 henkeä. Kuolleiden määrä laski parin edellisvuoden tapaan ja kuolleita oli 3 000 henkeä.

Ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savon muuttotappio muualle Suomeen oli 65 henkeä vuonna 2024, kun vuotta aiemmin muuttotappio oli 16 henkeä. Vuonna 2022 muuttovoittoa oli 21 henkeä. Kuntien välinen nettomuutto oli Kuopion ohella positiivista Leppävirralla, Rautalammilla, Rautavaaralla, Tuusniemellä ja Vesannolla, kaikissa muissa kunnissa se oli negatiivista.

Sisä-Savossa väestö väheni 135 asukkaalla (edellinen vuosi 114). Rautalammilla väkiluku kasvoi viidellä hengellä, mutta kaikissa muissa seudun kunnissa väestö väheni. Kuntien välinen nettomuutto oli positiivista Rautalammilla (17 henkeä) ja Vesannolla (2 henkeä). Kaikissa muissa kunnissa kuntien välinen nettomuutto oli tappiollista. Yhteensä Sisä-Savon kuntien välinen muuttotappio jäi kahdeksaan henkeen, kun vuonna 2023 muuttotappiota kertyi 71 henkeä. Nettomaahanmuutto pieneni Sisä-Savossa ja oli 64 henkeä. Vuoden 2023 luku oli 151 henkeä.

Rautalammilla lapsia syntyi 11. Vuoden 2023 vertailuluku syntyneissä oli 14. Luonnollinen väestönkehitys oli kuitenkin -34, sillä kuolleita vuoden aikana oli 45. Kuntien välisessä nettomuutossa kehitys oli 17. Maahanmuuton kehitys oli 21 henkilöä. Kunnan väkiluku oli vuoden 2024 lopussa 2938 (v2023/2932).

1.7 Sisäinen valvonta

1.7.1 Sisäisen valvonnan periaatteet

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, jonka apuna johto voi käyttää sisäistä tarkastusta.

Ulkoinen valvonta on kunnan toimivasta johdosta riippumatonta valvontaa, kun taas sisäinen valvonta on kiinteä osa jatkuvaa toiminnan ja talouden ohjausta ja seurantaa. Rautalammin kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat kunnan hallintosääntöön sekä kunnanhallituksen antamiin ohjeisiin. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla varmistetaan organisaation tavoitteiden saavuttaminen ja toiminnan laillisuus. Riskienhallinnalla puolestaan tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Nämä toiminnot ovat kiinteä osa kunnan johtamisjärjestelmää.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan laadukasta johtamista, riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset toimielimet, viranhaltijat ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Riskienhallinta sisältää kunnan tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja priorisoinnin sekä tuloksellisen hallinnan. Valtuuston hyväksymien tavoitteiden saavuttamiseksi sekä hyvän hallintotavan toteutumiseksi riskien tunnistamisen, hallinnan sekä

sisäisen valvonnan toimintatavat tulee sisällyttää mm. johtamis- ja päätöksentekoprosesseihin toiminnan ja talouden sekä investointien riski- ja lisäarvoperustaiseen suunnitteluun.

Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä vaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Nämä toimenpiteet voivat liittyä esimerkiksi perustamissopimuksiin, yhtiöjärjestyksiin, investointeihin, henkilövalintoihin sekä ohjeiden antamiseen kuntaa eri yhteisöissä edustaville henkilöille. Tavoitteena on varmistaa, että tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Omistajaohjauksen näkökulmasta konserniyhtiöiden laadukasta päätöksentekoa ja riskienhallintaa edistetään konserniohjeen määräyksillä, asiantuntevilla hallituksen jäsenillä, sekä velvollisuudella hankkia kunnan kanta konserniohjeessa määritellyissä merkittävässä asiakokonaisuuksissa ennen päätöksentekoa. Konsernivalvonnan merkitys kasvaa sitä mukaa, kun konsernissa olevan omaisuuden, erityisesti kiinteistöomaisuuden ja vastuiden määrä konserniyhtiössä kasvaa. Valvottavia asioita ovat mm. yhtiöiden velkaantuminen, sekä kiinteistöomaisuuden kunto sekä sen tarkoituksenmukainen arviointi. Vuoden 2023 aikana kunnan kaikki tytäryhtiöiden hallitusjäsenet osallistuivat SavoGrow kunnille yhteisesti järjestettyyn KHO-koulutukseen. Koulutuksen tarkoituksena oli parantaa kunnallisissa yhtiöissä toimivien hallitusjäsenien ammatillista osaamista.

Omistajaohjaus on keskeinen osa Rautalammin kunnan sisäistä valvontaa, erityisesti kunnan omistamien yhtiöiden ja yhteisöjen hallinnoinnissa. Sen avulla kunta varmistaa, että tytäryhteisöjen toiminta on linjassa kunnan strategisten tavoitteiden ja etujen kanssa.

Omistajaohjauksen rooli sisäisessä valvonnassa: Sisäisessä valvonnassa omistajaohjaus toimii mekanismina, jonka kautta kunta seuraa ja ohjaa tytäryhteisöjensä toimintaa. Tämä sisältää muun muassa:

- **Konserniohjeen laatiminen:** Kunnanvaltuusto hyväksyy konserniohjeen, jossa määritellään menettelytavat omistajaohjauksen toteuttamiseksi. Tämä ohjeistus auttaa varmistamaan yhtenäiset toimintaperiaatteet koko kuntakonsernissa.
- **Konsernivalvonta:** Kunnanhallitus vastaa konsernivalvonnan järjestämisestä, mikä tarkoittaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia. Tämä valvonta auttaa havaitsemaan mahdolliset riskit ja varmistamaan, että tytäryhteisöt toimivat kunnan tavoitteiden mukaisesti.
- **Henkilövalinnat ja ohjeistus:** Kunta nimeää edustajansa tytäryhteisöjen hallintoelimiin ja antaa heille tarvittavat ohjeet. Näin varmistetaan, että kunnan ääni kuuluu päätöksenteossa ja että tytäryhteisöjen toiminta tukee kunnan strategisia tavoitteita.

Omistajaohjauksen tehokas toteuttaminen edellyttää selkeitä vastuunjakoja, avoimuutta ja jatkuvaa vuoropuhelua kunnan ja sen tytäryhteisöjen välillä. Tämä kokonaisuus muodostaa tärkeän osan kunnan sisäistä valvontajärjestelmää, joka tukee hyvää hallintotapaa ja kunnan strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Kunnassa on hyväksytty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje vuonna 2023. Ohjeistukseen sisältyy myös Kuntaliiton mallin mukainen riskien arviointitaulukko, joka on johtoryhmän vakiintunut työkalu. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista annetaan vuosittain ohjeistusta ja neuvontaa talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Ohjeistusta on pyritty erityisesti viime vuosina tarkentamaan. Toimialoja on ohjeistettu raportoimaan välittömästi merkittävistä poikkeuksista sisäisessä valvonnassa.

1.7.2 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja muiden säädösten sekä päätösten noudattaminen ja valvonta on keskeinen julkisen organisaation hyvän toiminnan tunnusmerkki ja tavoite. Tämä on erityisen tärkeää lakisääteisissä tehtävissä. Tällaisia tehtäviä on erityisesti rakennustarkastuksessa ja koulutoimessa. Hallintosäännön ja määräysten noudattamista valvotaan osana esimiestyötä. Uusi hallintosääntö hyväksyttiin vuonna 2023. Muutoksia tuli erityisesti hyvinvointialueille siirtyvien toimintojen osalta. Sopimusten valvonnan merkitys on kasvanut erilaisten palvelujen oston sekä ulkoistusten kasvun myötä. Vastuu sopimusten valvonnasta on lähtökohtaisesti niiden hyväksyjällä. Sopimuksien määrä on kasvanut hallintokunnissa ja siksi niiden ylläpito ja muu valvonta on ensisijaisesti ko. hallintokunnan tehtävänä. Koska sopimuksilla useimmiten toteutetaan hallintokunnan tehtävää tai sen osaa, myös sen valvonta on lähtökohtaisesti osa kunnan sisäistä valvontaa. Sopimukseen liittyy usein kohtalaisia taloudellisia vaikutuksia ja ne ovat myös mahdollisia riskikohteita.

Johdon vastuulla oleva riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus kunnan strategisten, toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnalla ennaltaehkäistään toiminnan jatkuvuutta ja häiriöttömyyttä uhkaavia tapahtumia perustuen ydintoimintojen ja järjestelmien tunnistamiseen, hyväksyttävän riskitason määrittelyyn sekä riittävien riskien hallinnan menetelmien toimeenpanoon.

1.8 Riskienhallinta

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta, niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi

Riskienhallintaprosessi kattaa:

- toimintaympäristön analysoinnin
- uhkien ja mahdollisuuksien riittävän kokonaisvaltaisen tunnistamisen ja kuvaamisen
- uhkien ja mahdollisuuksien toteutumisen todennäköisyyden ja seurauksen analysoinnin
- riskien hallinnan menettelyiden ja mahdollisuuksien hyödyntämisen määrittelyn sekä
- toimeenpanon valvonnan ja tuloksellisuuden raportoinnin sekä arvioinnin

Huomioitavaa on, että talouden tasapainotuksen ongelmat ja julkisen talouden yleiset ongelmat ovat kunnan keskeisimmät riskit tällä hetkellä. Vuoden 2022 osalta maailmantilanne muuttui merkittävästi Venäjän aloitettua sota Ukrainaa vastaan. Sodan alkaminen Euroopassa muutti varautumisen merkityksen korostamista yksittäisen kunnankin osalta. Siksi edelleen vuoden 2024 aikana on kiinnitetty huomiota valmiussuunnitelman päivittämiseen ja paikallisharjoituksiin. Pohjois-Savon kuntien ja pelastuslaitoksen yhteiseen yhteistyöryhmän kokoukseen osallistuttiin lokakuussa

2023. Lisäksi vuoden 2023 aikana Rautalammin kunnan valmiustyöryhmä osallistui Itä-Suomen aluehallintovirasto järjestämään ITÄ23 -valmiusharjoituksen 8.-9.11.2023. Harjoituksen teemana olivat väestönsuojelu ja säteilyonnettomuuden jälkivaihe. Harjoituksen yhteydessä käytiin läpi myös Virve-yhteyskokeilu. Kunnanjohtaja osallistui maanpuolustuskurssille kevään 2024 aikana. Erityistä huomiota on kiinnitetty mm. kyberturvallisuuteen, sillä maailman tilanteessa on ollut jatkuvia epävarmuustekijöitä.

Kunnan strategiset riskit liittyvät väestönkehitykseen ja palvelurakenteen yhteensovittamiseen. Myös kunnan väestölliseen huoltosuhteeseen tulee kiinnittää huomiota.

1.8.1 Henkilöriskit

Operatiivisista riskeistä keskeisempiä ovat henkilöstöriskit. Kunnan henkilöstöorganisaatio on kapea ja sen kaikilla tasoilla on avainhenkilöitä, joiden korvaaminen lyhyellä aikavälillä on kunnalle erittäin haasteellista. Äkilliset pitkät poissaolot tai irtisanoutumiset voivat heikentää huomattavasti organisaation tuloksellisuutta ja palvelutason ylläpitämistä sekä hallinnollisen työskentelyn laatua. Henkilöstöriskit liittyvät yleisesti myös henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen.

Rautalammin kunnassa on pyritty siihen, että jokaiselle keskeisessä tehtävässä olevalle on ammatillisen osaamisen kehittämiseen nimetty sijainen, jolloin varmistetaan riittävä osaaminen ja tehtävien sujuminen yllättävien tilanteiden varalta. Henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja ns. hiljaisen tiedon siirtymiseen on kiinnitetty huomiota. Kunnan työntekijöiden ikärakenne painottuu vanhempiin ikäluokkiin; suurin ryhmä on 60-64 -vuotiaat (22 henkilöä). Tämä ennakoitua tulevana vuosina lisääntyviä eläköitymisiä, mikä voi johtaa osaamisvajaisiin ja rekrytointitarpeisiin.

Eläkkeelle lähtöihin on varauduttu ja uuden henkilön perehdyttämiseen ennen eläkkeelle lähtevän poistumista.

Henkilöstökoulutukseen ja johtamiskoulutukseen on kiinnitetty huomiota. Henkilöriskinä on myös riittävän ammattitaitoisen ja koulutetun henkilöstön saaminen avoimena oleviin tehtäviin ja virkoihin. Kilpailu ammattitaitoisesta työvoimasta tulee olemaan haaste ja siksi kiinnostavan ja positiivisen työnantajaimagon luomiseen tulee panostaa. Myös kilpailukykyiseen palkkatasoon kunnassa on pystyttävä vastaamaan huomioiden alueellinen palkkakehitys. Parin viime vuoden aikana kunnassa on kiinnitetty erityisesti huomiota henkilöstön jaksamiseen. Henkilöriskeinä on nähtävä myös mahdollinen työssä uupuminen ja jaksamishaasteet. Asiaan on pyritty löytämään työterveyshuollon kanssa matalan kynnyksen keinoja, joiden avulla on ennakoitu henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Kunnassa on laaja työterveyshuolto, joka osaltaan tukee nopeaa palvelujen piiriin pääsemistä ja mahdollistaa monipuoliset terveydenhoidon palvelut. Lisäksi hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyviä toimia on edistetty hankkimalla asiantuntija-apua luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden (johtoryhmä) yhteistyön parantamiseksi ja hyvän työyhteisön rakentamiseksi. Kunta on ollut mukana Kuntaliiton USO verkostoprojektissa. USO tulee sanoista uuden sukupolven organisaatiot ja keskeisenä kauden kärkiteema on ollut uudistuvien kuntien johtaminen, jossa keskiössä on erityisesti kuntien johtamisen tukeminen ja tuki kunnille erilaisten muutosten – kuten hyvinvointialueuudistuksen ja TE 2024 palvelu-uudistuksen – keskellä. Lisäksi USO verkostossa on keskitytty kaksoisjohtamisen haasteisiin. Pohjois-Savon alueella toimivan Mieliteko-hankkeen kautta aloitettiin myös koko kunnan mielenhyvinvointiin keskittyvän ABC-mallin jalkauttaminen koskemaan kokonaan kunnan henkilöstöä.

Viime vuosina kunnan henkilöstössä on tapahtunut muutoksia niin työntekijöiden kuin esihenkilöidenkin osalta. Sitoutuneen ja ammattitaitoisen henkilöstön löytäminen tulee olemaan

tulevaisuudessa yhä suurempi riski. Työhyvinvoinnin kehittämiseen ja hyvään työnantajapolitiikkaan sitoutuminen ovat paras keino vaikuttaa asiaan.

Kunnalla on myös ns. moraalinen vastuu kunnan asukkaiden turvallisuudesta ja sen tulisi aktiivisesti toimia myös näiden riskien pienentämiseksi. Esimerkiksi vaaralliset kuljetukset tulisi kunnan alueella järjestää siten, että niistä aiheutuva vaara olisi mahdollisimman pieni.

1.8.2 Tietojärjestelmäriskit

Operatiivisia ja merkittäviä riskejä edustaa myös tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit, jotka uhkaavat päätöksenteon perustamista oikeaan ja riittävään informaatioon, sisäisen ja ulkoisen tiedonvälityksen heikkoudet. Nykyorganisaatiot toimivat koko ajan enemmän tietojärjestelmien varassa. Tietojärjestelmien pettäminen voi heikentää tai lamauttaa täysin organisaation tai sen osan. Tietoturvariskillä tarkoitetaan negatiivisia seurauksia tapahtumista, joiden seurauksena tieto ei ole turvassa ulkopuolisilta, tieto ei ole käytettävissä oikeaan aikaan oikeilla henkilöillä tai tietojen virheettömyyttä ei voida taata. Tietojärjestelmiin kohdistuvat suurimmat riskit ovat pääsääntöisesti tunnistettu ja niihin on varauduttu sekä teknisin että hallinnollisin keinoin. Vuonna 2024 Rautalammin kunta tunnisti useita tietojärjestelmiin liittyviä riskejä, jotka voivat vaikuttaa kunnan toiminnan sujuvuuteen ja tietoturvaan. Keskeisimpiä tietojärjestelmäriskejä olivat:

1. **Tietoturvaaukien lisääntyminen:** Kuten monissa muissakin organisaatioissa, myös Rautalammin kunnassa havaittiin kasvava tarve suojautua kyberuhkia, kuten tietomurtoja ja palvelunestohyökkäyksiä vastaan. Näiden uhkien torjuminen edellyttää jatkuvaa valvontaa, ajantasaista tietoturvakoulutusta henkilöstölle sekä tehokkaita teknisiä ratkaisuja.
2. **Järjestelmien yhteensopivuus ja integraatio:** Kunnan eri toimialojen käyttämien tietojärjestelmien yhteensopimattomuus voi aiheuttaa haasteita tiedon siirrossa ja prosessien automatisoinnissa. Tämä voi johtaa tehottomuuteen ja virheisiin tiedonkäsittelyssä.
3. **Tietojärjestelmien vanhentuminen:** Osa kunnan käyttämistä ohjelmistoista ja laitteistoista on elinkaarensa loppupuolella, mikä lisää järjestelmähäiriöiden ja tietoturva-aukkojen riskiä. Vanhentuneet järjestelmät voivat myös olla yhteensopimattomia uusien sovellusten kanssa, mikä vaikeuttaa toimintojen kehittämistä.
4. **Henkilöstön osaaminen:** Tietojärjestelmien tehokas ja turvallinen käyttö edellyttää jatkuvaa henkilöstön koulutusta. Puutteet osaamisessa voivat johtaa virheelliseen järjestelmien käyttöön tai tietoturvaloukkausten riskiin.

Näiden riskien hallitsemiseksi Rautalammin kunta on panostanut tietoturvapoliittikan päivittämiseen, henkilöstön koulutukseen sekä tietojärjestelmien säännölliseen arviointiin ja päivittämiseen. Lisäresurssia tietoturvatason ylläpitoon ja varmistamiseen on vuoden 2024 aikana päätetty kasvattaa ostamalla palveluita Savon ICT:ltä. Tavoitteena on varmistaa, että kunnan tietojärjestelmät tukevat tehokkaasti palvelutuotantoa ja että tiedot ovat turvassa mahdollisilta uhilta.

1.8.3 Rahoitusriskit

Kunnilla on sekä investointeihin liittyvää pitkäaikaista vieraan pääoman rahoitusta ja että kassanhallintaan liittyvää lyhytaikaista rahoitusta. Kunnan ottamat lainat muodostavat yhdessä lainasalkun. Lainasalkun kokonais korko voi muuttua markkinakorkojen muuttuessa ja yksi keskeinen lainasalkkuun liittyvä kunnan päätettävissä oleva asia on lainojen korkojen suojautuminen taso markkinakorkojen muutosta vastaan. Maksuvalmiusriskiä hallitaan maksuvalmiussuunnittelulla. Lyhytaikaiseen rahoitukseen kunnalla on käytössä luottolimiitit sekä kuntatodistusohjelma. Rautalammin kunnalla ei ole valuuttariskejä. Lainat ovat Kuntarahoitus Oyj:n ja rahoituslaitosten luottoja. Korkoriskiä on suojattu johdannaisilla ja sitomalla iso osa lainoista kiinteisiin korkoihin. Jo

vuoden 2022 loppupuolella korkosuojauksen merkitys kasvoi, sillä korkojen nousu on ollut Venäjän hyökkäyssodan alettua poikkeuksellisen nopeaa. Jatkossa lisääntyvää korkoriskiä sisältyy rahoitusinstrumenttien uudelleenjärjestelyn yhteydessä, jolloin korkokulut tulevat merkittävästi lisääntymään. Korkoriskiä on pystyttävä edelleen hallitsemaan hajauttamalla lainasalkkua kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin, laina-aikajakaumalla (jakamalla lainojen eräpäiviä ja lyhennyksiä eri ajankohtiin) sekä korkosuojauksilla. Kunnan rahoitusriskinä voidaan pitää myös kunnan nykyisen lainasalkun takaisinmaksuohjelman sopeuttamista muuttuneeseen ja merkittävästi matalampaan tulotasoon.

Luottoriskien realisoitumista sisältyy kunnan myöntämiin takauksiin ja pääomalainoihin, joita pääosin on annettu tytäryhtiöille. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Jatkossa mahdolliset takaukset kohdistuvat vain kunnan omistamiin yhtiöihin. Niissäkin tilanteissa asiaa on tarkasteltava erityisesti konsernin kokonaisriskienhallinnan näkökulmasta tai strategisina elinvoimaa lisäävinä päätöksinä.

Rahoitusriskien hallitsemiseksi Rautalammin kunta on panostanut talouden tasapainottamiseen, investointien huolelliseen suunnitteluun sekä aktiiviseen talousseurantaan. Tavoitteena on varmistaa kunnan taloudellinen vakaus ja kyky vastata tuleviin haasteisiin.

1.8.4 Vakuutukset

Kiinteistö- ja omaisuusvakuutukset: Suojaavat kunnan omistamia rakennuksia, infrastruktuuria ja irtaimistoa vahinkojen, kuten tulipalojen, vesivahinkojen tai luonnonilmiöiden varalta.

Toiminnan vastuuvakuutukset: Kattavat mahdolliset vahingonkorvausvaatimukset, jotka voivat kohdistua kuntaan sen toiminnasta johtuen.

Henkilöstövakuutukset: Sisältävät esimerkiksi lakisääteiset tapaturmavakuutukset sekä mahdolliset vapaaehtoiset henkilöstön hyvinvointia tukevat vakuutukset.

Ajoneuvovakuutukset: Koskien kunnan omistamia tai käyttämiä ajoneuvoja, kuten palveluautoja ja työkoneita.

Lakisääteisten vakuutusten lisäksi kunta on vakuuttanut rakennukset irtaimistoihin, ajoneuvot ja talousmetsät. Lisäksi kunnalla on julkisyhteisön vastuuvakuutus ja kuntien ryhmätapaturmavakuutus (vakuutettuina kunnan kaikki asukkaat kunnan järjestämissä tilaisuuksissa). Kunnan vakuutus- ja turvan laajuus ja sisältö arvioidaan säännöllisesti vastaamaan toiminnan tarpeita ja mahdollisia riskitekijöitä. Tämä varmistaa, että kunnan palvelut voivat jatkua mahdollisimman häiriöttömästi erilaisten vahinkotapahtumien sattuessa.

1.9 Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen ja hallintosääntöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä tekemään hankintoja. Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja. Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillistä sopimuksen hallintajärjestelmää kunnassa ei ollut vielä käytössä, mutta asianhallintaohjelma otettiin käyttöön jo vuoden 2019 alkupuolella. Tilivelvollisilla viran- ja toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja. Sopimuksissa tulee varmistaa se, että niihin liittyvät

tietosuojan ja kunnan valmiussuunnitelman toteuttamiseen liittyvät seikat on sopimuksissa huomioitu. Kunnan talouden seuranta ja raportointi toteutettiin säännöllisesti. Kunnanhallitus kokoon-tui vuoden 2024 aikana pääsääntöisesti kolmen viikon välein käsittelemään talouteen ja omaisuu-den hallintaan liittyviä asioita. Rautalammin kunta on vuonna 2024 aktiivisesti valvonut ja kehittä-nyt omaisuutensa hankintaa, luovutusta ja hoitoa varmistaakseen kunnan talouden tasapainon ja asukkaidensa hyvinvoinnin.

1.10 Muut ei-taloudelliset asiat

Kuntalain mukaisesti luottamushenkilöt ja keskeiset viranhaltijat ovat antaneet tarkastuslautakun-nalle sidonnaisuusilmoitukset. Ilmoitukset ovat julkisia ja ne esitetään kunnan nettisivuilla. Kunta huolehtii sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen avulla korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoi-keuksien toteutumisesta. Kunta edellyttää sopimuskumppaneiltaan yhteiskunta- ja ympäristövas-tuullista toimintaa. Hankintoihin sovelletaan hankintalainsäädäntöä ja hankintamenettelyt ovat jul-kisia jo tarjouspyyntövaiheessa (Hilma-järjestelmä). Vuoden 2023 aikana vahvistettiin myös aikai-semmin puuttunut pienhankintaohjeistus. Sopimusten hallinnassa kunta käyttää Fujitsun Case M-tiedonhallinnan tietojärjestelmää.

1.11. Ympäristöasiat

Rautalammin ympäristönsuojelu- ja maa-aineslain tarkoittamana lupa- ja valvontaviranomaisena toimii Rautalammin ympäristölautakunta. Vesihuoltolaitoksen ympäristöasiat on kerrottu vesihuol-tolaitoksen toimintakertomuksessa. Kunnassa ryhdyttiin laatimaan ilmasto-ohjelmaa vuoden 2024 aikana. Vuonna 2024 Rautalammin kunnassa toteutettiin useita ympäristöön liittyviä hankkeita ja suunnitelmia. Kunnan kaavoituskatsauksessa esiteltiin vireillä olevia ja lähiaikoina käynnistyviä merkittäviä kaavahankkeita, jotka ohjaavat alueen maankäyttöä ja rakentamista ympäristönäkö-kulmat huomioiden.

Lisäksi kunta laati ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman vuosille 2024–2026. Tämä suunni-telma kattaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristölupavelvol-listen toimintojen valvonnan. Rautalammin alueella on yhteensä 16 ympäristölupavelvollista toi-mintaa, joista suurin osa on eläinsuojia sekä kiviaineksen louhinta- ja murskaustoimintaa.

1.12 Olennaiset muutokset kunnan taloudessa

Vuoden 2024 talousarvion laadinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota toimintojen ja palveluproses-sien tehostamiseen sekä uusien tulolähteiden löytämiseen. Hallintokunnille annettiin taloudelliset raamit, joita tuli noudattaa menojen hillitsemiseksi ja tulojen lisäämiseksi. Tavoitteena oli estää ali-jäämäkierre ja saavuttaa talouden tasapaino. Rautalammin kunnan vuoden 2024 talousarvio hy-väksyttiin 18.12.2023 kunnanvaltuustossa 11.242 euroa ylijäämäisenä. Kuitenkin jo helmi-maaliskuun vaihteessa sivistysosaston varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämiseksi haettu lisämäärära-haesitys vei niukasti plussalla olleen talousarvion alijäämäiseksi. Kunnanjohtajan ehdotuksesta kunnanhallitus hyväksyi yhteistoimintamenettelyn käynnistämisen. Yhteistoimintaneuvottelut kos-kivat koko henkilöstöä, lukuun ottamatta varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Tavoitteena oli saavut-taa noin 300.000 euron säästöt vuoden 2025 loppuun mennessä. Vuoden 2024 osalta saavutettiin noin 50.000 euron henkilöstösäästötavoite. Kaiken kaikkiaan vuoden 2024 yhteistoimintaneuvotte-lut olivat keskeinen osa Rautalammin kunnan pyrkimyksiä sopeutua muuttuneeseen taloudelli-seen tilanteeseen ja varmistaa palveluiden jatkuvuus kuntalaisille.

Talouden tasapainottamiseksi kunnan päättäjät tekivät vaikeita päätöksiä, kuten Kerkonkosken koulun lakkauttamisen. Vaikka päätös aiheutti keskustelua ja mielipahaa, se nähtiin välttämättömänä toimenpiteenä taloushaasteisiin vastaamiseksi. Päätös oli monelta kannalta pohdittu ja se perustui useisiin taloudellisiin ja toiminnallisiin tekijöihin. Kunnan talousarviossa vuodelle 2024 pyrittiin ylijäämäväliseen tulokseen ja talouden tasapainon ylläpitäminen edellytti ja edellyttää jatkossakin menojen karsimista. Sivistysosastolle, kunnan suurimpana kustannuspaikkana asetettiin 200.000 euron sopeuttamistavoite, joka oli tarkoitus saavuttaa osittain myös henkilöstövähennyksillä. Tämä oli mahdollista keskittämällä perusopetus kunnan keskustaan, mikä johti Kerkonkosken koulun lakkauttamisesitykseen. Taustalla oli kuitenkin toiminnalliset syyt kuten alhaiset oppilasmäärät. Kerkonkosken koulussa oli lukuvuonna 2023–2024 vain 21 oppilasta. Kouluverkko selvityksenkin pohjalta näin alhaiset oppilasmäärät eivät ole riittäviä kahden perusopetuksen koulun ylläpitämiseen kustannustehokkaasti Rautalammin kunnassa. Oppilasmäärien lasku on johtanut tarpeeseen keskittää perusopetusta kunnan keskustaan, jotta resurssit voidaan käyttää tehokkaammin ja taata laadukas opetus kaikille oppilaille. Tällöin kouluverkoston tiivistäminen on nähty välttämättömänä. Päätöksenteossa pyrittiin huomioimaan sekä taloudelliset realiteetit että kuntalaisten näkemykset mutta ymmärrettävästi tehty koulunlopetuspäätös herätti paljon keskustelua kylän elinvoimaisuuden ja palveluiden säilyttämisen näkökulmasta. Kuntalaisten kuulemistilaisuuksissa tuli toistuvasti esiin se, että koulun säilyttäminen olisi tärkeää kylän kehitykselle ja vetovoimaisuudelle.

Kunnan tehtäväkenttä laajenee vuoden 2025 alussa voimaan astuvaan työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestämistä vastaavaksi siirtoon valtiolta kunnille. Rautalammin kunta liittyi Kuopion työllisyysalueeseen, ja valmistelutyö oli täydessä vauhdissa vuoden 2024 aikana. Tavoitteena oli tarjota tarpeenmukaisia lähipalveluita eri puolilla aluetta sekä tiivistää työllisyys- ja elinkeinopalveluiden kytkentää alueen yrityspalveluihin elinvoimaa ja kilpailukykyä parantamiseksi.

Vuoden 2024 aikana elinkeinopalveluiden kysyntä oli vilkasta, ja uusia yrityksiä perustettiin enemmän kuin edellisellä vuonnalla. Erilaisia yritystukia haettiin kaksinkertainen määrä verrattuna vuoteen 2023. Elinvoimatyöryhmä laati uutta elinvoimaohjelmaa, joka oli tarkoitus saada valmiiksi juuhannukseen 2024 mennessä, mutta jonka perusteellinen työstäminen vaati odotettua enemmän aikaa. Lisäksi kunnan vuokra-asumista alettiin kehittää Sitran kansalaispaneelihankeen avulla.

Jo vuoden 2023 puolella alkaneet Kuntalaskenta Oy:n haasteet kirjanpidon ja taloushallinnon palveluiden tuottamisessa jatkuivat aina lokakuulle 2024 saakka. Tilanne aiheutti häiriötä kunnan ajantaseeseen ja virheettömään talousseurantaan. Asiasta käytiin jatkuvasti neuvotteluja ja Kuntalaskennan toistuvista lupauksista huolimatta toimintaa ei saatu kuntoon. Lopulta tilanne ajautui siihen, että kunnanhallituksen tilinpäätöskäsittely venyi huhtikuun puolelle. Kunnanvaltuusto pääsi kuitenkin käsittelemään tilinpäätöksen kesäkuun loppuun mennessä. Taloushallinnon tilanne oli ajautunut niin syvään umpikujaan, että kunnanhallitus päätti irtisanoa kunnan ja Kuntalaskennan yhteistyösopimuksen päättymään vuoden 2024 loppuun. Kilpailutuksen jälkeen uudeksi palvelun tuottajaksi valittiin Tilipalvelu Varanka Oy.

Vuonna 2024 Rautalammin kunta haki harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ja sai sitä 293 000 euroa, mikä vastaa noin 100 euroa asukasta kohden. Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus on tarkoitettu kunnille, jotka tarvitsevat lisätukea poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi. Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen ja saaminen osoittavat, että Rautalammin kunta on sitoutunut taloutensa tervehdyttämiseen ja on saanut valtiolta tukea näiden toimien tueksi. Toinen tulosta parantava tuloerä oli Vaalijalan kuntayhtymän purkamisesta kuntaan palautunut osakkuuspääoma lähes 200.000 euroa. Vuoden

2024 tulosta pienentävänä eränä puolestaan on mainittava Valtion virastotalon osakkeiden alaskirjaus, joka oli 352.337 euroa.

Vuosien 2022 ja 2023 tapaan uutta, pitkäaikaista lainaa ei nostettu yhtään mutta lainoja maksettiin takaisinmaksuohjelmien mukaisesti, joten kunnan lainojen kokonaismäärä on saatu laskemaan merkittävästi.

Vuoden 2023 aikana Rautalammin kunta, yhdessä muiden SavoGrow kuntien kanssa teetti jokaiseen kuntaan painelaskelmaselvitykset FCG:n Eero Laesterän toteuttamana. Tarkoituksena oli kokonaistoimintojen selkiyttäminen ja samalla arvokaan kokonaiskuvan saaminen kuntana ja alueena. Painelaskelmien pohjaltakin kävi varsin selväksi, että oli korkea aika alkaa aidosti ja oikeasti sopeuttaa kunnan taloutta huomioiden edessä oleva väestörakenteen selvä muutos, hyvinvointialueen mukana tullut rahoituspohjan muutos sekä vuoden 2025 alussa häämöttävän TE-uudistuksen vaikutukset. Vuosi 2024 osoitti, että kunnan päätöksenteko otti aidosti selvityksen viestin huomioon ja lähti toteuttamaan älykästä sopeutumista, jotka huomioivat toimintaympäristöstä tulevat kipeätkin muutospaineet.

1.12.1 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Rautalammin kunnan toimintaan vaikuttavat useat merkittävät riskit ja epävarmuustekijät, jotka ovat tärkeää tunnistaa ja hallita tehokkaasti.

1. Taloudelliset riskit:

- Valtionosuuksien leikkaukset:
 - valtionosuusuudistus on valmisteilla ja valmistelussa on vahvana tahtotilana ollut leikata merkittävästi ns. sotesiirtolaskelmien vaikutuksia määräytymisperusteina. Mahdolliset valtionosuuksien vähennykset voivat heikentää kunnan taloudellista tilannetta, mikä edellyttää tarkkaa taloussuunnittelua ja varautumista.
- Sote-tilojen vuokraukseen liittyvät riskit:
 - Sosiaali- ja terveystaluiden tilojen vuokraukseen liittyvät epävarmuustekijät voivat vaikuttaa kunnan menoihin, erityisesti jos tilojen käyttöaste tai vuokratuotot eivät vastaa odotuksia.

2. Väestörakenteeseen liittyvät haasteet:

Strategiset riskit liittyvät muun muassa toimintaympäristöön, johtamisjärjestelmään, organisatorakenteeseen sekä yhdyspintatyöskentelyyn

- Väestön ikääntyminen ja väheneminen: Rautalammin väestömäärä on ollut laskussa, ja asukkaiden keski-ikä on nousussa. Tämä kehitys voi johtaa palvelutarpeiden muutoksiin ja verotulojen vähenemiseen, mikä asettaa paineita kunnan taloudelle ja palveluiden järjestämiselle.

3. Elinvoimaan ja vetovoimaan liittyvät tekijät:

- Keskustan yleisilme ja infrastruktuuri: Kirkonkylän keskustan autioituminen, rakennusten rapistuminen ja tyhjät liiketilat heikentävät alueen vetovoimaa. Tiestön huono kunto, erityisesti sivuteillä, vaikuttaa myös negatiivisesti asukkaiden arkeen ja kunnan houkuttelevuuteen.

4. Hallinnolliset ja päätöksentekoon liittyvät haasteet:

- Päätöksenteon haasteet: Kunnan päätöksenteossa on koettu olevan saamattomuutta sekä riitaisuutta, mikä voi heikentää kunnan toimintakykyä ja luottamusta päätöksentekijöihin.

Toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat:

- Monipaikkaisuuden edistäminen: Rautalammin kunta on valittu Pohjois-Savon monipaikkaisuuden edistämisen pilottikohteeksi. Tavoitteena on vahvistaa vapaa-ajan asukkaiden ja kunnan välistä vuorovaikutusta sekä saada heidät mukaan kunnan kehittämistyöhön. Tämä voi tuoda uusia näkökulmia ja resursseja kunnan elinvoiman lisäämiseen.
- Kansalaispaneelit ja asukkaiden osallistaminen: Vuokra-asumisen kehittämiseksi toteutettu kansalaispaneeli on tuonut esiin kuntalaisten näkemyksiä ja tukenut päätöksentekoa. Asukkaiden aktiivinen osallistaminen päätöksentekoon voi parantaa yhteisöllisyyttä ja johtaa paremmin tarpeita vastaaviin ratkaisuihin.
- Elinvoimaselvityksen toimenpiteet: Kunnan elinvoimaselvityksessä on tunnistettu kehittämistarpeita, kuten asuntotarjonnan parantaminen, keskustan yleisilmeen kohentaminen ja tiestön kunnostaminen. Näihin panostaminen voi lisätä kunnan vetovoimaa ja asukkaiden hyvinvointia.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Rautalammin kunnan on tärkeää tunnistaa ja hallita edellä mainittuja riskejä sekä panostaa toiminnan kehittämiseen asukkaiden osallistamisen, infrastruktuurin parantamisen ja elinvoimaa tukevien hankkeiden kautta.

Taloudelliset riskit liittyvät talouden yleisiin reunaehtoihin, kuntatalouden yleiseen kehitykseen sekä palvelutarpeen muutoksen tuomiin haasteisiin. Taloudellisia riskejä muodostavat asiat, jotka ovat arvioitu vaikutukseltaan merkittäväksi ja mahdolliseksi toteutua. Se, ettei talouden tasapainoa pystytä pitämään vakaana on vaikutuksiltaan suuri taloudellinen riski. Myös kunnan lainasalkun riittävän hyvä ja kunnan kantokykyyn sopiva maksuohjelman mitoitus on ensiarvoisen tärkeää talouden tasapainon osalta. Tällä hetkellä sota Ukrainassa aiheuttaa suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä heijastuu myös kuntien taloustilanteeseen. Talouskasvun hidastuminen, energian hinnan poukkoilevat muutokset sekä korkotason nousu vaikuttavat myös kuntatalouteen. Kunnan myyntitulojen isohko lasku on todennäköinen riski, sillä vielä ei ole varmuutta hyvinvointialueen tekemien jatkovuokrasopimusten vaikutuksesta. On selvää, että kaikkia tällä hetkellä vuokrattuna olevia kiinteistöjä ei enää vuoden 2026 alusta vuokrata.

Kunnan tytäryhtiöiden toimintaan liittyy riskejä, joihin on pystyttävä varautumaan mahdollisimman hyvin käynnistämällä kaikissa yhtiöissä suunnitelmallinen liiketoimintasuunnitelmien laadinta sekä aloittaa riittävät toimenpiteet yhtiöiden kokonaistilanteen tukemiseksi. Tätä varten kunnan tulee omistajanohjauksella osoittaa pikaisesti, suoraviivaisesti ja jämäkästi tahtotilansa tytäryhtiöiden suuntaan. Tiedossa on, että kunnan vuokrataloyhtiössä on edessään välttämättömiä toimia

vuokra-asuntokannan kokonaistilanteen kehittämiseksi. Tässä tehtävät ja jo pikaisella aikataululla edessä olevat päätökset tulevat kasvattamaan kunnan velkamäärää.

Jatkossakin taloudellista riskiä sisältyy vielä käsittelyssä olevien Pohjois-Savon pelastuslaitoksen varallaolovaatimus palkkasaatavien toteutumiseen. Kunnan vuoden 2023 tilinpäätökseen tehty - 424.724 euron menovaraus. Vuoden 2024 aikana maksettiin noin 100 000 euroa varallaolokorvauksien jälkiperintää Kuopion kaupungille.

Lisäksi tilinpäätöshetkellä merkittäviä riskejä liittyy lainsäädännön muutoksiin, henkilöstön saataavuuteen, osaamiseen, kuormittumiseen ja näiden yhteisvaikutuksena työhyvinvointiin, palvelutarpeen kasvuun, tietojärjestelmiin ja tiedolla johtamiseen, joihinkin ostopalveluihin ja yleisesti talouden tilan aiheuttamiin haasteisiin ja säästöpainaisiin. Epävarmuutta liittyy myös parasta aikaa käynnissä olevaa kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamiseen. Tuoko uusi järjestelmä myös pienille kunnille oikeudenmukaiset edellytykset selviytyä lakisääteisistä tehtävistään myös tulevaisuudessa?

Yleisenä huomiona voidaan todeta, että häiriötilanteisiin liittyvät riskit ovat kolmen viime vuoden kuluessa kasvaneet ja muuttaneet olemustaan. Mm. epidemia-ajan ja muuttuneen maailmanpoliittisen tilanteen myötä kyberuhkiin ja huoltovarmuuteen liittyvät riskit ovat arkipäivää.

Johtamisjärjestelmä ja organisaatorakenne vaikuttavat siihen, millainen kulttuuri ja ilmapiiri organisaatiossa vallitsee. Myös organisaation arvot ja eettiset periaatteet ohjaavat organisaation toimintaa. Viestinnän merkitys on myös äärimmäisen tärkeä nykyajan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä, niin organisaation sisällä, kuin organisaatiosta ulospäinkin

Käyttötalouden puolittuessa kunnan velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi ja kunnalle jää edelleen kannettavaksi infrastruktuuriin ja toimitiloihin liittyvät investoinnit. Tulevaisuuteen sisältyy kasvava kiinteistöriski. Kiinteistöriski kasvaa merkittävästi vuodesta 2026 eteenpäin, kun kuntien ja hyvinvointialueiden väliset vuokrasopimukset päättyvät. Riskinä on, että vuokrasopimuksia ei uusita tai ne uusitaan vain osittain. Joka tapauksessa kunnille jää kannettavaksi sote-kiinteistöihin kohdistuvat velat ja poistot. Lisäksi vaarana on, että valtion kunnille kohdentaman rahoituksen ja hyvinvointialueiden palveluverkon sopeutukset osuvat kumpikin samoihin kuntiin. Mikäli hyvinvointialue toteuttaa tällä hetkellä menossa olevaa palveluverkoston rakenteiden uudistamista suunnitelmien mukaan muodostuu esimerkiksi Rautalammin kunnalle merkittävä elinvoimaa koetteleva riski peruspalveluiden siirtyessä kauemmas. Muutoksella on odotettavissa selkeitä riskejä, niin kunnan houkuttelevuuteen asuinkuntana, kuin työvoiman saamisen haasteisiin.

Talouteen liittyvät riskit laskivat hieman välillä, mutta ovat nyt taas selvemmin nähtävissä, kun hyvinvointialueiden rahoituspohja lähivuosille on arvioitavissa. Hyvinvointialuelainsäädännön mukainen lainanottovaltuus on kriittinen tekijä tarkoituksenmukaisten ja hyväkuntoisten toimitilojen taakamiseksi tulevaisuudessa. Riskien yksiselitteistä yhteenvetoa vaikeuttaa niiden sisällölliset painotukset ja keskinäiset syy-seuraussuhteet.

1.13 Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne

Tilikauden tuloksen muodostuminen kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa, miten kunnan rahoitus on riittänyt tilikaudella. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettaviin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja

tunnuslukuja. Samalla vertaillaan toteumaa verrattuna vuoteen 2023. Rautalammin kunnan vuoden 2024 talousarvio laadittiin alun perin 11.242 euroa ylijäämäiseksi. Lähtötilanne heikkeni alijäämäiseksi kuitenkin jo helmi-maaliskuussa 2024 kun sivistystoimen lisämääräraha hyväksyttiin ensimmäisessä valtuustokäsittelyssä. Vuoteen lähdeittäessä kunnan taseessa oli laskennallista ylijäämää 3.616.983 euroa. Talousseurantaa vaikeutti Kuntalaskennan haasteet tuottaa palvelusopimuksenmukaista talousdataa oikea-aikaisesti. Tilinpäätösvuoden aikana tehtiin kuitenkin merkittäviä kunnan taloutta tehostavia toimia, joiden yhteisvaikutuksena tilinpäätös muodostui arvioitua paremmaksi. Tilikauden odotettua parempaan tulokseen vaikuttivat myös kertaluonteiset tulot, joita saatiin mm. Vaalijalan kuntapalautuksena lähes 200.000 euroa ja harkinnanvaraisen valtionosuuden myönteisenä päätöksenä lähes 300.000 euroa. Ilman näitä kertaluonteisia tuloja, ei tilikauden tulos osoittaisi 561.194 euroa ylijäämää. Tilikauden aikana jouduttiin myös alas kirjaamaan valtion virastotalon osakkeiden arvonlennus 352.354 euroa, joka luonnollisesti vaikutti vastaavansuuruisena tilikauden tulosta heikentävänä eränä lopputulokseen.

Toimintatuotot:

Toimintatuotot olivat 2.585.275 euroa ja olivat 350.610 euroa talousarviota suuremmat. Tulot olivat kuitenkin 181.817 euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Toimintatuottojen hyvää kertymää selittivät myös kertaluonteiset tuet ja avustukset, joiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta noin 176.385 euroa ja myös talousarvio ylittyi avustusten osalta yli 304.543 eurolla. Myyntituotot jäivät arvioidusta ja olivat noin 265.998 euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Toimintatuottojen kehittymiseen tulee kokonaisuutena kiinnittää jatkossa huomiota. Lisäksi tulee aktiivisesti pyrkiä etsimään kunnan tuloja lisääviä uusia mahdollisuuksia.

Toimintakulut:

Toimintakulut olivat 10.886.537 euroa. Toteuma oli 97 % ja 313.678 euroa talousarviossa arvioitua vähemmän. Toimintakulujen osalta kulut pienenevät peräti 741.355 euroa edellisestä vuodesta. Myös henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 140.611 eurolla, mikä kertoo siitä, että vuoden aikana käyty YT-menettelyssä sekä muissa henkilöstöjärjestelyissä onnistuttiin.

Toimintakate:

Toimintakate eli toimintatuottojen ja –kulujen erotus ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on kunnallistaloudessa aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen.

Toimintakate oli 8.301.262 euroa. Toimintakate toteutui 93 % ja oli 664.288 euroa talousarviota parempi. Toimintakate oli myös noin 559.539 euroa edellisvuotta parempi.

Verotulot ja valtionosuudet:

Verotulot toteutuivat talousarviota 116.237 euroa parempana. Toteumaprosentti oli 102 %. Edellisen vuoden kertymään verrattuna verot olivat 111.721 euroa vähemmän. Verotulojen kehitys on ollut hyvää, kun huomioidaan, että edellisen vuoden verotuloja kerrytti merkittävästi ns. verohännät, jotka siirtyivät sote-uudistuksen myötä poikkeuksellisesti vaikuttamaan vielä alkuvuoden 2023 verotusta parantaen.

- kunnallisvero 5.008.455
- yhteisövero 606.890
- kiinteistövero 1.400.902

Verotulot yhteensä: 7.016.237 euroa (7.127.958/2023)

Valtionosuudet vuonna 2024 olivat yhteensä 2.715.109. Toteuma oli 117 % Valtionosuudet olivat edellisvuotta 743 431 euroa suuremmat. Selityksenä erotuksen suuruuteen on harkinnanvaraisen valtionosuuden myönteinen päätös kunnalle.

Vuosikate:

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikatteen muodostui 1.867.420 euroa mikä oli talousarviossa arvioitua noin 1.276.263 euroa parempi. Vuosikatteen hyvää toteumaa selittää odotettua paremmat tulot ja se, että toimintakulut jäivät selvästi arvioidusta. Lisäksi niin verotulot kuin valtionosuudet ylittivät talousarvio-odotukset. Vuosikate riitti kattamaan kunnan 953.873 euron poistot.

Poistot:

Poistojen toteuma oli 953.873 ja se ylitti 23.059 euroa talousarvion. Vuosikate oli kuitenkin niin vahva, että riitti kattamaan hyvin ylittyneen poistojen määrän. Valtion virastotalon alaskirjaus 352.353,72 euroa heikensi osaltaan vuosikatteesta tehtyä kirjausta varsinaisen poiston lisäksi.

Tilikauden tulos:

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa eurolla. Tilikauden tulos oli 561.194 euroa. Tulosta voidaan pitää hyvänä ja osoituksena talouden tasapainon löytymisestä. Rautalammin kunnan tilikauden tulokseen on vuoden 2024 aikana vaikuttanut kaksi merkittävää kertaluonteista erää, joilla on ollut vaikutusta positiiviseen tulokertymään. Kunta sai Vaalijalan kuntayhtymän purkautumisselvityksen jälkeen kuntaosuuksia noin 200.000 ja lisäksi harkinnanvaraista valtionosuutta noin 300.000 euroa.

Kunnan talouden kannalta on erityisen tärkeää, että jo vuoden 2019 aikana aloitettua talouden tasapainottamistyötä edelleen jatketaan. Kunnan tulojen kehityksessä ei ole näkyvillä sellaisia nopeita positiivisia piristysruiskeita, joiden avulla tulevien tulojen voisi arvioida kehittyvän parempaan suuntaan.

Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan vuoden 2024 aikana, kuten ei myöskään vuosien 2022 ja 2023 aikana. Tilivuoden aikana maksuvalmiuden säilyttämiseksi nostettiin Kuntarahoituksen lyhytaikaisia kuntatodistuksia. Lainoja maksettiin takaisin 1.534.714 euroa. Lainakanta oli vuoden 2024 lopussa 6.206 000€ mikä tekee 2093 euroa/asukas. Lainojen kokonaismäärä on saatu laskuun, mutta tulevat investoinnit joudutaan joka tapauksessa rahoittamaan aina velkarahalla, jolloin takaisinmaksuohjelma sopeuttaminen nykyiseen tulotasoon on aina haastavaa.

Vuoden aikana lisämäärärahopyyntönä kunnanvaltuustolle esitettiin yhteensä noin 350.900 euroa. Lisämäärärahat jakaantuivat seuraavasti: lukion ratsastusopetukseen: 23 000 €, teknisen toimen palkkarahoitukseen 245.000 eur, vesilaitokselle 20.000 eur, varhaiskasvatukseen yö hoidon

aloittamiseen 17.000 eur, varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoituksen uusiin tehtäviin 10.000 euroa, Sateenkaaren koulun oppilaiden osalta 11.400 euroa ja lastenhoitajan toimen perustamiseen 24.500 euroa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa eurolla. Tilikauden tulokseksi muodostui poistojen jälkeen 561.194 euroa ylijäämää. Kunnan laskennallinen ylijäämä on tilivuoden 2024 jälkeen 4.178.177 euroa.

1.14 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Rautalammin kunnan lähitulevaisuuden kehitykseen vaikuttavat merkittävästi taloudelliset haasteet, väestörakenteen muutokset sekä strategiset kehittämistoimet. Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen hyvinvointialueille on vähentänyt kunnan tuloja merkittävästi, tulevat investoinnit ja muut rahoitusta vaativat tilanteet ovat aina merkittävä haaste. Vuoden 2025 talousarvio ja talussuunnitelma vuosille 2026–2027 on laadittu tässä muuttuneessa toimintaympäristössä, jossa kunnan tulot ovat laskeneet huomattavasti. Tämä asettaa paineita investointien harkitulle toteuttamiselle ja talouden tasapainottamiselle.

Väestörakenne ja palvelutarpeet:

Kunnan väestömäärän lasku ja ikärakenteen muutos vaikuttavat palvelutarpeisiin ja verotuloihin. Väestön ikääntyminen lisää erityisesti ikäihmisten palveluiden kysyntää, mikä edellyttää kunnalta sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin

Strategiset kehittämistoimet:

Rautalammin kunta on laatinut elinvoimaohjelman vuosille 2025–2028, joka pohjautuu kuntastrategian kärkitavoitteisiin, hyvinvointisuunnitelmaan sekä yrittäjien ja kunnan väliseen elinvoimalupaukseen. Ohjelman painopistealueita ovat lapset ja nuoret, asuminen ja luonto, yrittäjyys, työpaikat ja palvelut sekä kulttuuri, liikunta ja yhteisöllisyys. Näiden osa-alueiden kehittäminen on keskeistä kunnan elinvoiman ja vetovoiman lisäämiseksi.

Yhteistyö ja palveluverkon uudistaminen:

Yhteistyö Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on käynnissä, mutta palveluiden toimivuudessa on edelleen parannettavaa kuntalaisten näkökulmasta. Hyvinvointialue suunnittelee parhaillaan palveluverkkoa ja selvittää sote-kiinteistöjen kuntoa.

TE-uudistuksen on onnistuttava. Uudistuksen tavoitteena oli tuoda TE-palvelut lähemmäksi asiakkaita, nopeuttaa työllistymistä sekä antaa kunnille lisää työkaluja alueen elinvoiman vahvistamiseksi. Tämä mahdollistaa parhaimmillaan palveluiden räätälöinnin paikallisiin tarpeisiin sopiviksi ja yksilöllisesti kohdennetuiksi. Toiminta vaatii kuitenkin toimivat rakenteet ja riittävät resurssit. Jos työssä ei onnistuta kasvaa kuntien kustannukset merkittävästi. Jo lähtötilanteessa tehtävään osoitettu valtionosuus oli liian niukka.

Valtionosuusuudistus:

Käynnissä oleva valtionosuusuudistus tuo epävarmuutta kunnan talouteen, sillä sen vaikutukset kuntien tuloihin ovat vielä epäselvät. Uudistuksen on suunniteltu toteutuvan aikaisintaan vuoden

2027 alusta, ja sen tavoitteena on taata kaikille kunnille mahdollisuudet hoitaa lakisääteiset tehtävänsä. Kuitenkin verotulojen kertymä ratkaisee pitkälti sen, miten kunnat pystyvät ylläpitämään palveluita ja elinvoimaa. Aikaisemmat vuodet ovat osoittaneet kuinka vaikeaa nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on arvioida taloutta pitkällä aikavälillä. Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on iso haaste. Työn uskotaan olevan valmis vuoden 2027 alusta. Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksen mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Muutokset verorahoitus pohjassa sekä valtionosuuksien uudelleenjakoon ovat merkittäviä Rautalammin kaltaiselle kunnalle, joka on riippuvainen valtion rahoituksesta. Hyvinvointialueuudistuksella on edelleen iso rooli kuntien valtionosuuksiin tulevana vuosina, koska kunnat ja hyvinvointialueet ovat valtion rahoituspäätösten varassa. Hyvinvointialueet leikkasivat kuntien verotuloja. Väestön väheneminen ja sitä kautta myös verotulojen lasku tuo omat paineensa sopeuttaa kunnan taloutta ja toimintaa. Ikääntyvä väestö aiheuttaa omat haasteensa toiminnallisille muutoksille. Käyttötalouden kannalta kyse ei ole vain tulojen ja menojen mekaanisesta siirtämisestä kunnista hyvinvointialueille. Kunnat ovat tulo- ja menorakenteeltaan keskenään erilaisia, joten sote-uudistuksen vaikutukset kohdentuvat niihin eri tavoin.

Edelleen jatkuva sota Ukrainassa aiheuttaa suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä ei voi olla heijastumatta myös kuntien varautumisen tarpeeseen sekä koko taloustilanteeseen.

Yhteenvetona voi todeta, että Rautalammin kunnan tulevaisuudessa on haasteita, mutta määrätietoisilla toimilla talouden tasapainottamiseksi, palveluiden kehittämiseksi ja elinvoiman lisäämiseksi kunta voi vastata edessä oleviin haasteisiin ja turvata asukkaidensa hyvinvoinnin. Riskien hallinta edellyttää kunnalta aktiivista otetta talouden suunnittelussa, strategisessa ja johdonmukaisessa päätöksenteossa ja palveluiden kehittämisessä. Sujuvalle, samaan suuntaan pyrkivällä strategiselle toiminnalle on nyt tarvetta enemmän kuin koskaan ennen.

1.15 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on KuntaL115 § mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelmasta ilmenevää tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen pääomaan.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.- 31.12.2024 tuloksen käsittelystä seuraavaa:
Ylijäämä siirretään ylijäämätilille.

1.16 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.16.1 Konserniyhtiöt

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Vuosi 2024 oli Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallien 20. toimintavuosi. Yhtiön omistus pohja on ollut alusta alkaen sama. Yhtiön omistaa kokonaisuudessaan Rautalammin kunta. Yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiön toimialana on omistaa kiinteistöyhtiön osakkeita sekä rakennuttaa ja vuokrata teollisuus- ja yritystiloja.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Yhtiö on perustettu vuonna 1993 ja fuusioimisen jälkeen merkitty kaupparekisteriin 31.12.2002.

Yhtiö on sulautunut 31.08.2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Hakan kanssa, ja se toimi myös vastaanottavana yhtiönä. Yhtiön toimialana on asuntojen vuokraus ja se omistaa yhdessätoista eri kiinteistössä yhteensä 156 huoneistoa, joiden yhteen laskettu pinta-ala on 8.296 m². Yhtiö kuuluu Rautalammin kunnan konsernitilinpäätökseen, jonka tiedot ovat saatavana Rautalammin kunnasta. Perustiedoissa ei ole tapahtunut muutoksia tilikaudella.

1.16.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2024 aikana toteutuneet keskeiset toiminnot

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Kuluneella tilikaudella yhtiön vuokraliiketoiminta (lunastusvuokrasopimukset) ovat toteutuneet täysin suunnitellusti. Lunastusvuokrasopimusten korkokanta on sidottu elinkustannusindeksiin, mistä aiheutuu se, että kaikkea korkojen nousua ei saada samassa suhteessa siirrettyä vuokralaisille. Yhtiö ei ole kyennyt järjestelemään neuvotteluista huolimatta lainoja, joiden takaisinmaksuaikataulu poikkeaa lunastusvuokrasopimusten tuloutuksesta. Kuntarahoituksen suhtautuminen lainojen uudelleenjärjestelyyn on kielteinen. Yhtiön taloudellista tilannetta parantava fuusioituminen /sulautuminen toteutuu, mutta ei toivotussa aikataulussa.

Toiminnan liikevaihto oli 107.144.29 euroa ja yhtiön tilikauden tappio oli -255.48 euroa.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta

Vuokratuloja perittiin tilivuonna 776.974,77 € (+2,5 % edellisestä). Vuokra oli keskimäärin 8,58 € / m² / kk ja taloudellinen käyttöaste 92,86 % (2023 90,01 %, 2022 87,8 %, 2021 86,78 %). Käyttökorvaustuottoja ja muita tuottoja oli 67.173,34 € (+0,4 %), joten tuotot yhteensä olivat 844.148,11 € (+2,4 % edellisestä). Kiinteistön hoitokulut olivat 691.914,34 € (+8,7 %). Suurimpina kuluina olivat lämmitys 207.828,80 € (+7 %) ja sähkö 72.831,33 € (-3 %). Korjauskulut olivat 142.318,25 € (+54 %), joista suurimmat olivat huoneistoihin kohdistuvia sisäpuolisia korjauksia asukasvaihdosten ja kosteusvaurioiden yhteydessä. Varsinaisia suunnitelmallisia peruskorjauksia tehtiin Rämäkätiellä (koko asunto), ja Äijäntiellä toteutettiin putkivuodon seurauksena täydellinen pintaremontti. Luottotappiot olivat 2.500 € ja jälkiperintä tuotot olivat 2.612,32 €. Tilikauden tulos osoittaa 62.064,89 € voittoa

Vuonna 2024 Rautalammin kunta osallistui Sitran rahoittamaan hankkeeseen, jossa muodostettiin kansalaispaneeli kehittämään kunnan vuokra-asumista. Paneeli antoi suosituksia Asunnonhankinta Oy:n vuokra-asumisen ja vuokra-asuntotarjonnan monipuolistamiseksi, huomioiden kunnan taloudelliset reunaehdot

Lokakuussa 2024 kunnanhallitus ohjeisti Asunnonhankinta Oy:tä aikatauluttamaan kansalaispaneelin suositukset, laatimaan kustannuslaskelmat ja vaihtoehtoiset ratkaisumallit sekä tuomaan ne kunnanhallituksen päätettäväksi. Vuoden 2025 budjettiin päätettiin varata määräraha hankkeiden toteuttamiseksi.

Näiden toimien avulla Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy pyrkii parantamaan taloudellista tilaansa ja vastaamaan vuokra-asumisen kehittämistarpeisiin.

1.16.3 Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushalleilla oli tilikauden päättyessä lainaa yhteensä 522 457.13 eur, mikä on suuri suhteessa yhtiön liikevaihtoon. Yhtiön lainanlyhennykset Kuntarahoitukselle ovat kaksi vuotta tiukemmalla maksuajalla verrattuna lunastusvuokrasopimusten pääoman lyhennyksiin. Tämä on aiheuttanut vuosittain yhtiölle noin 40 000,00 €:n kassavajeen. Ratkaisuna ollaan

toteuttamassa Rautalammin Kehitys Oy:n fuusioitumista yhtiöön, mikä toteutuessaan vahvistaisi yhtiön tasetta ja parantaisi yhtiön pääomaa. Samanaikaisesti kunnassa käynnistyvä sotekiinteistöjen yhtiöittäminen liittyvät selvitykset koskevat kuitenkin myös Kiinteistö Oy Oikarilan kokonaistilannetta.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n taloudellinen tilanne vaatii huolellista suunnitelmallisuutta, vaikka uusien lainajärjestelyiden myötä lainoista on pystytty selviytymään. Kokonaistilanne on kuitenkin erittäin haastava, sillä yhtiöllä on merkittävästi korjausvelkaa eikä asuntokantaa ole muutenkaan pystytty uusimaan. Yhtiön huoneistojen osalta tehtiin vuoden 2024 aikana tasearvojen määrittämiä, jonka pohjalta on odotettavissa huomattavia alaskirjauksia nykyisistä arvoista. Tällä on vaikutusta luonnollisesti myös kunnan kokonaistilanteeseen. On myös todennäköistä, että kun tekeillä oleva suunnitelma yhtiön tilanteesta ja suunnitelmista valmistuu, on kunnalla merkittävä rooli tulevien toimien rahoitusjärjestelyissä.

1.16.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Vuonna 2024 liikevaihto 107.144 euroa. Tilikauden tappio oli -255.48 euroa.

Suunnitelmissa olevan fuusion myötä yhtiön tasearvon sekä yhtiön maksukyvyyn on mahdollista parantua. Mikäli suunniteltu fuusio viivästyy, yhtiö joutuu kääntymään kunnan puoleen lainojen takaisinmaksuohjelman vaatimissa järjestelyissä tiukentuneen rahoituspolitiikan myötä.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Yhtiön maksukyky oli tilikaudella jo parempi kuin aiemmin ja remontteja toteutettiin omalla rahalla. Lainojen lyhennykset maksettiin ajallaan ja uusia maksurästejä ei syntynyt. Tilikauden tulos osoittaa 62.064,89 € voittoa

Rautalammin kunnan Asunnonhankinnan tilanteeseen liittyy kuitenkin useita keskeisiä haasteita:

1. Ikääntynyt asuntokanta ja korjausvelka

Kunnan kokonaan omistama Asunnonhankinta Oy hallinnoi 156 vuokra-asuntoa 14 eri kohteessa. Näiden asuntojen kunto on heikentynyt ajan myötä, mikä on johtanut merkittäviin korjaustarpeisiin ja kerryttänyt korjausvelkaa. Tilanne edellyttää, että asuntojen ylläpitoa tehostetaan ja osa rakennuksista joko peruskorjataan tai uudistetaan kokonaan.

2. Vuokra-asumisen monipuolistamisen tarve

Kansalaispaneelissa saatujen suositusten mukaan asuntotarjontaa tulisi kehittää siten, että se vastaisi paremmin erilaisten asukasryhmien – esimerkiksi lapsiperheiden, opiskelijoiden ja vanhusien – tarpeita. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi:

- Asuntojen esteettömyyden ja yhteisöllisyyden parantamista
- Pienimuotoisten rakennusratkaisujen, kuten minitalojen, rakentamista, jotka mahdollistavat joustavan asumismallin
- Mahdollisuuden, että vuokralaiset voivat ajan myötä lunastaa asuntonsa omiksi, mikä lisäisi asumisen turvallisuutta ja sitoutuneisuutta

3. Taloudelliset rajoitteet ja investointirahoitus

Kunnan taloustilanne vaikuttaa asuntokannan kehittämiseen. Uusien investointien ja laajamittaisen peruskorjauksen rahoitus on haasteellista, sillä kunnan resurssit ovat rajalliset. Näin ollen

päätöksenteossa on huomioitava, että toimenpiteet ovat sekä taloudellisesti kestäviä että asukkaiden tarpeita vastaavia.

4. Asukkaiden osallistaminen ja tulevaisuuden suunnittelu

Kansalaispaneelin avulla on kerätty arvokasta palautetta ja suosituksia, jotka ohjaavat asuntoString uudistamista. Paneelin suositukset korostavat tarvetta:

- Monipuolistaa vuokra-asuntotarjontaa eri asukastyypeille
- Kehittää asuntokantaa siten, että se tukee kunnan vetovoimaa ja elinvoimaisuutta
- Varmistaa, että asuntomarkkinat palvelevat niin nykyisiä kuin tulevia asukkaita

Yhteenvedona voidaan todeta, että Rautalammin kunnan asunnonhankinnan kehitysarvio osoittaa, että kunnan vuokra-asuntokanta on tärkeässä tilassa, jossa ikääntyminen ja korjaustarpeet ovat keskeisiä kehityskohteita. Samalla kunnan on pyrittävä löytämään taloudellisesti kestäviä ratkaisuja, jotka mahdollistavat asuntokannan modernisoinnin ja monipuolistamisen siten, että se vastaa paremmin alueen asukkaiden vaihteleviin tarpeisiin.

1.16.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Molempien yhtiöiden toimitusjohtajat ovat säännöllisesti käyneet raportoimassa yhtiöiden tilanteista kunnanhallituksessa. Lisäksi valtuustoseminaarissa on yhtiöiden nykytilannetta ja tulevaisuuden näkymiä käyty läpi.

1.16.6 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnassa on vuodesta 2019 lähtien toiminut talouden tasapainottamistyöryhmä. Kunnan johtoryhmä seuraa taloutta säännöllisesti. Vuoden 2023 osalta Kuntalaskennan haasteet ja luotettavan tiedon puuttuminen on tehnyt talouden seurannan haastavaa.

Rautalammin kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet tähtäävät siihen, että kunnan talous pysyy kestäväällä pohjalla myös tulevina vuosina. Tässä on keskeisimmät toimenpiteet ja niiden painopisteet:

1. Menojen leikkaaminen ja tehokkuuden parantaminen

- Kunnan eri palvelualueilla on käynnissä prosesseja, joilla pyritään tehostamaan toimintaa ja optimoimaan resurssien käyttöä.
- Tarkka kustannuseuranta ja toimintojen uudelleenjärjestelyt auttavat varmistamaan, että palvelut säilyvät laadukkaina, mutta niiden kustannukset eivät kasva hallitsemattomasti.

2. Investointien tarkka priorisointi

- Vain kriittisimmät investoinnit, jotka turvaavat kuntapalvelujen jatkuvuuden ja kehityksen, etenevät, kun taas muut hankkeet arvioidaan uudelleen ja mahdollisesti lykäänny taloudellisten paineiden vuoksi.

3. Tulonlähteiden varmistaminen ja uusien etsiminen

- Perinteiset tulonlähteet, kuten verotulot ja valtionosuudet, ovat tärkeitä, mutta kunnan toiminnassa on rohkeasti etsittävä myös uusia tuloja esimerkiksi palveluiden tuottamisen, yhteistyöhankkeiden ja investointien kautta. Näin pyritään kompensoimaan menojen mahdolliset nousut ja varmistamaan taloudellinen joustavuus.

4. Kuntatalouden kokonaisvaltainen ohjaus ja seuranta

- Talouden tilaa seurataan jatkuvasti sekä budjettiseurannalla että tilinpäätösten avulla. Tämä mahdollistaa nopean reagoinnin, jos menot ylittävät suunnitelmat tai tuloissa esiintyy odottamattomia muutoksia.
- Säännölliset raportointikäytännöt ja seuranta auttavat arvioimaan tasapainottamistoimenpiteiden vaikutuksia reaaliaikaisesti.

5. Osallistava päätöksenteko ja asukkaiden kuuleminen

- Kansalaispaneelien ja muiden osallistavien menetelmien avulla saatu palaute ohjaa talouden kehittämistä.
- Näin varmistetaan, että tehdyt toimenpiteet ovat paitsi taloudellisesti kestäviä myös sosiaalisesti hyväksyttäviä ja vastaavat kuntalaisten tarpeisiin.

Näiden toimenpiteiden kokonaisvaltainen toteutus auttaa Rautalammin kuntaa hallitsemaan talouden haasteita, optimoimaan investointeja ja säilyttämään palveluiden laadun samalla, kun kuntatalous pysyy pitkällä aikavälillä tasapainossa.

Menot ja tulot rakenneosittain (brutto)

Tulot	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
1 000 €							
Käyttötalous	3893	4084	4747	4857	5024	5236	5308
Tuloslaskelmaosa	10435	9646	25796	24398	24060	22535	22811
Investointiosa	67	428	50	247	206	80	136
Rahoitusosa	1100	771	0	2762	2000	2000	2200
Yhteensä	15495	14929	30593	32264	31290	29851	30455
Menot	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
1 000 €							
Käyttötalous	12194	13039	28638	28133	27971	27799	27311
Tuloslaskelmaosa	266	281	117	109	121	138	132
Investointiosa	477	491	554	975	906	2284	2496
Rahoitusosa	1634	2034	848	791	1790	1360	624
Yhteensä	14571	15845	30157	30008	30788	31581	30563

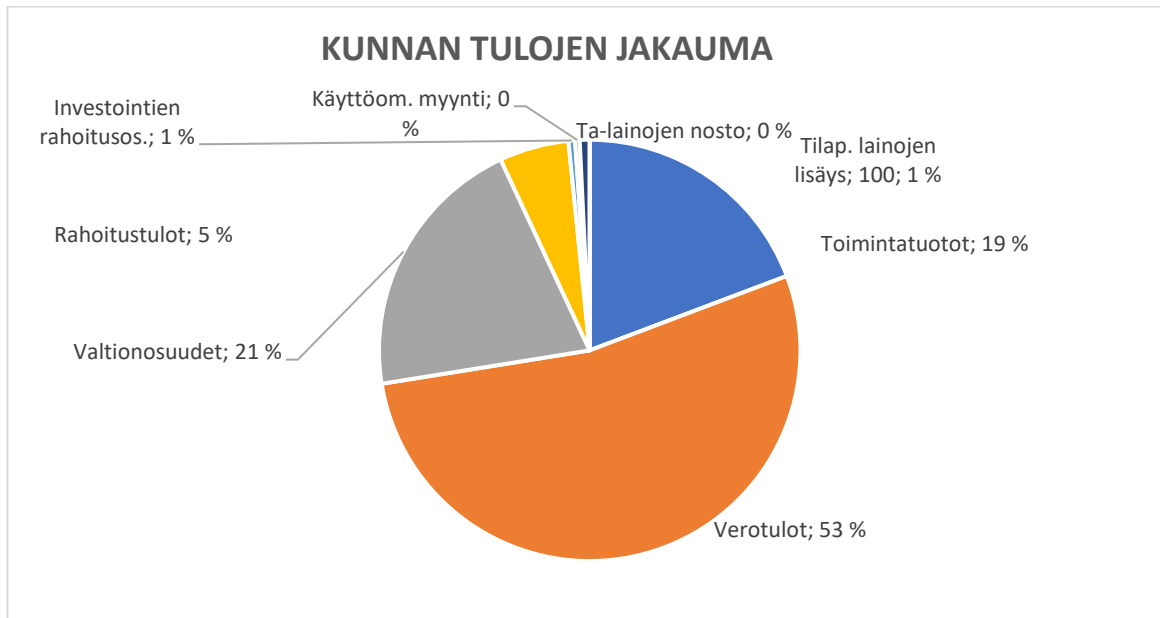
Verot ja valtionosuudet

	Verot	Valt. Os.	Myynti ja
1 000 €			maksutuotot
2011	8695	11135	1794
2012	8930	12090	1548
2013	9379	12354	1598
2014	10313	12599	1747
2015	10847	12913	1762
2016	10526	12980	1938
2017	10683	12663	2318
2018	10336	12132	2040
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
2022	11915	13369	1826
2023	7128	1972	1304
2024	7016	2715	1088

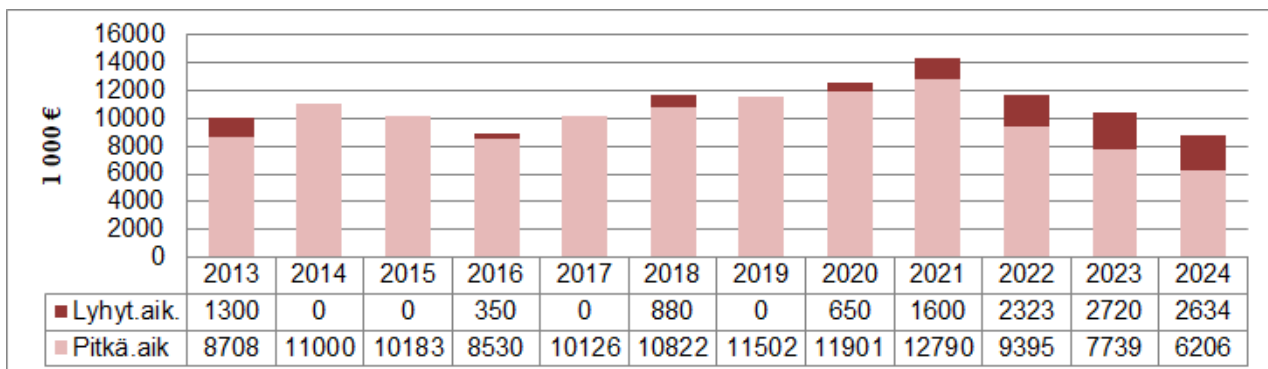

Kunnan tulojen jakauma (ulkoinen)

1 000 €	2024	%	2023	%
Toimintatuotot	2 539	19,26	2 673	20,27
Verotulot	7 016	53,21	7 128	54,06
Valtionosuudet	2 715	20,59	1 972	14,96
Rahoitustulot	703	5,33	528	4,00
Investointien rahoitusos.	67	0,51	0	0,00
Käyttöom. myynti	46	0,35	6	0,05
Tilap. lainojen lisäys	100	0,76	1000	7,58
Ta-lainojen nosto	0	0,00	0	0,00
Yhteensä	13 186	100,00	13 307	100,92

Lainatilanne

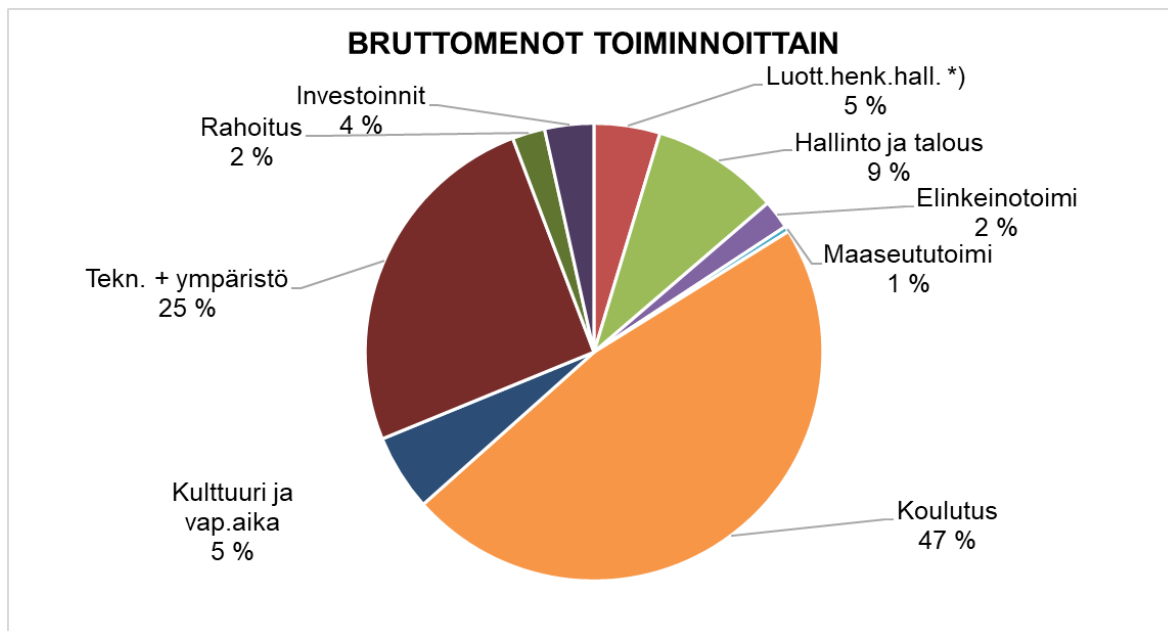

Bruttomenot toiminnoittain (ilman lainanlyhennyksiä)

Pääryhmät	2024	2023
1 000 €		
Luott.henk.hall. *)	538	587
Hallinto ja talous	1046	1562
Elinkeinotoimi	236	229
Maaseututoimi	47	57
Koulutus	5 460	5 497
Kulttuuri ja vap.aika	624	630
Tekn. + ympäristö	2 935	3 066
Rahoitus	266	281
Investoinnit	477	460
Yhteensä	11 630	12 369

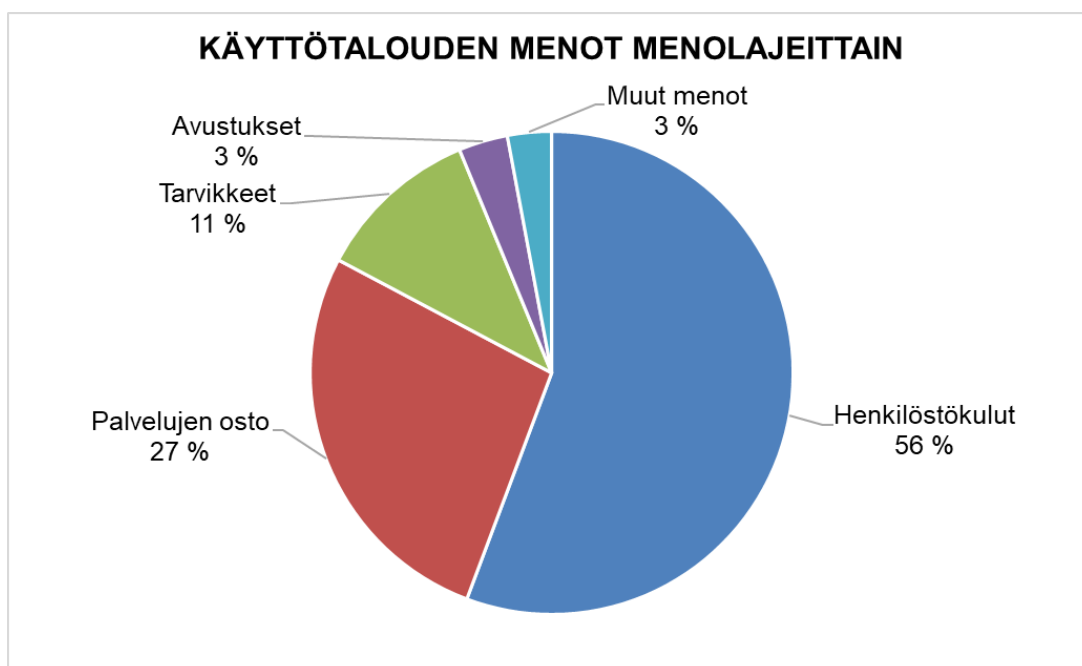
*) sis. tark.ltk:n ja vaalit

Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset)

Menolajit	2024	2023	2022
1 000 €			
Henkilöstökulut	6 066	6 206	8 621
Palvelujen osto	2 943	3 205	15 509
Tarvikkeet	1 199	1 474	1 451
Avustukset	358	258	809
Muut menot	321	485	302
Yhteensä	10 887	11 628	26 692

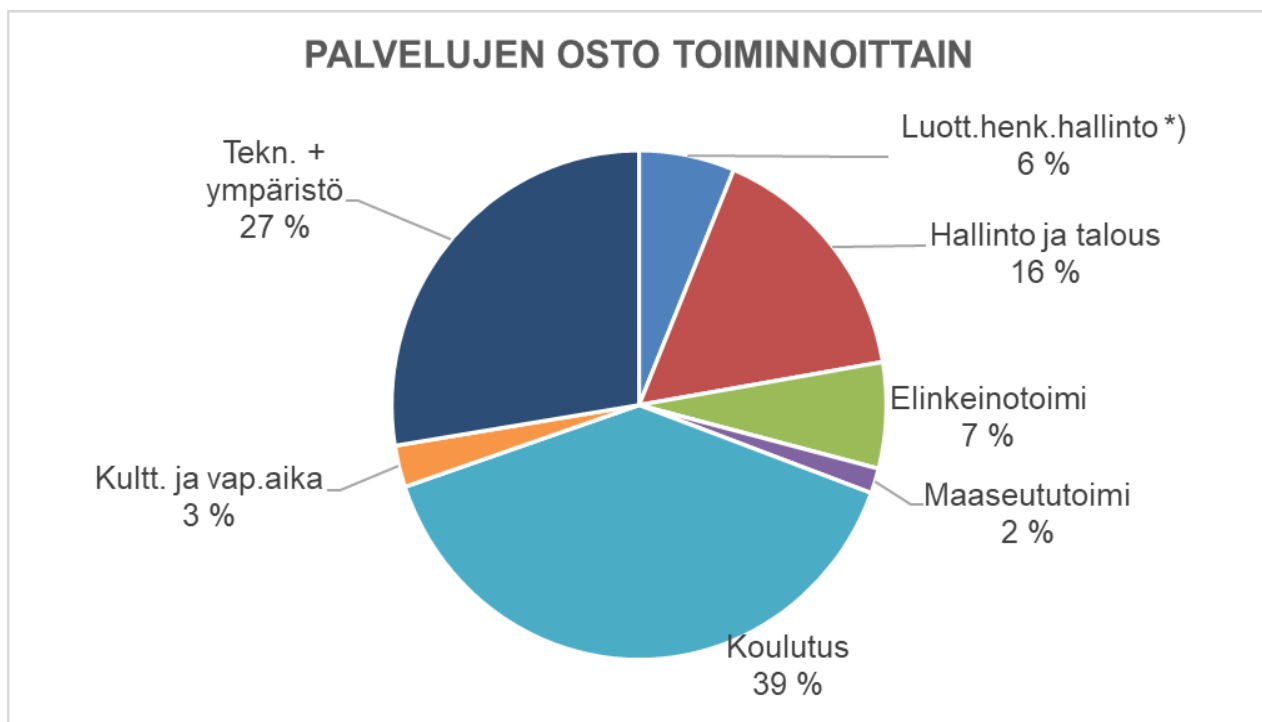

Palvelujen osto toiminnoittain (ulkoiset)

Käyttötalous	2024	%	2023	%
1 000 €				
Luott.henk.hallinto *)	184	6,26	155	4,84
Hallinto ja talous	472	16,04	870	27,15
Elinkeinotoimi	198	6,73	199	6,21
Maaseututoimi	47	1,60	47	1,47
Koulutus	1153	39,18	1099	34,30
Kultt. ja vap.aika	78	2,65	79	2,47
Tekn. + ympäristö	811	27,56	755	23,56
	2943	100,00	3204	100,00

*) sis. vaalit + tilintark.

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

1.17 Tuloslaskelma ja tunnusluvut

	2024 1 000 €	2023 1 000 €
Toimintatuotot	2 585	2 767
Toimintakulut	-10 887	-11 628
Toimintakate	-8 302	-8 861
Verotulot	7 016	7 128
Valtionosuudet	2 715	1 972
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	5	9
Muut rahoitustuotot	698	519
Korkokulut	-263	-280
Muut rahoituskulut	-2	0
Vuosikate	1 867	487
Poistot	-953	-1 004
Arvonalentumiset	-352	-105
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Tilikauden tulos	561	-623
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	561	-623

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,75	23,80
100*Toimintatuotot / (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)		
Vuosikate-% poistoista	142,96	35,38
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, €/asukas	635,61	133,91
Asukasmäärä	2938	2932

1.18 Rahoituslaskelma ja tunnusluvut

	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 867	487
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-46	267
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-477	-492
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	31
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	67	397
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>1 413</u>	<u>691</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 534	-2 020
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-100	771
Muut maksuvalmiuden muutokset	162	715
Rahoituksen rahavirta	<u>-1 472</u>	<u>-534</u>
Rahavarojen muutos	-60	157
Rahavarat 31.12.	120	180
Rahavarat 1.1.	<u>180</u>	<u>23</u>
	-60	157

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	3 866	180
5 vuodelta, 1 000 €		
Investointien tulorahoitus %	391,8	99,0
100* Vuosikate / Investointien omahankintameno		
Lainanhoitokate	1,19	0,33
(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)		
Kassan riittävyys, pv	3	4
365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella		
Asukasmäärä	2 938	2 932

1.19 Tase ja tunnusluvut

	2024	2023		2024	2023
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 134	21 986	OMA PÄÄOMA	11 080	10 519
Aineettomat hyödykkeet	29	42	Peruspääoma	6 902	6 902
Aineettomat oikeudet	7	20	Edell.tilikausien yli-/alijäämä	3 617	4 240
Muut pitkävaik.menot	21	23	Tilikauden yli-/alijäämä	561	-623
Aineelliset hyödykkeet	16 998	17 559	PAKOLLISET VARAUKSET	424	424
Maa- ja vesialueet	2 362	2 382	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	51	50
Rakennukset	10 626	11 177	Valtion toimeksiannot	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitt.	3 632	3 818	Lahjoitusrahastojen pääomat	34	34
Koneet ja kalusto	212	127	Muut toimeksiantojen pääomat	16	16
Enn.maksut ja keskener.	168	55	VIERAS PÄÄOMA	10 606	11 954
Sijoitukset	4 107	4 385	Pitkäaikainen	6 206	7 739
Osakkeet ja osuudet	3 282	3 559	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	5 835	7 369
Muut lainasaamiset	559	559	Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Muut saamiset	266	266	Ostovelat	0	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1	1	Liittymismaksut ja muut velat	371	370
Lahjoitusrahastojen erityiskä	1	1	Lyhytaikainen	4 400	4 215
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 026	961	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2 634	2 734
Saamiset	906	782	Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Lyhytaikaiset saamiset	906	782	Ostovelat	652	622
Myyntisaamiset	383	333	Muut velat	120	113
Muut saamiset	158	109	Siirtovelat	995	747
Siirtosaamiset	365	340	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22 162	22 948
Rahoitusarvopaperit	22	22			
Muut osakkeet ja osuudet	22	22			
Rahat ja pankkisaamiset	98	158			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 162	22 948			

	2024	2023
Taseen tunnusluvut:		
Omavaraisuusaste, %	50,0	45,8
100* (Oma p-oma+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko p-oma-Saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %	86,1	100,7
100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot) / Käyttötulot		
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	4 178	3 617
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	1 422	1 234
Lainakanta 31.12., 1000 €	8 469	10 103
Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		
Lainat, €/as.	2 883	3 446
Lainat ja vastuut, 31.12.	8 507	10 148
Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)+Vuokravastuut		
Lainat ja vastuut, € / asukas	2 895	3 461
Lainasaamiset, 1000 €	559	559
Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
Asukasmäärä	2938	2932

1.20 Kunnan kokonaistulot ja –menot

TULOT	2024		2023	
	1 000 €	%	1 000 €	%
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	2 585	20,0	2 767	20,4
Verotulot	7 016	54,2	7 128	52,5
Valtionosuudet	2 715	21,0	1 972	14,5
Korkotuotot	5	0,0	9	0,1
Muut rahoitustuotot	698	5,4	519	3,8
Satunnaiset tuotot	0	0,0	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0		0,0
- Käyttöom. myyntivoitot	-46	-0,4	-15	-0,1
Investoinnit		0,0		0,0
Rahoitusosuudet invest.	0	0,0	31	0,2
Käyttöom.myyntitulot	67	0,5	397	2,9
Rahoitustoiminta		0,0		0,0
Antolainasaam.vähenn.	0	0,0	0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	-100	-0,8	771	5,7
Oman pääoman lisäykset	0	0,0	0	0,0
Kokonaistulot yhteensä	12 940	100	13 579	100

MENOT

Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	10 886	82,7	11 628	82,3
- Valmistus omaan käyttöön				0,0
Korkokulut	264	2,0	280	2,0
Muut rahoituskulut	2	0,0	0	0,0
Satunnaiset kulut	0	0,0	0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0		0,0
+/- Pakoll. varausten muutos	0	0,0	-282	-2,0
- Käyttöom.myyntitappiot	0	0,0	0	0,0
Investoinnit				0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	477	3,6	491	3,5
Rahoitustoiminta				0,0
Antolainasaam.lisäykset	0	0,0	0	0,0
Pitkäaik. lainojen vähenn.	1 534	11,7	2 020	14,3
Lyhytaik. lainojen vähenn.	0	0,0	0	0,0
Kokonaismenot yhteensä	13 163	100	14 137	100

1.21 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	<i>Yhdistelty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistelty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Muut yhtiöt	2	1
Kuntayhtymät	2	
Osakkuusyhteisöt	3	
Yhteensä	9	1

1.22 Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut

	2024 1 000 €	2023 1 000 €
Toimintatuotot	4 584	4 758
Toimintakulut	-12 482	-13 129
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1	1
Toimintakate	-7 897	-8 370
Verotulot	6 990	7 102
Valtionosuudet	2 715	1 972
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	9	11
Muut rahoitustuotot	702	524
Korkokulut	-293	-309
Muut rahoituskulut	-6	-5
Vuosikate	2 220	926
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunitelman mukaiset poistot	-1 355	-1 262
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset	0	0
Satunnaiset tuotot ja kulut	1	1
Tilikauden tulos	866	-335
Tilinpäätössiirrot	3	1
Tilikauden verot	-1	0
Laskennalliset verot	-7	0
Vähemmistöosuudet	-3	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	858	-335

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	36,7	36,2
100*Toimintatuotot/(Toimintakulut-Valm.omaan käyttöön)		
Vuosikate-% poistoista	163,8	73,4
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, €/asukas	756	316
Asukasmäärä	2938	2932

1.23 Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut

	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 220	926
Sarunnaiset erät	1	2
Tilikauden verot	-1	-1
Tulorahoituksen korjauserät	-47	126
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-582	-621
Rahoitusosuudet investointeihin	10	-19
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	67	371
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 669	785
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähenr	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-2	102
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 795	-321
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-100	-1 153
Oman pääoman muutokset	-2	1
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokse	3	-27
Vaihto-omaisuuden muutos	1	-1
Saamisten muutos	-155	1 206
Korottomien velkojen muutos	208	-1 607
Rahoituksen rahavirta	-1 842	-1 801
Rahavarojen muutos	-174	-1 016
Rahavarat 31.12.	838	1 012
Rahavarat 1.1.	1012	2 028
	-174	-1 016

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUV	2024	2023
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	3 687	-297
5 vuodelta, €		
Investointien tulorahoitus	375,12	144,53
100* Vuosikate / Investointien omahankintameno		
Lainanhoitokate	1,28	49,80
(Vuosikate+Korkokulut) / (Korkokulut+Lainanlyhennykset)		
Kassanriittävyys, pv	20,16	25,68
365 x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella		

1.24 Konsernitase ja tunnusluvut

	2024 1 000 €	2023 1 000 €
VASTAAVA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	26	40
Muut pitkävaikutteiset menot	73	27
Ennakkomaksut	0	0
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	99	67
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 707	2 727
Rakennukset	12 429	13 330
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 877	4 071
Koneet ja kalusto	318	229
Muut aineelliset hyödykkeet	2	3
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	200	61
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	19 534	20 421
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	673	792
Muut osakkeet ja osuudet	544	545
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1	1
Muut lainasaamiset	8	8
Muut saamiset	266	290
Sijoitukset yhteensä	1 492	1 635
Pysyvät vastaavat yhteensä	21 125	22 123
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	81	109
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	2	2
Muut toimeksiantojen varat	15	13
Toimeksiantojen varat yhteensä	98	124
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	2	3
Vaihto-omaisuus yhteensä	2	3
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	17	17
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	17	17
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	408	344
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	169	119
Siirtosaamiset	437	367
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	1014	830
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	22	22
Muut arvopaperit	195	195
Arvopaperit yhteensä	217	217

	2024 1 000 €	2023 1 000 €
Rahat ja pankkisaamiset	621	795
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 871	1 861
VASTAAVA	23 093	24 109
VASTATTAVA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	6 902	6 902
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0	0
Muut omat rahastot	206	167
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2416	2 888
Tilikauden yli-/alijäämä	858	-335
Oma pääoma yhteensä	10 382	9 623
VÄHEMMISTÖOSUUDET		
Vähemmistöosuudet yhteensä	14	108
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	424	424
Pakolliset varaukset yhteensä	424	424
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	81	109
Lahjoitusrahastojen pääomat	34	34
Muut toimeksiantojen pääomat	33	31
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	148	174
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	6 659	8 326
Lainat julkisyhteisöiltä	0	254
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Muut velat	371	430
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	7 030	9 010
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	2 962	2 821
Lainat julkisyhteisöiltä	58	174
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Saadut ennakot	31	58
Ostovelat	728	702
Muut velat	179	175
Siirtovelat	1 071	840
Laskennalliset verovelat	66	0
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	5 095	4 770
Vieras pääoma yhteensä	12 125	13 780
VASTATTAVA	23 093	24 109

Konsernitaseen tunnusluvut	2024	2023
Omavaraisuusaste %	45,1	40,4
100*(Oma p-oma+Vähemm.osuus+Kons.reservi+Poistoero ja vap eht.varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %	264	290
100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot		
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	3273	2 554
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	1114	871
Konsernin lainakanta 1000 €	9 680	11 633
Vieras pääoma - (Saadut enn.+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		
Konsernin lainat €/as.	3 295	3 948
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	10 183	11 874
Vieras po-(Saadut enn.+Ostovel.+Siirtovel.+Muut vel.)+Vuokravastuut		
Lainat ja vuokravastuut, € / asukas	4 298	4 812
Konsernin lainasaamiset 31.12. 1000 €	9	9
Sijoituksiin merkityt jvk.lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
Kunnan asukasmäärä	2938	2932

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

130 Tilintarkastus
<p>Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä. Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHTT-tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Kuluva valtuustokauden 2021–2025 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus BDO Auditor Oy:n kanssa.</p>
Vastuuhenkilö hallintojohtaja
Tehtävä tilintarkastus
Sitovia tavoitteita 1. Tilinpäätös 2023 (tasapainoinen kuntatalous) 2. Tilintarkastussuunnitelman toteuttaminen
Toteuma 1. Toteutui 2. Toteutui
Tunnusluvut ja mittarit
Toiminnan painopistealueet 2024

130 Tilintarkastus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
	(sis. muutokset)			
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	816	890	851,83	-38
TOIMINTAKATE (sisäiset)	816	890	851,83	-38
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 556	21 576	22 794,40	1 218
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	7,35	7,28	7,76	

18 Luottamushenkilöhallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta.

Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat.

Vastuhenkilö

Kunnanjohtaja

Sitovia tavoitteita

1. Kunnan talouden tasapaino, tasapainottamissuunnitelma, lainojen järjestely. (tasapainoinen kuntatalous)
2. Tulevaisuuden palvelurakenteen kehittäminen (elinvoima)
3. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen (Osbu tai Sitran hanke) (elinvoima, vuorovaikutteisuus)

Toteuma:

1-12 kk:

1. Kunnan talouden tasapainottaminen on ollut määrätietoista ja tasapainottamistoimet ovat olleet oikeita, mistä kertoo myös harkinnanvaraisen valtionosuuden myöntäminen päätös. Tilinpäätös on ylijäämäinen 545.503 euroa. Uusia lainoja ei ole nostettu vuosien 2022, 2023 eikä 2024 aikana. Lainojen takaisinmaksuohjelmaa on noudatettu ja kunnan pitkäaikaisen taselainan määrä on vähentynyt merkittävästi. Korkotason kehitystä on seurattu ja lainajärjestelyjen lopullista toteuttamista on pystytty pitkittämään, koska merkittäviin uusiin investointeihin ei ole vuoden 2024 aikana tarvinnut varautua.
2. Tulevaisuuden palvelurakenteen muutoksia on ennakoitu perehtymällä TE-uudistuksen vaatimiin roolituksiin, talouden tasapainottamiseen toteuttamalla YT-menettely sekä vastattu kouluverkkoselvityksen pohjalta ilmenneisiin muutostarpeisiin (koulupäätökset). Lisäksi vuoden aikana on aktiivisesti osallistuttu USO 7 ohjelmiin seuraavasti: talous ja päätöksentekokyky 20.3, konsernijohdon rooli kuntakonsernin johtamisessa 11.4, elinvoima ja TE-uudistus 24.4. Savogrow-kysely kuntayhteistyöstä. Läpileikkaavana ohjelmana on laadittu uusi elinvoimaohjelma.
3. Sitran kansalaispaneeli aloitti työskentelyn 21.3.2024, perehdytykset 4.4 ja 16.6, työpajat touko-kesäkuu. Paneelin suositukset luovutettiin kunnanvaltuustolle 27.8. Paneeli tuloksia esiteltiin mm. maaseutututkijoille, USO 7 kunnille ja Kuntamarkkinoiden kävijöille. Kuntalaispaneeli on saanut myönteistä palautetta, mediahuomiota sekä Sitran erityisen huomion pienessä kunnassa toteutettuna esimerkillisenä toteutuksena. Tavoite on täytynyt, sillä paneeli on jäänyt pysyväksi toimintamalliksi kuntaan sekä tarjonnut muille kunnille benchmarking-mahdollisuuden

Tunnusluvut ja mittarit

1. Vuosikate kattaa poistot, tilinpäätös ylijäämäinen tai vähintään +/- 0
2. Palvelurakenteen toimivuus: vuorovaikutteinen palautteen kerääminen
3. Palautekysely, osallistujien määrä

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-301 270	-22 303	-139 383,06	-117 080
M E N O T (ulkoiset)	557 751	436 325	493 349,24	57 024
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	256 480	414 022	353 966,18	-60 056
Suunnitelmapoistot	139 449	34 120	386 474,19	352 354
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	48 404	46 629	40 375,68	-6 253
TOIMINTAKATE (sisäiset)	187 853	80 749	426 849,87	346 101
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	444 334	494 771	780 816,05	286 045
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	151,55	166,93	265,76	

170 Yleishallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteispalvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen (kunnan osuus verokustannuksista), työllisyyspalvelut, tyky-toiminnan, asuntoasiat, ay- ja työsuojelutoiminnan ja työterveyshuollon, Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunta, valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston esittelijä/sihteeripalvelut.

Vastuhenkilö

Hallintojohtaja

Sitovia tavoitteita

1. Presidentin vaalin ja eurovaalin organisointi ja moitteeton läpivienti (demokratia)
2. TE-uudistus, valmistautuminen (elinvoima)
3. Henkilöstöohjelman laadinta ja käyttöönotto (tasapainoinen kuntatalous, joustava työ)

Toteuma:

1-12kk:

1. Presidentin vaalien kaksi kierrosta vietiin moitteetta läpi, samoin toukokuussa Eurovaalit.
2. TE-uudistukseen valmistauduttiin huolella. Kuopion kaupungin työpajoihin osallistuttiin aktiivisesti useamman henkilön voimalla, tietoa on hankittu ahkerasti. Kunnan rooli täydentävien palveluiden tuottajana kirkastui, sen merkitys palveluvalikossa on erittäin tärkeä jatkossakin. Kustannusjaosta (yhteiset kulut, aiheuttamisperusteiset kulut) sovittiin. Koulutuksen ja työllisyyden teemailta järjestettiin 1.2.2024.
3. Kesken.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Vaalien virheetön läpivienti.
2. Täsmäntynyt suunnitelma (mitä tekee Kuopion kaupunki, mitä Rautalampi).
3. Valmis henkilöstöohjelma, toimivat käytänteet.

170 Yleishallinto	TP 2023	TA 2024 (sis. muutokset)	TP 2024	Ero
T U L O T (ulkoiset)	-57 836	-57 300	-48 482,50	8 818
M E N O T (ulkoiset)	542 481	531 722	434 838,53	-96 883
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	484 645	474 422	386 356,03	-88 066
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-21 583	-25 831	-22 047,55	3 783
Menot (sisäiset)	28 840	32 751	21 696,37	-11 055
TOIMINTAKATE (sisäiset)	7 257	6 920	-351,18	-7 271
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	491 901	481 342	386 004,85	-95 337
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	167,77	162,40	131,38	

180 Taloushallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpito- ja palvelut (ostopalvelu) Kuntalaskenta, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintaa), hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana

Vastuhenkilö

Hallintojohtaja

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Toimivat taloushallinnon palvelut, uusi ohjelma tehokkaassa käytössä.
2. Taloushallinnon toteutuminen oikein ja ajallaan päätöksenteon tueksi.
3. Tietoturvan päivitys, henkilöstön koulutus.

Toteuma:

1-12 kk:

1. Keväällä ei ole toteutunut, koska ulkoinen palvelutuottaja ei lupauksista huolimatta ole pystynyt kirjanpidon pitkään jatkuneita ongelmia korjaamaan. Tilanne korjaantui loppuvuodesta. Palveluntuottajat kilpailutettiin, uudeksi taloushallinnon palveluntuottajaksi valittiin Tilipalvelu Varanka Oy.
2. Tavoitteiden saavuttamisessa oli keväällä isoja ongelmia. Kuntalaskenta ei ole pystynyt tuottamaan luotettavaa ja oikea aikaista taloustietoa. Tilannetta korjattiin kunnan omilla ja palveluntuottajan toimilla.
3. Tietoturvalisenssit uusittu työasemille, koulutusohjelmia on kartoitettu. ICT-asiantuntija on ohjeistanut henkilöstöä. Digiturvamalli-työkalu hankittiin. Savon ICT kanssa käytiin yhteistyöneuvotteluita.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Luotettava kumppani kirjanpidossa (ostopalvelu).
2. Raportointi sujuvaa, virheetöntä
3. Kaikkien tietokoneiden, lpadien ja puhelimien tietosuoja päivitetty, koko henkilöstö ohjeistettu / koulutettu

180 Taloushallinto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-238 157	-35 000	-27 532,13	7 468
M E N O T (ulkoiset)	1 019 599	544 906	610 666,08	65 760
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	781 442	509 906	583 133,95	73 228
Suunnitelmapoistot	19 984	53 854	53 853,48	-1
Tulot (sisäiset)	-385 044	-378 488	-400 686,14	-22 198
Menot (sisäiset)	9 332	9 085	7 367,21	-1 718
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-355 728	-315 549	-339 465,45	-23 916
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	425 714	194 357	243 668,50	49 312
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	145,20	65,57	82,94	

1120 Työllistämistukityöt

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on estää rautalampilaisten työttömien työnhakijoiden määrän kasvu ja työttömyyden pitkittyminen sekä edistää työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista työllistymisen ja rekrytoinnin todellisuudessa joustavan paikallisen palveluohjauksen keinoin.

Työnhakijoille palvelu on yksilöllistä tuettua työhönvalmennusohjausta, uraohjausta, työkokeilun järjestämistä, ammatillisen opiskelun suunnittelua, etsimistä ja käynnistämistä sekä tarpeen mukaan havainnoivaa työ- ja toimintakyvyn selvittämistä yhteistyössä asiakkaan ja sidosryhmien kanssa.

Paikallisia yrityksiä, yhdistyksiä ja työnantajia tuetaan soveltuvien työntekijöiden rekrytointiprosessissa, mahdollisten koulutusratkaisujen selvittämisessä sekä uusien työntekijöiden vastaanottamisessa ja työhön kiinnittymisessä työllistymistä tukevana linkkinä TE-toimistoon, työllisyysalueelle ja oppilaitoksiin.

Osatyökykyisille työnhakijoille, joiden työ- ja toimintakyky ei ole riittävä avoimille työmarkkinoille, palvelun kautta voidaan käynnistää terveyspalvelut yhteistyössä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon tai ostopalvelujen kautta. Tavoitteena on ohjata osatyökykyiset työnhakijat oikean toimeentulon ja palvelujen piiriin, esim. sairauslomalle, kuntoutustoimenpiteisiin tai eläkkeelle.

Työllisyyspalvelut on tarkoitettu paikkakuntalaisille työnhakijoille, alanvaihtajille ja työnantajille toimien matalankynnyksen ”työnhakukioskina”.

Merkittävässä osassa vuoden 2024 työllisyystoimintaa on ollut tulevaan TE-uudistukseen valmistautuminen valmistellen toimivia muutosvaiheen yhteistyömalleja Kuopion työllisyysalueen kanssa.

Vastuhenkilö

Hallintojohtaja

Sitovia tavoitteita

1. Estää työttömien työnhakijoiden määrän kasvu ja työttömyyden pitkittyminen Rautalamilla mukaan lukien maahanmuuttajat
2. Edistää työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista paikallisen palveluohjauksen keinoin kohtaanto-ongelman vähentämiseksi ja ripeän työelämään kiinnittymisen tueksi
3. Valmistautua tulevaan TE- uudistukseen kehittämällä toimivia käytänteitä muutosvaiheen nivelkohtiin yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen ja paikallisen yritystoiminnan kanssa.

Toteuma 1-12

1. Työttömien määrä kasvoi, mutta samanaikaisesti vaikeimmin työllistyvien pitkäaikaistyöttömien määrä väheni. Työmarkkinatuen kuntaosuuskustannukset laskivat. Asiakkaita ohjautui:
 - palkka- ja palkkatukitoihin yrityksiin, yhdistyksiin ja kuntaan
 - ammatillisiin opintoihin työvoimakoulutuksena, työttömyysturvalla tai ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteinä

- työllistymistä tukeviin aktiivitoimiin yrityksiin, yhdistyksiin ja kuntaan työkokeiluna, kuntouttava työtoimintana, sosiaalisen kuntoutuksen työtoimintana ja työeläkevaikutuksen ammatillisena kuntoutuksena
 - työttömien terveystarkastuksiin perusterveydenhuoltoon
 - työ- ja toimintakyvyn selvittelyihin perusterveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon, ostopalveluihin
 - pitkäkestoisille sairauslomille, vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle, työttömyysturvan ulkopuolelle
2. Yhteistyö paikallisten yrittäjien, hankkeiden (SavoGrow Mutkatonta kotoutumista, HUMAK, Savonia Mieliteko-hanke) ja lähialueen oppilaitosten kanssa toteutui
3. TE-uudistukseen valmistautuminen ja alueellinen yhteistyö Kuopion työllisyysalueen kanssa tiivistä
Yhteistyö kunnan kotoutumispalvelujen, ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa maahanmuuton ja KOTO-laiki uudistuksen kysymyksissä toimivaa Kuopion seudun monialainen yhteistyö (TYP) verkosto- ja johtoryhmäyhteistyö toteutunut
Työllisyyden Teema-iltajärjestetty rautalampilaisille tulevasta TE-uudistuksesta
Yhteistyötä on
yli kuntarajojen, mm Suonenjoen työllisyys- ja kotoutumispalvelujen kanssa

Tunnusluvut ja mittarit

Työllisyyden tunnusluvut 2022-2024

	TP2022	TP2023	TP2024
Työllinen työvoima	1171	1144	1152
Työttömiä työnhakijoita *	100	110	119
Työttömien osuus% työvoimasta *	7,6%	9,6%	10,3%
Työllistämistukimenot	-138 309	-260 590	-202 664
Työllistämistukitulot	36 922	40 821	39 368
Työmarkkinatuen kuntaosuus KELA:lle	93 855,04	99 685,51	79 379

*määrä ilmoitettu vuoden keskiarvona

26 Elinkeinotoimi

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Rautalammin elinkeinotoimen palvelut tuottaa Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalvelua (elinkeinoasiantuntija) lähipalveluna sekä kehittämishanketoimintaa. Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen ja kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Yhtiö ei siis ole kunnan suorassa budjet-tiohjauksessa, vaan ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen keinoin.

Kehitysyhtiön kautta tapahtuvan hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuhenkilö

Kunnanjohtaja

Sitovia tavoitteita

1. Yrityspalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina. Vuoden aikana kontaktoidaan yritykset, jotka eivät ole käyttäneet elinkeinotoimen/kehitysyhtiön palveluita viime vuosina. Tiedottaminen uudesta EU-ohjelmakaudesta. (Kuntastrategia)
2. Elinkeino-ohjelman laadinta vuoden 2024 alkupuoliskolla (Elinvoimaohjelma).
3. Työvoiman saatavuuden ja ammatillisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen seudullisesti ja paikallisesti myös työperäinen maahanmuutto huomioiden. (Kuntastrategia)
4. Asumisen ja elinvoiman edistäminen Rautalammin kunnassa (Kuntastrategia)

Toteuma

1. Rautalammin elinkeinopalveluiden kysyntä on ollut hyvin vilkasta koko vuoden. Uusia yrityksiä ei ole perustettu puolta enemmän mitä edellisenä vuonna. Yrityksien kehityshankkeita on saatu liikkeelle yli tavoitteiden ja uusien yritysten ja hankkeiden avulla syntyi tavoitteita enemmän uusia työpaikkoja. Edelleen myös useat toimivat yritykset suunnittelevat tulevien investointi- ja kehityshankkeiden käynnistämistä. Rakentaminen on ollut lähes olematonta Rautalammissa usean vuoden ajan. Myös tällä sektorilla on havaittavissa pientä piristymistä.
2. Elinvoimaohjelma saatiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä.
3. Työvoiman saatavuudesta ei ollut suurta ongelmaa yrityksissä viime vuonna. Ammatillista koulutusta järjestettiin SavoGrown alueella mm. lähihoitaja ja hoiva-avustajakoulutusta. Koulutuksiin osallistui myös maahanmuuttotautustaisia henkilöitä.
4. Kunnan tontteja markkinoitiin viime vuonna. Kysyntää oli, mutta hintoja pidettiin liian korkeina. Siksi tonttien hinnat arvioitiin uudelleen. Kunnan elinvoimaohjelmaan voimakkain edistäviä viimevuonna Toholahden teollisuusalueen infrahankkeen ja S-Marketin rakennusprojekti käynnistymiset.

Tunnusluvut ja mittarit

Määrälliset tavoitteet:	Tavoite (koko vuodelle)	Toteuma
- Yrityskohteiset kehittämishankkeet	8	15
- Perustetut yritykset (elinkeinopalveluiden toimesta)	5	8
- Näiden vaikutuksesta syntyneet työpaikat	15	17

26 Elinkeinotoimi	TP 2023	TA 2024 (sis. muutokset)	TP 2024	Ero
T U L O T (ulkoiset)	-16 615	0	-1 160,00	-1 160
M E N O T (ulkoiset)	229 058	254 179	236 469,67	-17 709
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	212 444	254 179	235 309,67	-18 869
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	5 805	5 452	5 029,40	-423
TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 805	5 452	5 029,40	-423
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	218 249	259 631	240 339,07	-19 292
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	74,44	87,59	81,80	

270 Maaseututoimi

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kolmen kaupungin ja 8 kunnan alueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämistä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaisten tehtävien hoitamisesta.

Yhteistoiminta-alueella turvataan maaseutuhallinnon palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, tasapuolista ja avointa.

Vastuhenkilö

Maaseutujohtaja

Sitovia tavoitteita

MAASEUTULAUTAKUNNAN ASETTAMAT TAVOITTEET			
Valtuustokauden tavoite 2022 - 2025	Tavoite ja -taso	Riskiarvio	TOTEUTUMINEN
KETTERÄ KEHITTÄJÄ			
Osallistutaan yritysten toimintaedellytyksiä vahvistaviin kehityshankkeisiin	Osallistutaan maatilayritysten kilpailukykyä investointeja, omistajanvaihdoksia ja yrittäjien hyvinvointia edistäviin kehittämishankkeisiin ja -toimenpiteisiin sekä maaseudun elinkeinojen toimintaympäristön ja työvoiman saantia edistäviin kehittämistoimenpiteisiin.	Valtion säästötoimet maaseudun kehittämisrahoitukseen	Toteutunut tavoitteiden mukaisesti. Yhteistyössä maakunnan maaseudun kehittämistoimijoiden kanssa toteutettu em. tavoitteita tukevia kehittämishankkeita ja valmisteltu uusia kehittämissankkeita.
Henkilöstön koulutustarjonta tukee kehittämistoimintaa.	Riittävä, asiakkaiden tarpeisiin vastaava osaaminen uuden ohjelmakauden toimeenpanoon	Äkillisiä muutoksia lainsäädännössä ja ohjeissa ei ehditä omaksua toimeenpanon kannalta riittävällä laajuudella	Osaamistarpeeseen pystytty vastamaan. Osallistuttu aktiivisesti toimeenpanoa koskeviin koulutustilaisuuksiin
Palveluverkko vastaa kuntalaisten tarpeita laadullisesti, alueellisesti ja määrällisesti	Sydän-Savon maaseutupalvelu toimii entistä tiiviimmin osana täydentävää verkostoa, missä maatalouden eri viranomais- ja kehittämistahot sekä sidosryhmät tekevät yhteistyötä asiakaslähtöisesti, valmentajamaisella otteella	Yhteistyö ei toimi riittävällä tavalla	Maatilataustaisen yritystoiminnan kehittämispalveluja kehitetty yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö yli maakuntarajojen Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan kanssa tiivistynyt.

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1506	1505	1473
Maksetut maataloustuet, M€	54	60	56
Maaseutuviranomaistehtävät			
- Maatilaa / htv	162	167	161
- €/aktiivimaatila	392	425	420
- €/kasvulohko	17,04	16,84	18,12
Maaseutuyritysten kehittäminen*			
• €/aktiivimaatila	92,19	107,5	83,19
• €/maaseutualueen asukas	2,03	2,43	1,81

*ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kuntavastinrahaa

Toteuma

Kuntaosuuslaskelma 2024

	Viranomais- tehtävät	Yrit kehi- täminen	Muut pal- velut	YHTEENSÄ	ENNAKKO	TASAUS
KAABI	-25000	-4723	0	-29723	33022	3299
KUOPIO	-281231	-54684		-335915	364932	29017
LEPPÄVIRTA	-62310			-62310	62849	539
RAUTALAMPI	-37490	-6879	-2896	-47265	49919	2654
RAUTAVAARA	-14117	-2839		-16956	17803	847
SIILINJÄRVI	-63717	-26637	-838	-91192	103203	12011
SUONENJOKI	-41537	-10592		-52129	56017	3888
TERVO	-15826	-3084		-18911	20679	1768
TUUSNIEMI	-25879	-4882		-30762	34971	4209
VARKAUS	-13302	-3286		-16588	18746	2158
VESANTO	-31405	-4938		-36343	39285	2942

Tunnusluvut ja mittarit

TP-TILASTO 2024

Kunnan nimi	Tilojen lkm	Kasvulohko- jen lkm	Kokonais- pinta-ala, ha	Maksettu tuki € vuonna 2024	Tukihake- musten lkm	Asukasluku
KAABI	57	1 703	2 377	1 983 702	425	2 590
KUOPIO	632	15 746	33 912	29 522 565	4 472	*25 603
LEPPÄVIRTA	174	3 581	5 328	3 632 893	1 113	8 975
RAUTALAMPI	99	1 947	4 163	3 451 429	708	2 938
RAUTAVAARA	37	691	1 340	1 063 559	257	1 414
SIILINJÄRVI	136	3 180	8 262	6 976 518	906	21 268
SUONENJOKI	112	2 379	4 245	2 818 335	726	6 633
TERVO	43	836	1 667	1 289 491	281	1 390
TUUSNIEMI	66	1 639	2 772	1 939 668	416	2 308
VARKAUS	41	662	915	565 407	211	*1 731
VESANTO	75	1 823	3 363	2 469 248	542	1 852
	1 473	34 187	68 344	55 712 817	10 057	67 727

*) maaseutualue

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen kuntaosuuksien TP tiedot 2015–2024

	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024
JUANKOSKI								
KAAVI	37847	37435	38399	34598	28031	29792	30140	29723
KUOPIO	352811	346551	356235	333688	332750	324079	329720	335915
LEPPÄVIRTA	56030	56303	56328	55932	55138	56530	59730	62310
RAUTALAMPI	51671	49406	50825	42955	43050	44490	47145	47265
RAUTAVAARA	16025	15877	16039	15914	15704	15916	16171	16956
SIILINJÄRVI	97843	97763	102029	93936	96541	91876	90056	91191
SUONENJOKI	52955	51120	53230	49898	49813	50545	52197	52129
TERVO	19128	19381	19813	17734	17308	18544	19065	18911
TUUSNIEMI	36183	34647	36387	32655	32050	32109	31187	30762
VARKAUS	19753	18309	19520	16794	16699	16957	17272	16588
VESANTO	38303	37437	38887	35865	35751	35872	36632	36343
	778549	764229	787690	729971	722835	716709	729316	738094

270 Maaseututoimi	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	59 195	47 360	48 533,17	1 173
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	20,19	15,98	16,52	

404 Sivistyksen hallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sivistystoimen hallinto huolehtii sivistyksen toimialan arjen prosessien sujuvuudesta ja yksiköiden toiminnan tuesta. Sivistysosaston hallinto ohjaa osaston yhteistoimintoja, järjestää ja toimeenpanee kilpailutuksia sekä kehittää toiminnan suunnittelua, seurantaa ja arviointia.

Sivistystoimen hallinto koordinoi hyvinvointityötä kunnassa.

Sivistystoimen kaikkien yksiköiden toimintaa määrittää lainsäädäntö hyvin selkein. velvoittavin normein. Yksiköt suunnittelevat ja toteuttavat arjen toiminnot näiden normien pohjalta. Ohjaavien normien rinnalle jokainen yksikkö määrittää talousarviokaudelle yksikkönsä kannalta olennaisia tavoitteita. Tavoitteet sidotaan kuntastrategiaan ja hyvinvointisuunnitelmaan.

Vastuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Sivistyspalvelujen laadukas ja vaikuttava järjestäminen

Sitovia tavoitteita (suluissa kytkös strategiaan ja hv-suunnitelmaan)

1. Verkostoperuskouluhankkeessa perusopetuksen toteutuksen suunnittelun edistäminen (tasapainoinen kuntatalous, hyvinvointi & elinvoima; kuntalaisten osallisuuden lisääminen)
2. Hankehallinnoinnin jäntevöittäminen (tasapainoinen kuntatalous)
3. Vapaa-aikapalveluissa hyvinvointinäkökulman vahvistaminen (elinvoima & hyvinvointi, viestintä & vuorovaikutus; hyvä mielenterveys)
4. Joukkoliikenteessä matkaketjuajattelun vahvistaminen (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ ja asuminen, viestintä ja vuorovaikutus; kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Laaja yhteistyöverkosto: usean kunnan yhteistyö ei välttämättä etene suoraviivaisesti.
2. Henkilöstön vaihtuvuus
3. Kunnalla ei suoraa edustusta kansalaisopiston ja konservatorion hallinnossa; näemyksen välittyminen on epäsuoraa.
4. Joukkoliikenteen kustannuskehitys on ollut ennakoimatonta.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Verkstoperuskoulun edistämisestä konkreettinen suunnitelma päätöksentekoon.
2. Syntyä hankehallinnoinnin selkeä ohjeistus.
3. Kaikille kuntalaisille avoimien tapahtumien määrä, kansalaisopistossa opintosetelimenettelyn monipuolistuminen
4. Joukkoliikenteen asiakasmäärän kehitys

Toiminnan painopistealueet 2024

- pitkän tähtäimen suunnittelu, taloudellisesti kestävät rakenteet ja toimintamallit
- hyvinvointinäkökulman vahvistaminen toiminnassa

Tavoitteiden toteutuminen 1-12

1. Rahoituspäätös saatiin kesällä. Kumppanikunnat ovat sitoutuneet, hankesopimus on kunnissa päätöksentekokierroksella.
2. Hankehallinnointia on ohjeistettu ja luotu työkaluja hankkeiden seurantaan.
3. Avoimia, hyvinvointia edistäviä tilaisuuksia on järjestetty noin 100. Kansalaisopiston opintoseteliasiaa on pidetty esillä, mutta kansalaisopiston käytäntö ei ole muuttunut. Sen sijaan kunta liittyi Kaikukortti-järjestelmään.
4. ELYn suuntaan on ollut aktiivista yhteydenpitoa joukkoliikenneyhteyksien kehittämistä: kesäajan liikenteen matkustajamäärä kasvoi noin 10%, syyskauden matkustajamäärä noin 30%.

404 Sivistyksen hallinto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-103	0	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	116 988	98 456	99 729,21	1 273
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	116 885	98 456	99 729,21	1 273
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-319	0	-456,48	-456
Menot (sisäiset)	110 966	1 804	2 026,53	223
TOIMINTAKATE (sisäiset)	110 648	1 804	1 570,05	-234
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	227 533	100 260	101 299,26	1 039
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	77,60	33,83	34,48	

410 Perusopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Toiminnassa keskeistä on kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Arvot, sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaa ja näkyvät arjen teoissa ja tavoitteissa. Kiinnitämme huomiota ryhmäytymiseen, työrauhaan, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin, positiivisen pedagogiikan mukaisen toimintakulttuurin kehittämiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen niin oppilaiden kuin henkilökunnankin osalta. Osallisuuden vahvistamisessa keskeistä on henkilöstön osalta tiimityö ja sen mukanaan tuoma jaettu johtajuus. Oppilaiden osalta keskeistä on tiimityö, kummi-, oppilaskunta- sekä tukioppilastoiminta. Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan, muiden opetuksenjärjestäjien ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa.

Vastuhenkilö

Rehtori

Tehtävä

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Sen tulee antaa valmiudet ja kelpoisuus toisen asteen opintoihin ja ohjata oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä ja yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Nämä opetussuunnitelmassa määritellyt tehtävät ohjaavat meitäkin Rautalammin perusopetuksessa. *Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä perusopetuksen luominen. Vuoden aikana suunnitellaan ja lähdetään toteuttamaan perusopetuksen sopeutusta tilanteeseen, jossa lapsimäärä ja myös opettajamäärä vähenee.
2. Henkilöstön jaksamisen tukeminen.
3. Jatketaan sitouttavaa kouluyhteisötyötä kouluterveyskyselyn tulosten perusteella.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

1. Vaatii töitä löytää toimintamalleja, jotka tukevat perusopetuksen tavoitteiden täyttämistä, henkilöstön jaksamista, oppimisen iloa ja ovat samalla talouden kannalta tyydyttäviä.
2. Riskinä on se, että henkilökunnalla ei ole voimavaroja muutoksen suunnitteluun ja toteuttamiseen, jolloin jaksamista edistävään toimenpiteet eivät edisty tarkoituksen mukaisesti.
3. Henkilöstön saatavuus on riski kaikille tavoitteille.

Tunnusluvut ja mittarit

Kehitettyjen vaihtoehtojen määrä. Asian eteneminen päätösprosessissa. Ylimenokauden rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen.

Kerkonjoen kouluverkkoprosessissa kehitettiin 11 vaihtoehtoa. Valtuusto on tehnyt päätöksen koulun sulkemisesta. Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen, joka ei ole 22.1.2025 välipäätöksessä myöntänyt täytäntöönpanokieltoa lakkautuspäätökselle. Rautalammin kunta on mukana HUPA-hankkeessa, jolle OPH on myöntänyt rahoitusta uusien koulun järjestämistapojen etsimiseksi.

1. Sairauspoissaolojen määrä ja henkilöstökyselyn tulokset.
Vertailukelpoista henkilöstökyselyä ei vielä saatavilla.
Poissaololuvut eivät vielä saatavilla – ovat tulossa.
2. Epäselvien koulupoissaolojen määrä. Kasvatuskeskustelujen määrä.
Epäselvien (luvatun, selvittämätön) poissaolojen määrä / kk on kasvanut vuodesta 2023 vuoteen 2024 n. yhdellä kolmasosalla.

Toiminnan painopistealueet 2024

Turvallisen ja hyvinvointia edistävän arjen vahvistaminen ja yhteistyö paikallisiin sidosryhmiin.

Toiminnan rakenteiden, resurssien ja pedagogiikan tarkastelu suhteessa laskeviin oppilas- ja tuntiresursseihin.

Tavoitteiden toteutuminen 1-12

1. Kouluverkkoprosessi on viety läpi ja asia on päätöksenteossa. YT-neuvotteluissa on käyty läpi lukuvuotta 2025-2026 koskevat henkilöstömuutokset. Hupa-hankkeen kautta valmistutaan tulevaisuuteen, jossa oppilasmäärät laskevat reilusti peruskoulussa ja erityisesti yläasteen osalta. Hankerahoituspäätös saatiin kesällä 2024.

2. Henkilöstön jaksamista tuetaan edelleen varmistamalla riittävä henkilöstön määrä. Henkilöstön jaksamista seurataan ja tuetaan puuttumalla ongelmiin mahdollisimman nopeasti. Perusopetus on lähtenyt mukaan Mielen hyvinvoinnin ABC –prosessiin ja työterveyden kanssa on seurattu tilannetta. Lukuvuoden 2024-2025 aikana tarjotaan työnohjausta.

3. Koulussa on pyritty sitouttamaan lapset koulunkäyntiin ja puuttumaan ongelmiin matalalla kynnyksellä yhdessä sovitun puuttumismallin avulla. Matalahkolla kynnyksellä järjestettävät moniammattilliset oppilashuoltoryhmät etsivät perheen kanssa ratkaisuja koulunkäynnin ongelmiin ja tukea tilanteessa antaa oppilashuoltohenkilöstö ja koulun henkilöstö. Kouluun sitoutuminen on nostettu kehitystavoitteeksi Osaava tulevaisuus – hankkeessa.

410 Perusopetus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-183 477	-102 350	-275 520,10	-173 170
M E N O T (ulkoiset)	2 988 385	2 979 545	2 937 531,14	-42 014
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 804 908	2 877 195	2 662 011,04	-215 184
Suunnitelmapoistot	236 956	223 376	223 370,07	-6
Tulot (sisäiset)	-60 324	-6 551	-25 466,38	-18 915
Menot (sisäiset)	355 736	416 389	481 645,87	65 257
TOIMINTAKATE (sisäiset)	532 368	633 214	679 549,56	46 336
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 337 276	3 510 409	3 341 560,60	-168 848
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	1138,23	1184,35	1137,36	

420 Lukio

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

- laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa
- tärkeää huolehtia lähialueen vetovoimaisuudesta
- yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät arjessa ja toiminnassa
- henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisinä toiminta-ajatuksina
- hyödynnämme paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olemme aktiivinen toimija kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä
- yhteistyö ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran
- teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin

Lukion arvot: vastuullisuus, laadukkuus ja välittäminen.

Tehtävä

Laadukkaan lukiokoulutuksen tarjoaminen osana Rautalammin kunnan koulutoimea

Vastuhenkilö

Rehtori

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

- 1.Opiskelijamäärä vähintään 110 syksyllä 2024. (kuntastrategia / elinvoima ja hyvinvointi sekä tasapainoinen kuntatalous)
- 2.Yhteistyön ylläpito ja lisääminen naapurilukioiden kanssa. Vähintään 15 yhteistä opintojaksoa. (kuntastrategia/ tasapainoinen kuntatalous)
- 3.Uuden hyvinvointikyselyn tuloksien hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa (kuntastrategia / elinvoima ja hyvinvointi)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

- 1.Oman paikkakunnan oppilaiden lähtö toisiin lukioihin sekä nuorten määrän lasku koko maassa.
- 2.Eri rytmeissä toimivat lukiot (Vesanto-Suonenjoki-Rautalampi). Vaikeuttaa yhteisten opintojaksojen järjestämistä lukujärjestysteknisistä syistä.
- 3.Hyvinvointialueella haasteita tuottaa tarvittavia palveluita.

Toiminnan painopistealueet 2024

Jatkuva ja tehokas opiskelijahankintatyö.

Oppilaitosyhteistyön kehittäminen ja ylläpito muiden lukioiden kanssa, mutta erityisesti Vesannon ja Suonenjoen kanssa.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin tehokkaat kartoitusmenetelmät ja niiden tulosten hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa.

Tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Tunnusluku/mittari	Toteutuma
Opiskelijamäärä syksyllä 2024	vähintään 110	Jäi 6 opiskelijaa vaille
Yhteisten opintojaksojen määrä (Vesanto, Suonenjoki, Rautalampi)	vähintään 15	Ylitetty merkittävästi. 20 yhteistä opintojaksoa toteutuksessa.

Hyvinvointikyselyn tulokset käytäntöön	<ul style="list-style-type: none">• Kysely teetetty opiskelijoilla kahdessa osassa vuoden aikana.• Tulokset käsitelty opiskeluhoitoryhmän, henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa.• Kriittisimmät 3 kehittämiskohdetta valittu.• Kehittämissuunnitelma laadittu näiden osalta yhdessä opettajien, opiskeluhoitoryhmän ja opiskelijoiden kanssa.• Kehittämissuunnitelma viety käytäntöön.	<p>Kysely teetetty ja käsitelty. Kehittämiskohteet valittu ja niitä kehitetty.</p> <p>Syksyn –24 kyselyn tulosten vienti kehityskohteiden kautta käytäntöön toteutetaan kevätlukukauden aikana.</p>
--	--	---

420 Lukio	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-31 378	-19 600	-55 835,25	-36 235
M E N O T (ulkoiset)	991 064	982 779	1 058 271,84	75 493
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	959 686	963 179	1 002 436,59	39 258
Suunnitelmapoistot	114 733	114 733	114 733,08	0
Tulot (sisäiset)	-4 047	-400	-3 388,02	-2 988
Menot (sisäiset)	144 428	147 324	146 907,31	-417
TOIMINTAKATE (sisäiset)	255 114	261 657	258 252,37	-3 405
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 214 800	1 224 836	1 260 688,96	35 853
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	414,32	413,24	429,10	

440 Aikuiskoulutus (Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus)

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sisä-Savon kansalaisopiston tarjonnassa on Rautalammin kunnan alueella monipuolisesti kursseja eri-ikäisille kuntalaisille. Yleisöluennot ovat kaikille avoimia. Kurssisuunnittelua tehdään kuntalaisia osallistaen.

Kuopion konservatorio järjestää taiteen perusopetusta musiikissa. Opetus on pitkäjänteistä musiikillisten taitojen ja valmiuksien kartuttamista. Oppilaat esiintyvät kunnassa toteutettavissa tilaisuuksissa.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
3. Konservatorion oppilasmäärä on vähintään 7, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)

Vastuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
3. Konservatorion oppilasmäärä on vähintään 7, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Kunnalla ei ole suoraa edustusta oppilaitosten hallinnossa, ja näkemyksen välittyminen on epäsuoraa.

Valtio suunnittelee vapaaseen sivistystyöhön rahoituksen leikkausta. Valtio suunnittelee taiteen perusopetukseen kokonaisuudistusta.

Tunnusluvut ja mittarit

VST	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Opetustunnit	2000	2537	2000	2289
€/opetustunti	27,50	25,48	27,5	29,83
Opiskelijoita	836	953	550	811
toteutuneet kurssit	96	249	90	85
€/opiskelija	65,78	67,84	100	84,20
TPO				
opetustunnit	385	397	350	800
€ / opetustunti	46,23	25,12	34,57	15,13
oppilaita	11+12	11+13	10+10	10+8
€ / oppilas	1618/774	905/415	1100	1210 / 672

Toiminnan painopistealueet 2024

Hyvinvointinäkökulman vahvistaminen, palvelun saatavuuden varmistaminen ja vahvistaminen.

Tavoitteiden toteutuminen

1. Kansalaisopiston kurssit ovat toteutuneet suunnitellusti ja monialaisesti lähellä kuntalaisia.
2. Alkaneen kauden kurssitarjonta kansalaisopistossa on monipuolinen, mutta opintoasetelikäytäntö ei ole kehittynyt. Sen sijaan Rautalammin kunta liittyi Kaikukortti-järjestelmään.
3. Konservatorion oppilasmäärä toteutui tavoitteen mukaisesti.

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus	TP 2023	TA 2024 (sis. muutokset)	TP 2024	Ero
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	74 618	64 801	80 386,00	15 585
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	74 618	64 801	80 386,00	15 585
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)				
TOIMINTAKATE (sisäiset)				
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	74 618	64 801	80 386,00	15 585
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	25,45	21,86	27,36	

450 Joukkoliikenne
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Tavoitteena on mahdollistaa haja-asutusalueelta asioiminen kirkonkylälle sekä yhteydet Suonenjoelle ja Kuopioon.
Vastuhenkilö Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Tehtävä Joustavaa asumista tukevat joukkoliikennepalvelut
Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) 1. Joukkoliikenteen tiedotuksen parantaminen (elinvoima & hyvinvointi, vuorovaikutus & viestintä; kestävä kehitys) 2. Matkaketjuajattelun vahvistaminen (elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; kestävä kehitys) 3. liikennetarjonnan supistaminen vastaamaan talouden resursseja
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Kustannuskehitys on ennakoimatonta.
Tunnusluvut ja mittarit ELY-liikenteen matkustajamäärän kehitys: kesä +10%, syyskausi +30%. Matkaketjujen määrä: Matkaketjuja on 13 vuorolta / vuorolle, mikä on 76,5% vuoroista. Matkaketjuja on seuraavilta paikkakunnilta: Helsinki, Lahti, Turku, Tampere, Jyväskylä, Vaasa, Seinäjoki, Imatra, Lappeenranta, Kouvola, Mikkeli, Iisalmi, Kajaani, Oulu ja Rovaniemi.
Toiminnan painopistealueet 2024 Tiedotuksen selkiyttäminen, matkaketjuajattelun vahvistaminen.
Tavoitteiden toteutuminen 1. Tiedotusta varten on koottu yhteysaikataulut Rautalampi – Suomi; aikataulustosta tehtiin myös englanninkielinen versio. Aikataulutiedotusta on tehty sosiaalisen median kanavien kautta. 2. Aikataulutoiveet on välitetty päättäväisesti ELYn suuntaan matkaketjujen luomiseksi. 3. Liikennettä on supistettu ELYn rahoituksen takia. Aikataulurakenne palvelee huonosti Rautalammin liikennetarpeita. 4. ELY myöntyi Rautalammin kunnan ehdottamaan kustannustenjakoon ajokaudelle 2024 - 2025: kustannukset ELY-liikenteestä laskevat 44%.

450 Joukkoliikenne	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)				
M E N O T (ulkoiset)	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)				
TOIMINTAKATE (sisäiset)				
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	12,12	12,82	12,34	

453 Varhaiskasvatus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Tähän kuuluu myös yksityinen varhaiskasvatus. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jotka on päivitetty toukokuussa 2022 sekä Rautalammin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Tehtävä

Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja

Sitovia tavoitteita**1. Pedagoginen kehittäminen:**

Painopistealueina pedagogiset käytännöt: Pitkäkestoisen leikin tukeminen. Pedagogisen dokumentoinnin käytön tehostaminen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Pedagoginen johtajuus:

Erityisen tuen käsikirjan laatiminen.

Pedagogisten tiimien ja tiimikäytäntöjen kehittäminen.

Karvin rakeenteellisen arviointityökalun toteuttaminen (Laadunhallinta ja toiminnan systemaattinen arviointi)

Rautalammin kunnan vasun, lasten vasun sekä ryhmävasun toteutuminen ja seuranta.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Lasten hyvinvoinnin kehittäminen rakentamalla turvallinen kiintymyssuhde, yhteys lapseen ja perheeseen ja tukemalla kaveri, – tunne ja turvataitoja.

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Tyhy-ryhmän säännölliset kokoontumiset

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:**Sisäinen viestintä:**

Vakan Teams -ryhmän käyttöönotto.

Yhteinen sähköinen kalenteri vakaan.

Päiväkodin johtajan ja varajohtajan välisen viestinnän rakentaminen.

Ulkoinen viestintä:

Somesuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen.

Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen.

Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saataavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.
- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet 2024

Varhaiskasvatuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen.

Hyvinvoinnin lisääminen.

Tiedottamisen kehittäminen.

Tunnussuvut ja mittarit**Pedagogiikan kehittäminen**

1.Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteuttaminen

Toteutunut

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat on laadittu kaudelle 2023-2024 syksyn aikana. Ja keväällä 2024 varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja on pidetty ja tavoitteiden toteutumista on arvioitu maaliskuu-kesäkuussa 2024. Osa arvioinneista jää syksyyn niiden lasten osalta, jotka ovat aloittaneet varhaiskasvatuksessa vasta keväällä 2024. Syksyn 2024 varhaiskasvatustalokeskustelut on pidetty suurimmaksi osaksi. Yksittäinen varhaiskasvatustalokeskustelu on jäänyt vuoden 2025 alkuun poissaolojen vuoksi. Uusien lasten kohdalla varhaiskasvatustalokeskustelujen kohdalla noudatetaan periaatetta, että keskustelut pidetään kaksi kuukautta hoidon aloittamisen jälkeen.

Ei ole toteutunut

	Varhaiskasvatussuunnitelmat arvioidaan keväällä 2025.	
2. Erityisen tuen käsikirjan laatiminen	Erityisen tuen käsikirja on valmis	
3. Tiimipalaverit, krt/vko	<p>Silmussa alle 3-vuotiaiden ryhmässä henkilökunnan tiimipalaverit ovat pääasiassa toteutuneet. Silmussa 3-4 vuotiaiden ryhmän henkilökunnan tiimipalaverit ovat toteutuneet. 5-vuotiaiden ryhmän henkilökunnan ja Satakielen henkilökunnan tiimipalaverit eivät ole aina toteutuneet säännöllisesti kevätkaudella 2024.</p> <p>1-2 vuotiaiden ryhmän, 2-3-vuotiaiden ja 4-5 vuotiaiden ryhmän henkilökunnan tiimipalaverit ovat toteutuneet kaikilla uuden lukukauden alusta lähtien.</p> <p>Satakielen tiimejä pidetään noin kerran kuukaudessa.</p> <p>Tiimipalaverit ovat toteutuneet pääsääntöisesti kaikissa ryhmissä loppusyksystäkin, paitsi niissä yksittäisissä tilanteissa, joissa on ollut poissaoloja.</p>	
4. Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk	Alle 3-vuotiaiden lasten mielenkiinnon kohteita on havainnoitu kevätkaudella. Silmussa 3-4-	

	<p>vuotiaiden lasten ryhmässä lasten kokouksia on pidetty 2krt/kk kevätkaudella.</p> <p>5-vuotiaiden ryhmässä kokouksia on ollut kerran kolmessa viikossa.</p> <p>Satakielessä lasten kokoukset ovat toteutuneet 1-2krt/kk kevätkaudella ja syyskaudella lasten kokouksia on alettu pitämään myös 1-2 krt/kuukaudessa.</p> <p>Alle 3-vuotiaiden ryhmän ikäjakauma on muuttunut ja 1-2-vuotiaiden ryhmäksi ja nyt syyskaudella mielenkiinnon kohteita on aloitettu havainnoimaan uudelleen. Samoin myös ja 3-4-vuotiaiden ryhmässä lasten ikäjakauma on muuttunut 2-3 vuotiaiden ryhmäksi ja lasten mielenkiinnon kohteita on alettu havainnoimaan.</p> <p>5-vuotiaiden ryhmän ikäjakauma on myös muuttunut 4-5-vuotiaiden ryhmäksi ja siellä lasten kokouksia on alettu syyslukukaudella pitämään.</p> <p>Lasten kokouksia on loppusyksystä pidetty kerran kuukaudessa 4-5-vuotiaiden ryhmässä ja Satakielessä. 1-2 ja</p>	
--	--	--

	2-3-vuotiaiden ryhmissä lapsia on havainnoitu leikkitilanteissa ja tällä tavoin on saatu heidän mielenkiintonsa kohteita selville.	
5.Karvin arvioinnin toteuttaminen	Valssin arviointiprosessi on aloitettu ja ensimmäinen kysely on testattu osalla henkilökunnan jäsenistä.	
Hyvinvoinnin edistäminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1 Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset	Tammikuussa 2024	
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset	Marraskuussa 2024.	
3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen	Koulutusmahdollisuuksia on tarjottu ja henkilökunnasta varhaiskasvatuksen opettaja on lähtenyt tunnetaitokoulutus tuikkuun. Mielenhyvinvoinnin abc-mallin ensimmäinen tutustumis-palaveri pedatiimissä. Työvuorosuunnittelija on osallistunut kvtes työvuorosuunnittelu koulutukseen. Yksittäisiä lyhyitä teamskoulutuksia käyty: Miten puhua koulussa tapahtuneesta väkivaltilanteesta. lapsen ja nuorten kanssa. Lasten oikeudellinen asema ja oikeuksien toteutumisen edistäminen varhaiskasvatuksessa. Kunnan rooli yksityisen varhaiskasvatuksen lupa- ja ilmoitusmenetelyssä. Haastavat kasvatustilanteet 1 ja 2-osa. Varhaiskasvatuksen	

	työyhteisön toimintakulttuurien kehittäminen. Ristiriidasta ratkaisuun tunne älykkäästi. Sivistysjohdon verkostotapaaminen. Inklusiivinen varhaiskasvatus- ja neurokirjon lapset. Turvallisesti töissä, psykologinen turvallisuus töissä.	
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
<i>Sisäinen viestintä:</i> 1.Vakan yhteinen Teams ryhmä (intra)	Toteutuu.	
2. Vakan yhteinen sähköinen kalenteri käytössä	Kalenteri on olemassa, pitäisi hyödyntää enemmän ja kouluttaa kaikkia sitä käyttämään.	
<i>Ulkoinen viestintä:</i> 1.Asiakasaudin kokoontuminen krt/ v	On kokoontunut tammi-kuussa 2024 ja syys-kuussa 2024.	
2.Asiakastyytyväisyyskysely ja seuranta	Asiakastyytyväisyys kysely toteutettu joulukuussa 2024.	
3.Somesuunnitelman laatiminen	On laadittu.	
Tavoitteiden toteutuminen		

453 Varhaiskasvatus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-57 749	-23 000	-82 027,05	-59 027
M E N O T (ulkoiset)	1 153 832	1 274 516	1 103 623,11	-170 893
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 096 083	1 251 516	1 021 596,06	-229 920
Suunnitelmapoistot	7 207	6 220	8 879,87	2 660
Tulot (sisäiset)	-18 101	-11 720	-17 395,53	-5 676
Menot (sisäiset)	289 849	333 820	315 244,56	-18 575
TOIMINTAKATE (sisäiset)	278 956	328 320	306 728,90	-21 591
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 375 039	1 579 836	1 328 324,96	-251 511
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	468,98	533,01	452,12	

454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2022 sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan 2021.

Vastuhenkilö

Päiväkodinjohtaja/ koulunjohtaja (Kerkonjoensuu)

Tehtävä

Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita**1. Pedagoginen kehittäminen:**

Painopistealueina pedagogiset käytänteet: Painopistealueina pedagogiset käytänteet: Pitkäkestoisen leikin tukeminen. Pedagogisen dokumentoinnin käytön tehostaminen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Pedagoginen johtajuus:

Erityisen tuen käsikirjan laatiminen.

Pedagogisten tiimien ja tiimikäytäntöjen kehittäminen.

Karvin rakeenteellisen arviointityökalun toteuttaminen (Laadunhallinta ja toiminnan systemaattinen arviointi)

Rautalammin kunnan vasun, lasten vasun sekä ryhmävasun toteuttaminen ja seuranta.

Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Luontopainotteisen esiopetuksen (Metsäeskari) toteuttaminen

2. Hyvinvoinnin edistäminen:

Lasten hyvinvoinnin kehittäminen rakentamalla turvallinen kiintymyssuhde, yhteys lapseen ja perheeseen ja tukemalla kaveri, – tunne ja turvataitoja.

Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista.

Tyhy-ryhmän säännölliset kokoontumiset

Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.

3. Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen:

Sisäinen

viestintä:

Vakan Teams -ryhmän käyttöönotto.

Yhteinen sähköinen kalenteri vakaan.

Päiväkodin johtajan ja varajohtajan välisen viestinnän rakentaminen.

Ulkoisen viestintä:

Somesuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen.

Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen.

Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saataavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.
- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet 2024

Esiopetuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Metsäeskarin toteuttaminen.

Hyvinvoinnin lisääminen.

Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Pedagogiikan kehittäminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
1.Lasten esiopetussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteuttaminen	Lasten esiopetussuunnitelmat on laadittu kaudelle 2023-2024 ja ne on arvioitu toukokuussa. Lasten esiopetussuunnitelmat on laadittu kaudelle 2024-2025 ja ne arvioidaan keväällä 2025.	
2.Esiopetuksen oppilashuollon vuosisuunnitelman laadinta ja seuranta	On laadittu vuonna 2023 ja toteutumista seurataan. Suunnitelmaa on päivitetty kaudelle 2024-2025	
3.Tiimipalaverit, krt/vk	Ovat toteutuneet.	
4.Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk	Ovat toteutuneet kerran kuukaudessa.	
5.Karvin arvioinnin toteuttaminen	Valssin arviointiprosessi on aloitettu ja ensimmäinen kysely on testattu osalla henkilökunnan jäsenistä.	
Hyvinvoinnin lisääminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1.Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset, krt/v	Tammikuussa 2024	
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset, krt/v	Marraskuussa 2024	

3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen	Koulutuksia on tarjottu: Mielenhyvinvoinnin abc-mallin ensimmäinen tutustumiskoulutuspalaveri pedatiimissä.	
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
<i>Sisäinen viestintä:</i> 1.Vakan ja esiopetuksen yhteinen Teams ryhmä (intra) käytössä	On toteutunut, käyttöä lisättävä.	
2. Vakan ja esiopetuksen yhteinen sähköinen kalenteri käytössä	On olemassa, pitäisi enemmän hyödyntää ja kouluttaa kaikkia käyttämään.	
<i>Ulkoinen viestintä:</i> 1.Asiakasraadien kokoontuminen krt/ v	On kokoontunut tänä vuonna tammikuussa 2024 ja syyskuussa 2024.	
2.Asiakastyytyväisyyskysely ja seuranta	Asiakastyytyväisyyskysely toteutettu joulukuussa 2024 Ja kyselyn voimassaoloa on jatkettu.	
3.Somesuunnitelman laatiminen	On laadittu.	
Tavoitteiden toteutuminen 2-vuotiseen esiopetuskokeiluun ei tullut enää uusia ikäluokkia syksyllä 2024.		

454 Esiopetus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-24 614	0	-35 658,33	-35 658
M E N O T (ulkoiset)	136 860	149 662	144 388,82	-5 273
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	112 246	149 662	108 730,49	-40 932
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-2 158	-2 140	-2 178,59	-39
Menot (sisäiset)	43 263	24 628	28 126,96	3 499
TOIMINTAKATE (sisäiset)	41 105	22 488	25 948,37	3 460
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	153 350	172 150	134 678,86	-37 471
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	52,30	58,08	45,84	

460 Nuorisotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Nuoret kohtaava ja tavoitettava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmiä apuna käyttäen. Erityisnuorisotyössä

etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajan ohjaaja on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla

Muu henkilöstö:

Etsivä nuorisotyöntekijä, kokoaikatyö

Nuorten työpajan ohjaaja, kokoaikatyö

Perusnuorisotyöntekijä, koko aikatyö (sis. etsivä, nuorten työpaja, TUVA ja perusnuorisotyö) (tammikuu-huhtikuu)

Koulunuorisotyöntekijä, koko aikatyö (lokakuu-joulukuu)

Tehtävä

Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita

1. Vahvistaa nuorisovaltuuston ja päättäjien kanssa ”nuva kummi” – toimintaa.
2. Nostaa esille aktiivisesti sekä kouluterveyskyselyn tuloksia että toimenpiteitä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi

Taloudelliset haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TP 2024
Nuorten työpaja asiakkaat / vuosi			10	10	15
Nuorisotilan kävijät /vuosi	2 576	2 781	3 000	3 000	2 236 (osan vuodesta supistettu aukioloaika YT:istä johtuen)
Etsivä asiakkaat / vuosi	71	60	45	45	47

Toiminnan painopistealueet 2024

Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta

Tavoitteiden toteutuminen

1. Nuva kummi toimintaa vahvistettiin syksyn 2024 aikana, mm. kummikahvien kautta.
2. Nuorisotoimi on nostanut aktiivisesti kouluterveyskyselyn tuloksia ja toimenpiteitä esim. sosiaalisessa mediassa, erilaisissa työryhmissä, huoltajien ja nuorten yhteisissä tapahtumissa ja tiedotteissa Wilman kautta.

460 Nuorisotoimi	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-73 920	-68 000	-74 365,22	-6 365
M E N O T (ulkoiset)	168 598	182 113	168 543,02	-13 570
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	94 678	114 113	94 177,80	-19 935
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)	-359	0	0,00	0
Menot (sisäiset)	18 375	18 017	19 720,21	1 703
TOIMINTAKATE (sisäiset)	18 015	18 017	19 720,21	1 703
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	112 693	132 130	113 898,01	-18 232
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	38,44	44,58	38,77	

470 Liikuntatoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Liikunnan toiminnallisesta yhdessä kunnan kanssa huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla

Muu henkilöstö:

Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö

Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö

Liikuntaneuvoja, kokoaikainen

Tehtävä

Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita

1. Harrastamisen Suomen Mallin toteutumien
2. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee järjestöavustuksella vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TP 2024
Uimahallin kävijät/vuosi	5 912	6 122	7 000	7 000	6455 (hieman supistettu audioloaika YT:istä johtuen)
Uimahallin kustannukset/ käynti	15,21	14,69	12,85	12,85	13,93

Toiminnan painopistealueet 2024

Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

Tavoitteiden toteutuminen

1. Harrastamisen Suomen malli hanke on toteutunut suunnitelman mukaisesti.
2. Liikuntatoimi tuki järjestöavustuksilla urheiluseuroja suunnitelman mukaisesti.

450 Liikuntatoimi	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-28 059	-20 000	-39 560,39	-19 560
M E N O T (ulkoiset)	158 789	153 977	151 566,59	-2 410
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	130 730	133 977	112 006,20	-21 971
Suunnitelmapoistot	21 444	20 870	22 191,61	1 322
Tulot (sisäiset)	-560	0	-1 725,00	-1 725
Menot (sisäiset)	32 758	29 327	31 436,17	2 109
TOIMINTAKATE (sisäiset)	53 642	50 197	51 902,78	1 706
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	184 372	184 174	163 908,98	-20 265
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	62,88	62,14	55,79	

480 Kirjasto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus <ol style="list-style-type: none">Kaikille mahdollisuus lukea - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistäOsaamista ja yhteistyötä - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.Kaikille avoin tila - Jokainen on tervetullut kirjastoon
Vastuhenkilö Kirjastonjohtaja
Tehtävä Tuottaa laadukkaita kirjastopalveluja kaikille kuntalaisille vauvasta vaariin.
Sitovia tavoitteita Elinvoima ja hyvinvointi <ol style="list-style-type: none">Nykyistä Aurora -kirjastojärjestelmää ei enää kehitetä, joten Rutakko -kirjastot siirtyvät kevään 2024 aikana Quria -järjestelmään.Rautalammin kirjasto liittyy valtakunnalliseen e-kirjastoon. Kuntien yhteinen e-kirjasto antaa kaikille suomalaisille tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää kirjastojen digitaalisia sisältöjä, asuinkunnasta riippumatta.
Toteuma <ol style="list-style-type: none">Rautalammin kirjasto siirtyi uuteen Quria -järjestelmään 29.5.2024.Valtakunnalliseen e-kirjastoon kirjasto liittyi 23.4.2024.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiseksi Järjestelmän vaihtoon liittyvät riskit.
Tunnusluvut ja mittarit E-aineistojen käyttö 5251 lainaa vuonna 2024 (sisältää e-kirjat, äänikirjat ja elokuvat). Toiminnan painopistealueet 2024 Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

480 Kirjasto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-12 344	-13 180	-14 237,52	-1 058
M E N O T (ulkoiset)	257 352	235 900	250 665,40	14 765
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	245 008	222 720	236 427,88	13 708
Suunnitelmapoistot	30 796	30 864	30 864,24	0
Tulot (sisäiset)	-13 291	-14 872	-16 129,77	-1 258
Menot (sisäiset)	41 492	39 525	48 227,22	8 702
TOIMINTAKATE (sisäiset)	58 997	55 517	62 961,69	7 445
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	304 005	278 237	299 389,57	21 153
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	103,69	93,87	101,90	

490 Kulttuuritoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kulttuuritoimi tuottaa, koordinoi ja kehittää monipuolisesti kulttuuripalveluja eri väestöryhmien saavutettavaksi. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin vahvistaminen, vuorovaikutuksen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen.

Vastuuhenkilö

Viestintä- ja kulttuurikoordinaattori Tiina Laitinen

Tehtävä**Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)**

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi (laki)
2. Kulttuurialan vaikuttavuuden ja elinvoiman parantaminen Rautalammillla ja Pohjois-Savossa (kuntastrategia)
3. Vuorovaikutteisuuden ja osallistamisen lisääminen (hyvinvointisuunnitelma)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Työajan, tiimin ja toimintarahen riittämättömyys mm. freelancereiden ja taiteilijoiden palkkaamiseen

Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen

Viestimisen vaikeus

Tunnusluvut ja mittarit**1. Palautekyselyt**

- Pestuumarkkinapalautekysely
- Rautalammin kysely hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmista
- Keskusteluillat (mm. PeeÄssän suunnitelmat, työllisyyden ja kouluttautumisen ilta, osallisuus kuuluu kaikille –illat, talkoopäivän suunnittelu, yhdistysillat)
- Kunnanjohtajan kyselytunti ja joulukahvit kunnanvirastolla

2. kävijämäärät tapahtumissa ja yhdistys-, suunnittelu- ja kuntalaisilloissa

- Ks. Taulukko lopussa

3. tapahtumien ja näyttelyiden määrä

- Vuonna 2024 Kirjaston galleriassa järjestettiin 10 näyttelyä
- Kulttuuritapahtumia kunta järjesti yksin ja yhdessä (SRK, Nuapuri, Ehtoo) 21 kpl ja kaikenlaisia tilaisuuksia ja tapahtumia yhteensä 58 Ks. Taulukko lopussa

mittari	TP2021	TA2022	TA2023	TA2024
omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä	21	12	17	17
taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	9	7	9	9

Toiminnan painopistealueet 2024

1. Kulttuuri kuuluu kaikille, lisää elinvoimaa, hyvinvointia ja työpaikkoja
2. Rautalammin Pestuumarkkinat 2024 kokonaisuuden kehittäminen (elinvoimainen tapahtuma myös tulevaisuudessa)
3. Kulttuuri ei pääty kuntarajalle, yhteistyö ympäristökuntien kanssa

Tavoitteiden toteutuminen

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi (laki)
Kunnalla on suunniteltu tapahtumia koko vuoden ajaksi. Keväällä painottuvat luennot, kesällä musiikki ja kulttuuritapahtumat ja syksyllä isoimpana pestuumarkkinat ja vanhustenviikko sekä koululaiskonserttikiertue
2. Kulttuurialan vaikuttavuuden ja elinvoiman parantaminen Rautalammilla ja Pohjois-Savossa (kuntastrategia)
Esiintyjissä ja kulttuuritapahtumatekijöissä on hyvin edustettuna savolaiset ja rautalampilaiset. Yhteistyötä tehdään erityisesti Suonenjoen, mutta myös muiden Pohjois-Savon toimijoiden kanssa erityisesti tämän kehittämisessä (Kulttuuri Itää -hanke. Mukana myös Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala). Suonenjoen viestintä- ja tapahtuma – ja kulttuurikoordinaattorin kanssa säännöllisiä tapaamisia ja yhteisiä tapahtumia (talkoopäivä) ja ilmoituksia.
3. Vuorovaikutteisuuden ja osallistamisen lisääminen (hyvinvointisuunnitelma)
Rautalammilla on järjestetty useita keskustelu- ja kehittämistilaisuuksia alkuvuoden aikana. On ollut myös kysely Pohjois-Savon palveluverkkouudistuksesta kunnan toimesta.

RAUTALAMMIN TAPAHTUMAT 2024

Kunta järjestäjänä, mahdollistajana ja mukana. Näyttely, Luento, keskusteluilta, teatteri, urheilu, musiikki, runous/ kirjallisuus, muu kulttuur tai juhla kulttuuritoimen järjestämät näyttelyt ja tapahtumat

Paljon vuorovaikutteisia iltoja

1	8.- 31.1.2024	Kari Kotkan näyttely ”kuvia matkan varrelta”	näyttely
2	12.- 20.1.2024	Satulateatteri Harry ja Meghan	
3	16.1.2024	16.päivän klubi	4
4	21.1.2024	Yleisöluento ”Mitä menetimme, kun menetimme Karjalan”, tietokirjailija Mikko Porvali	
5	25.1.2024	Kunnan keskustelutilaisuus PeeÄssän uuden kauden suunnitelmista	

6.	1.2.2024	Työllisyyden ja kouluttautumisen ilta, kirjaston kivijalka	
7	2.2.-29.2.2024	Hannu Karvisen näyttely ” Sieluni silmin, mieleni maisemia	näyttely
8	9.2.2024	Käpynäkodan avajaiset	
9	9.-10.2.2024	Alamäkiluistelutapahtuma	
10	11.2.2024	Tarinateatteriesitys Ystävyydestä	
11	16.2.2024	16.päivän klubi	
12	21.2.2024	Luento kolttasaamelaisuudesta, yhteiskuntatieteiden tohtori Lauri Ruotanen, kirjaston kivijalassa	
13	27.2.2024	Yhdistysten ilta	
14	28.2.2024	Kalikkakasa runojuhlat Kalevan päivänä ala- ja yläluokat klo 9 ja klo 11	kulttuuri
15	4.-28.3.2024	Hannu Karvisen valokuvanäyttely ”Hetki kuvassa”	näyttely
16.	7.3.2024	Revontuliluento kirjaston kivijalka. Michael Passarge	
17.	13.3.2024	Salainen teatteri: Rauhan patalaput (nukketeatteria aikuisille) Kirjaston kivijalka	
18	16.3.2024	16.päivän klubi kansankuppila	4
19.	19.3.2024	Suunnitellaan yhdessä toiminnallisempia kyliä	
20	11.4.2024	Vuokraajat ja vuokrattavat asuinkohteet koolle	
21	18.4.2024	Koko kylän talkoopäivän suunnittelu	
22	20.4.2024	Kevätmarkkinat	200
23	22.4.2024	Kulttuurikierros kahvit Etelä-Konneveden kansallispuiston juhlan suunnittelu	
24	23.4.2024	Tarinateatteriesitys ”Lupaus luonnolle”	
25	4.-26.4.2024	Sisä-Savon opiston kevätinäyttely, kirjaston kivijalka	näyttely
26	1.-15.5.2024	Eskarilaisten kevätinäyttely kirjaston galleriassa	näyttely
27	3.5.2024	Muistojen bulevardi, Rautalammin kirkko	
28	14.5.2024	Osallisuus kuuluu kaikille - jatkotyöskentely	
29	16.5.	Kuudennentoista päivän klubi uittiksella	2 osallistujaa
30	18.5.	Koko kylän talkoopäivä	
31	27.5.	Ilmastosuunnitelmatyöpaja	
32	kesäkuu	<u>Outi Leiskuma ja Mervi Riikonen: Tulen ja veden sisä- saruusavaruus 3.-30.6.2024</u>	näyttely
33	7.6.2024	Nuapuri Pop Benjamin ikärajan keikka	200
34	24.-30.6.	Runon ja laulun Rautalampi – kunta mukana tapahtumissa: 25.6. avajaiset, 25.6. Soppaa ja säkeitä 26.6. Kultakalamalja-esitys, 27.6. Teatteri Tie- Telin tutkimusmatka tulevaisuuteen	Kaikki kävijät yhteensä 1650
35	29.6.	Kesätreffit	250
36	heinäkuu	<u>Päivi Lundvall & Mirja Lundvall: ”Visuaalinen vuoropuhelu” – näyttely 3.7-30.7</u>	näyttely

37	3.7.	Kesäkaverit-klubi	
38	4.7., 11.7. 18.7. 25.7.	iltatorit ja nuoria esiintymässä 4	noin 50/ ilta
39	18.7	Ehtoon iltamat: Joose Keskitalo, Etelä-Konneveden kansallispuisto 10 vuotta	175
40	19.-21.7.	Kerkonkosken kanavajuhla	280
41	elokuu	<u>Kirsi Rautiainen: Akryylimaalauksia 5.-30.8.2024</u>	näyttely
42	13.8.	Vanhustenviikon suunnittelu	
43	14.8.	Osallisuus kuuluu kaikille – työpaja	
44	28.8.	<u>EpäTyyppien improvisaatioesitys KILONKS & KILONKS ke 28.8.2024 klo 10 ja 11</u>	päiväkoti, es-kari, alakoulu
45	elokuun loppu	Etelä-Konneveden kulttuurierkos	
	3.-30.9.	Sirpa Kemppaisen Väriä ja verkkoa näyttely	näyttely
46	14.-15.9.	Rautalammin pestuumarkkinat. mm. Taikuri Puijon Torvi, MisseKissa, Pestuugaala, pelimannimusiikkia	5000
47	27.9.	Uulun esitykset vaka ja alakoulu	
48	11.10.	Muistojen bulevardit konsertit hoitokodeissa ja konsertti kirjaston kivijalassa	25
49	24.10.	klo 9.20 Pertti Palm Mustalaismusiikkia ja kulttuuri klo 18 konsertti kirjaston kivijalka	7-9 lk 30
50	31.10.	<u>Duo Katariina Seleniuksen ja kitaristi Santeri Rautiaisen kamarimusiikkikonsertti kirkossa klo 18</u>	40
51	1.-2.12.	<u>KÄSILLÄ HYVÄ MIELI Rautalammin kirjaston kivijalassa 1.11.-2.12.2024</u>	näyttely
52	3.11.	Tomi Paldanius kitarakonsertti kirjaston kivijalassa	30
53	17.11.	<u>Marita Närhi -konsertti kirjaston kivijalassa - Rautalampi.fi</u>	60
54	20.11.	<u>Kunnanjohtajan kyselytunti ke 20.11. klo 15 kunnanvirastolla</u>	
55	30.11.	Joulukauden avajaiset ja koko kylän joulukalenteri	250
56	6.12.	Itsenäisyyspäivän juhla	60
57	14.12.	<u>Joulu yhdessä Majatalolla la 14.12. klo 14-18</u>	
58	18.12.	Joulukahvit kunnanvirastolla	50

490 Kulttuuritoimi	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	100	0	-2 045,58	-2 046
M E N O T (ulkoiset)	44 843	57 978	52 710,97	-5 267
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 943	57 978	50 665,39	-7 313
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	3 836	3 788	6 525,71	2 738
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 836	3 788	6 525,71	2 738
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 778	61 766	57 191,10	-4 575
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	16,64	20,84	19,47	

500 Hallinto tekninen**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

1. Toimintatulot ovat vähintään talousarvion mukaiset.
2. Toimintamenot ovat enintään talousarvion mukaiset.
3. Henkilöstön hyvinvointi ja ammattitaidon ylläpito.
4. Toimen kehittäminen.

Toteuma 1-12 :

1. Toimintatuotot toteutuivat 95 %:sti. Isoimman ero teki vesi- ja viemärimaksujen korotusten toimeentulo puolen vuoden kohdalla (arvio koko vuodelle).
2. Toimintamenot toteutuivat 92 %:sti, säästöjä kertyi melko tasaisesti kaikkialta.
3. Koulutusmahdollisuutta lisättiin, kehityskeskustelut toteutuivat.
4. Uusia ohjelmistoja ja työjärjestelyjä suoritettu.

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	TA2024	TOT2024
Väilitilinpäätös (kolmannes) vs. TA	Talouden seuranta	TA:n mukana pysyminen	Yli/alle 30 %		
	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2023	2024
Hyvinvoiva henkilöstö.	Toimintatapojen kehittäminen/ työtaakan kontrollointi.	Henkilöstökyselyyn vastaaminen	80 %	68 %	Kyselyä ei suoritettu

500 Hallinto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-30 304	-23 000	-57 855,94	-34 856
M E N O T (ulkoiset)	223 562	156 794	165 543,02	8 749
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	193 259	133 794	107 687,08	-26 107
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	61 701	64 987	60 043,12	-4 944
TOIMINTAKATE (sisäiset)	61 701	64 987	60 043,12	-4 944
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	254 960	198 781	167 730,20	-31 051
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	86,96	67,07	57,09	

510 Jätehuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Jätelautakuntayhteistyö sekä Jätekkon kuntien yhteinen neuvottelukunta. Jätekkko Oy:n sekä Savo-Pielisen jätelautakunnan kokoukset. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa yhteistyö.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

Seurataan jätelautakunnan päätöksiä ja otetaan osaa jätehuollon kehittämiseen kunnan alueella. Toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa vähintään jätelautakunnan määrittelemän palvelutasopäätöksen mukainen jätehuolto kunnan alueella, jossa on määritelty seuraavat:

5. Kuinka Jätekkko toteuttaa jätteiden kuljetuspalvelut, sekajätteen aluekeräys-pisteet ja Rinki-ekopisteitä täydentävät ekopisteet.
6. Palvelutaso lajitteluasemille, vaarallisten jätteiden vastaanotolle sekä isokokoisten jätteiden ja isojen jäte-erien noutopalveluille.
7. Jätekkon toteuttama palveluneuvonta ja viestintä sekä jätehuoltoviranomaisen eli Savo-Pielisen jätelautakunnan tarjoamat viranomaispalvelut.

Toteuma 1-12 :

1. Toteutunut.
2. Toteutunut.
3. Toteutunut.

Tunnusluvut ja mittarit

Jätehuolto	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	95	95	98	98	98
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 270	1 315	1 301	1 410	1 098

510 Jätehuolto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-307	-100	-3,23	97
M E N O T (ulkoiset)	1 227	500	1 933,24	1 433
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	920	400	1 930,01	1 530
Suunnitelmapoistot	896	896	896,04	0
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	1 063	480	435,50	-45
TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 959	1 376	1 331,54	-44
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 879	1 776	3 261,55	1 486
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	0,98	0,60	1,11	

540 Kiinteistöt**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tulokellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö

Sitovia tavoitteita

1. Kiinteistöhoiton mitoituksen mukainen kiinteistöhoito ja kunnossapito.
2. Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.
3. Energian ja kustannuksien säästö

Toteuma 1-12:

1. Toteutunut.
2. Toteutunut.
3. Lämpöenergia ei toteutunut (liian iso tavoite)

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 728	4 109	3 877	3000	3 940
Sähkön kulutus, MWh					2431
Hakatun puun määrä, m ³	4 779	4 132	2 476	4 400	1853
Maa- ja metsätilat, ha	1 075	1 075	1 075	1 075	1060
Tonttien myynti, kpl	3	3	3	3	4
Kunnan omistamat asunto-osakeyh	17	17	17	17	17
Kunnan suoraan omistamat asunn	42/1403	42 / 1403	42 / 1403	42 / 1403	42 / 1403

540 Kiinteistöt	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-1 121 401	-1 126 255	-1 110 129,14	16 126
M E N O T (ulkoiset)	1 434 448	1 370 789	1 315 655,21	-55 134
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	313 048	244 534	205 526,07	-39 008
Suunnitelmapoistot	231 851	176 173	179 783,89	3 611
Tulot (sisäiset)	-532 079	-504 289	-478 993,01	25 296
Menot (sisäiset)	165 518	46 436	43 520,50	-2 916
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-134 710	-281 680	-255 688,62	25 991
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	178 337	-37 146	-50 162,55	-13 017
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	60,82	-12,53	-17,07	

545 Ravintokeskus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille sekä mahdollisten yksityisten palvelukotien tarpeisiin.

Vastuhenkilö

Ruokapalveluiden esihenkilö, tekninen johtaja

Sitovia tavoitteita

1. Terveyttä edistävien ruokavalintojen lisääminen ruokakasvatuksen keinoin koulu-ruokailussa. Mittarina kouluruokailukysely toteutetaan puolivuositain.
2. Kouluruokailun kiinnostuksen lisääminen osallistamalla oppilaat palvelun kehittämiseen. Mittarina kysely oppilaille, toimintakerrat sekä kouluterveyskysely.
3. Hävikkiruuan pienentäminen.

Toteuma 1-12:

1-4 kk: Ruokaraadin toiminta aloitettu, minkä myötä oppilaita saatu mukaan palvelujen kehittämiseen ja toiveruokien esille tuomiseen. Kasvisruokakysely järjestetty ja tulosten käsittelyä ja ruokien valintaa ruokalistoilta jatketaan syksyllä. Kouluruokailukyselyn kysymyksiä uudistetaan seuraavaan kyselyyn.

5-8 kk: Ruokalistaa uudistettu toiveita huomioiden ja kyselyn kysymyksiä uudistettu yhteistyönä ruokaraadin kanssa.

9-12 kk: Kasvisvarraspaja ja kouluruokakysely toteutettu syksyllä. Kasvisten esittelyä ja maistelua toteutettu oppilaille ja päiväkodin lapsille lounaiden yhteydessä. Hävikkiviikkoon osallistuttiin ja 7.luokkien Tet-harjoittelut käynnistettiin keskuskeittiössä syksyn aikana. Uudet valtakunnalliset kansalliset ravitsemussuositukset julkaistiin, jotka ovat jo osin huomioitu uudistetun ruokalistan suunnittelussa.

Tunnusluvut ja mittarit

Ateriat kpl:	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TP 2024
Koulutoimi	104 300	101 126	100 450	100 950	85 910
Ulosmyynti (mm. vanhus yms.)	7 220	9 027	7 104	6 998	7 561

545 Ravintokeskus	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-60 167	-49 000	-31 040,07	17 960
M E N O T (ulkoiset)	325 223	367 362	321 142,60	-46 219
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	265 056	318 362	290 102,53	-28 259
Suunnitelmapoistot	9 271	18 541	18 541,44	0
Tulot (sisäiset)	-273 909	-246 475	-252 941,41	-6 466
Menot (sisäiset)	5 885	5 530	5 619,61	90
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-258 754	-222 404	-228 780,36	-6 376
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 302	95 958	61 322,17	-34 636
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	2,15	32,37	20,87	

550 Varikko																								
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden, teiden ja rakennusten kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.																								
Vastuhenkilö Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö.																								
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">1. Työkoneet ja kalusto pidetään kunnossa.2. Kunnan kuljetukset ja kunnossapidot koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa, pyritään hoitamaan pääasiassa omalla kalustolla.3. Kustannustehokkuus, palvelumaksujen tarkastus.																								
Toteuma 1-12: <ol style="list-style-type: none">1. Toteutunut. Traktorin + apulaitteiden korjaamistoimia normaalia enemmän.2. Toteutunut.3. Toteutunut.																								
Tunnusluvut ja mittarit																								
<table border="1"><thead><tr><th>Varikko</th><th>TP 2021</th><th>TP 2022</th><th>TP 2023</th><th>TA 2024</th><th>TP 2024</th></tr></thead><tbody><tr><td>Toimintatuotot</td><td>61433,5</td><td>55 267</td><td>53 752</td><td>56 836</td><td>54 809</td></tr><tr><td>Toimintakulut</td><td>153389</td><td>-133 723</td><td>-147 963</td><td>-144 429</td><td>-146 249</td></tr><tr><td>Tulos</td><td>-91955,5</td><td>-95 009</td><td>-107 034</td><td>-120 713</td><td>-101 823</td></tr></tbody></table>	Varikko	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Toimintatuotot	61433,5	55 267	53 752	56 836	54 809	Toimintakulut	153389	-133 723	-147 963	-144 429	-146 249	Tulos	-91955,5	-95 009	-107 034	-120 713	-101 823
Varikko	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024																			
Toimintatuotot	61433,5	55 267	53 752	56 836	54 809																			
Toimintakulut	153389	-133 723	-147 963	-144 429	-146 249																			
Tulos	-91955,5	-95 009	-107 034	-120 713	-101 823																			

550 Varikko	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-20 042	-17 500	-19 186,56	-1 687
M E N O T (ulkoiset)	145 963	138 212	146 881,57	8 670
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	125 921	120 712	127 695,01	6 983
Suunnitelmapoistot	12 809	10 194	12 990,24	2 796
Tulot (sisäiset)	-33 710	-39 336	-37 626,28	1 710
Menot (sisäiset)	2 014	3 216	3 279,59	64
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-18 887	-25 926	-21 356,45	4 570
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	107 034	94 786	106 338,56	11 553
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	36,51	31,98	36,19	

560 Liikenneväylät					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.					
Vastuuhenkilö Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö					
Sitovia tavoitteita 8. Teissä ja päällysteissä ei liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita. 9. Riittävä opastus. 10. Valaistuksen huollot ajoittain sekä kaapeloinnin muutokset. Liikenneturvallisuuden parantaminen.					
Toteuma 1-12: 1. Toteutunut. 2. Toteutunut. 3. Toteutunut.					
Tunnusluvut ja mittarit					
Liikenneväylät	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Avustetut yksityistiet km	235,55	237	239		239
Kunnossapidetyt kadut km	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5
Kunnossapidetyt kevyenliikenteen väylät km	2	2	2	2	2

560 Liikenneväylät	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-34 485	-45 437	-42 510,72	2 926
M E N O T (ulkoiset)	193 140	199 863	169 780,42	-30 083
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	158 655	154 426	127 269,70	-27 156
Suunnitelmapoistot	171 167	135 195	135 193,92	-1
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	16 305	23 292	13 082,96	-10 209
TOIMINTAKATE (sisäiset)	187 472	158 487	148 276,88	-10 210
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	346 126	312 913	275 546,58	-37 366
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	118,05	105,57	93,79	

570 Maankäytön suunnittelu																		
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Joustava pienten kaavamuutosten valmistelu. Toimiva kaavoitusyhteistyö viranomaisten ja maanomistajien kanssa. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen.																		
Vastuhenkilö Tekninen johtaja																		
Sitovia tavoitteita 1. Kaavoitustilanteen tarkastelu ja kehittäminen. 2. Pienten kaavamuutosten nopea käsittely.																		
Toteuma 1-12: 1. Toteutunut ja jatkuu vuonna 2025 asemakaavoituksen päivitystyön kilpailutuksella. 2. Toteutunut																		
Tunnusluvut ja mittarit																		
<table border="1"><thead><tr><th>Maankäytön suunnittelu</th><th>TP 2021</th><th>TP 2022</th><th>TP 2023</th><th>TA 2024</th><th>TP 2024</th></tr></thead><tbody><tr><td>Valmistuneiden kaavojen määrä</td><td>2</td><td>1</td><td>-</td><td>2</td><td>1</td></tr><tr><td>Kaavoituksen käynnistämiset</td><td></td><td></td><td>-</td><td>2</td><td>2</td></tr></tbody></table>	Maankäytön suunnittelu	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Valmistuneiden kaavojen määrä	2	1	-	2	1	Kaavoituksen käynnistämiset			-	2	2
Maankäytön suunnittelu	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024													
Valmistuneiden kaavojen määrä	2	1	-	2	1													
Kaavoituksen käynnistämiset			-	2	2													

570 Maankäytön suunnittelu	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	0	0	-743,06	-743
M E N O T (ulkoiset)	19 718	49 749	44 053,89	-5 695
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	19 718	49 749	43 310,83	-6 438
Suunnitelmapoistot	2 661	0	0,00	0
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	396	450	426,81	-23
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 058	450	426,81	-23
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	22 776	50 199	43 737,64	-6 461
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	7,77	16,94	14,89	

580 Ympäristönsuojelu					
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.					
Vastuhenkilö Ympäristötarkastaja, Tekninen johtaja					
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none"> 1. Lupien käsittelyajan minimoiminen (käsittelyaika < 90 pv). 2. Voimassa olevien maa-ainelupien vuositarkastusten ajan tasalle saattaminen. 3. Vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi tehtävien toimenpiteiden suunnittelu. 4. Pohjavesialueella olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien kartoitus. 					
Toteuma 1 -12: <ol style="list-style-type: none"> 1. Huomioitu, jos hakemuksen täydennysten/selvitysten/lausuntojen/ kokousaikataulujen puitteissa mahdollista. 2. Pääosin ajan tasalla. 3. Aloitettu, päätetty ottaa käyttöön kesällä 2025 Crowdsorsan vieraslajisovellus. 4. Siirretty vuodelle 2025. 					
Tunnusluvut ja mittarit					
Ympäristönsuojelu	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Luvat	1	3	-	3	4
Valvontasuunnitelmien mukaiset määräaikaistarkastukset				25	18

580 Ympäristönsuojelu	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-9 145	-3 500	-7 265,00	-3 765
M E N O T (ulkoiset)	284 991	274 247	298 455,94	24 209
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	275 846	270 747	291 190,94	20 444
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	4 044	4 492	3 763,54	-728
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 044	4 492	3 763,54	-728
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	279 890	275 239	294 954,48	19 715
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	95,46	92,86	100,39	

590 Rakennusvalvonta																								
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.																								
Vastuhenkilö Rakennustarkastaja, tekninen johtaja																								
Sitovia tavoitteita 1. Lupien käsittelyaika enintään 14 arkipäivää. 2. Katselmusten määrä n. 100 kpl.																								
Toteuma 1-12: 1. Toteutunut osittain. 2. Toteutunut osittain.																								
Tunnusluvut ja mittarit																								
<table border="1"><thead><tr><th>Rakennusvalvonta tunnusluvut</th><th>TP 2021</th><th>TP 2022</th><th>TP 2023</th><th>TA 2024</th><th>TP 2024</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kaikki myönnetyt luvat</td><td>108</td><td>80</td><td>72</td><td>75</td><td>76</td></tr><tr><td>Rakennuslupien määrä</td><td>42</td><td>29</td><td>22</td><td>25</td><td>26</td></tr><tr><td>Katselmusten määrä</td><td>87</td><td>100</td><td>44</td><td>95</td><td>63</td></tr></tbody></table>	Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Kaikki myönnetyt luvat	108	80	72	75	76	Rakennuslupien määrä	42	29	22	25	26	Katselmusten määrä	87	100	44	95	63
Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024																			
Kaikki myönnetyt luvat	108	80	72	75	76																			
Rakennuslupien määrä	42	29	22	25	26																			
Katselmusten määrä	87	100	44	95	63																			

590 Rakennusvalvonta	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-17 101	-22 850	-28 638,67	-5 789
M E N O T (ulkoiset)	95 940	97 797	92 347,81	-5 449
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	78 839	74 947	63 709,14	-11 238
Suunnitelmapoistot				
Tulot (sisäiset)				
Menot (sisäiset)	2 922	3 969	2 820,27	-1 149
TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 922	3 969	2 820,27	-1 149
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	81 761	78 916	66 529,41	-12 387
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	27,89	26,62	22,64	

2.2 Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2024

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy (0931047-8) on perustettu vuonna 1993 ja sen toimialana on Asuntojen vuokraus. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiöön fuusioitiin 2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Haka.

Tavoitteet vuosiksi 2023-2025:

1. Yhtiö laatii yhtiön tarkan ja aikataulutetun kehittämissuunnitelman vuosille 2023 – 2025 ja alkaa toteuttaa Valtiokonttorin hyväksymää Asunnonhankinta OY:n talouden tasapainottamisohjelmaa.
2. Yhtiö toteuttaa suunnitteluvuosien 2023-2025 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa ja panostaa asuinalueiden yleiseen viihtyvyyteen. Tulevista korjauksista ja viihtyvyyden parantamistoimista laaditaan aikataulu tammikuussa 2023.
3. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
4. Yhtiö ostaa vuodesta 2023 alkaen teknisen isännöinnin ja asuntojen välityksen Rautalammin kunnalta.

Toteuma:

1. Yhtiön hallitus on tehnyt käsitellyt ja linjannut suunnitelmia Asunnonhankinnan talouden tervehdyttämiseksi. Toimet tulevat vaatimaan ”emon” eli kunnan toimia rahoituksen osalta. Hallituksen jäsenet on koulutettu, henkilöt ovat suorittaneet KHO-tutkinnon.
2. Yhtiö ei ole pystynyt toteuttamaan peruskorjauksia niukkojen kassavarojen takia. Yhtiö on keskittynyt kiireellisten korjausten tekemiseen.
3. Kunnan tiedonsaanti on parantunut, kun yhtiö on otettu omiin käsiin. Kunnanhallitus on saanut säännöllisesti tietoa. Toimitusjohtaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle. Kunnanvaltuustolle tietoa on välitetty valtuustoseminaarissa.
4. Toteutunut.

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit -yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia, joiden kokonaispinta-ala on noin 2.300 m². Hallit on vuokrattu lunastusehdoilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaisesti hallien omistus siirtyy 12 vuoden vuokra-ajan päättyessä vuokralaisille.

Tavoitteet vuosille 2023–2025

1. Yhtiön lainat järjestellään vastaamaan lunastusehtoisten vuokrasopimusten takaisinmaksurytmiä.
2. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
3. Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit valmistautuu fuusioon Rautalammin kehityksen kanssa.

Toteuma:

1. Yhtiön sopimukseen ja toimintaa liittyviä riskejä on kartoitettu. Lainojen uudelleenjärjestely Kuntarahoituksen kanssa suoraan ei toteudu. Lyhennysvapaa on ollut mahdollinen, lainojen järjestelyn osalta on etsitty muita ratkaisuja.

3. Toimitusjohtaja on raportoinut kunnanhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle.

4. Fuusio ei toteutunut vuoden 2024 aikana. Osuuspankin ja Lähitapiolan osakekannat siirtyivät kunnalle vasta marraskuussa 2024. Fuusion/sulautumisen etenemistä edistetään vuoden 2025 aikana, tilannetta muuttaa myös samanaikaisesti tehtävä sote-kiinteistöjen yhtiöittämisselvitys, sillä Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit ovat yksi selvityksen kohde.

Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 81,7 %. Yhtiön toimiala on ollut parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelualayritysten ja maatalouden liittämis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella. Yhtiön osakepääoma on 40.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2023-2025:

1. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
2. Rautalammin kehitys fuusioidaan kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushalleihin ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Toteuma:

1. Tiedonsaanti ollut kohtuullista, toimitusjohtaja on ollut kuultavana tarkastuslautakunnassa.

2. Fuusio ei toteutunut vuoden 2024 aikana. Osuuspankin ja Lähitapiolan osakekannat siirtyivät kunnalle vasta marraskuussa 2024, jonka jälkeen kunta omistaa Kehitys Oy:n 100:sti. Fuusion/sulautumisen etenemistä edistetään vuoden 2025 aikana, tilannetta muuttaa myös samanaikaisesti tehtävä sote-kiinteistöjen yhtiöittämisselvitys, sillä Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit ovat yksi selvityksen kohde.

Tiinari

Rautalammin kunta omistaa As Oy Tiinarin osakkeista 13 268 osaketta (88,45%). Yhtiöllä toimii hallitus ja kunnan edustajat on valittu yhtiökokoukseen

Tavoitteet vuosiksi 2022–2024

1. Yhtiössä tehdään normaaleja vuosikorjauksia. Lisäksi alueen asuin- viihtyisyyteen tullaan kiinnittämään huomiota, piha-alueen kuivatuksen kuntoon saattaminen v. 2023.

Toteuma

1. Vuosikorjauksia ei tehty vuonna 2024. Piha-alueen kuivatuksen kuntoon saattaminen toteutui 2024.

As Oy Lupsakas

As Oy Lupsakkaan osakemäärä on 15 000 kappaletta. Kunta omistaa 4 505 kappaletta eli 30 %, kaksi huoneistoa.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Yhtiössä toteutetaan normaaleja vuosikorjauksia vuosina 2023–2025.

Toteuma

1. Ei toimia.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuolisille.

Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo

Rautalammin kunta omistaa Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalossa olevan kunnan johtokeskuksen. Rautalammin kunta omisti kiinteistöyhtiöstä 23 % osakekannasta 31.12.2011. Uusien ohjeiden mukaan kunnan johtokeskus ei välttämättä vaadi kunnalta erityistiloja poikkeus- ja kriisiolojen johtamista varten, vaan johtokeskus voidaan järjestää normaaliajan tiloihin ts. kunnanvirastoon. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin virastotalosta toimisto- ja varastotiloja.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Kunta luopuu nykyisestä johtokeskuksesta ja toteuttaa johtokeskustilat kunnanviraston yhteyteen alakertaan poikkeus- ja kriisiaikojen johtamista varten. Ennen näitä järjestelyitä selvitetään, onko tarvetta em. tiloja käyttää edelleen väistötiloina suunnittelukauden aikana.
2. Rautalammin kunta myy kunnan Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon toimisto-, varasto- ja johtokeskustilat.

Toteuma

1. Nykymuotoisen johtokeskuksen ylläpidolle ei ole velvoitetta. Kunnan tulee kuitenkin varautua tilalla, jossa johtokeskus voi toimia normaaliolojen poikkeustilassa.
2. Kauppa ei toteutunut, ostajaehdokas vetäytyi.

As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunnan tämänhetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 33,77%. (153 osaketta/440 osakkeesta)

Kunta omistaa asuntoyhtiöstä kolme osakehuoneistoa, huoneistot on vuokrattu.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Huoneistojen vuokrauksessa onnistuminen ja huoneistojen myynnin toteuttaminen

Toteuma

1. Huoneistot vuokralla, myynti ei toteutunut.

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on elinkeino- ja elinvoimayhtiö, joka auttaa Keiteleeseen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon yrityksiä kasvuun. Vesannon Rautalammin kunta omistaa Savogrow Oy:stä 15,51%.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiö raportoi kunnanhallitukselle yhtiön tavoitteiden toteutumisesta ja erityisesti rautalampilaisiin yrityksiin kohdistuneista toimenpiteistä.
2. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan ja yhtiön välillä kehitetään erityisesti elinvoimatyön ja kuntakehittämisen osalta

Toteuma

1. Toteutui osittain.
2. Toteutui osittain.

Istekki Oy

Istekki Oy on perustettu v.2006 ja se on noin 600 työntekijän informaatio- sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kuopiossa ja toimipisteet löytyvät myös Jyväskylästä ja Tampereelta.

Rautalammin kunta omistaa Istekki Oy:stä viisi (5) A-sarjan osaketta.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiön asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan.

Toteuma

1. Hyödynnetty niukasti.

Sansia Oy

Sansia Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen palveluyhtiö. Syyskuun 2018 puoli-
väliin saakka yhtiö tunnettiin IS-Hankinnan nimellä. Yritys tarjoaa hankinta- ja sopimushal-
linnan palveluita, hankintakoulutusta ja kanavan sähköiseen tilaamiseen. Yrityksen asiak-
kaita ovat sen omistajat eli 100 kuntaa, kuntayhtymää, sairaanhoitopiiriä, energiayhtiötä ja
muuta julkisyhteisöä

Rautalammin kunta omistaa Sansia Oy:stä osuuden.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiön hankintaosaamista ja yhteishankintakilpailutuksia hyödynnetään kunnan kannalta
mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.
2. Kunta edellyttää Sansialta kerran vuodessa tapahtuvaa palvelunkuvauksen läpikäyntiä

Toteuma

1. Toteutui
2. Ei toteutunut.

2.3 Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2024

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
10	VAALIT				
100	VALTIOLLISET VAALIT				
***	T U L O T (ulkoiset)	-5 911	-2 900	-11 755,20	-8 855
***	M E N O T (ulkoiset)	1 505	7 408	14 342,20	6 934
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-4 406	4 508	2 587,00	-1 921
*	Menot (sisäiset)	106	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	106	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-4 300	4 508	2 587,00	-1 921
110	KUNNALLISVAALIT				
***	M E N O T (ulkoiset)	4 217	0	3 393,04	3 393
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	4 217	0	3 393,04	3 393
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	4 217	0	3 393,04	3 393
120	EU-VAALIT				
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-2 900	-5 880,00	-2 980
***	M E N O T (ulkoiset)	3 006	7 558	5 139,76	-2 418
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	3 006	4 658	-740,24	-5 398
*	Menot (sisäiset)	0	0	165,00	165
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	0	165,00	165
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 006	4 658	-575,24	-5 233
10	VAALIT YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-5 911	-5 800	-17 635,20	-11 835
***	M E N O T (ulkoiset)	8 728	14 966	22 875,00	7 909
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 817	9 166	5 239,80	-3 926
*	Menot (sisäiset)	106	0	165,00	165
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	106	0	165,00	165
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 923	9 166	5 404,80	-3 761

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
14	TILINTARKASTUS				
130	TILINTARKASTUS				
***	M E N O T (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
*	Menot (sisäiset)	816	890	851,83	-38
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	816	890	851,83	-38
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 556	21 576	22 794,40	1 218
14	TILINTARKASTUS YHTEENSÄ				
***	M E N O T (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 740	20 686	21 942,57	1 257
*	Menot (sisäiset)	816	890	851,83	-38
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	816	890	851,83	-38
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	21 556	21 576	22 794,40	1 218
1	KÄYTTÖTALOUS				
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO				
140	KUNNANVALTUUSTO				
***	M E N O T (ulkoiset)	56 049	41 273	31 056,53	-10 216
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	56 049	41 273	31 056,53	-10 216
*	Menot (sisäiset)	24 521	24 355	22 350,37	-2 005
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	24 521	24 355	22 350,37	-2 005
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	80 569	65 628	53 406,90	-12 221
150	KUNNANHALLITUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-301 270	-22 303	-139 383,06	-117 080
***	M E N O T (ulkoiset)	501 702	395 052	462 292,71	67 241
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	200 432	372 749	322 909,65	-49 839
*	Suunnitelmapoistot	139 449	34 120	386 474,19	352 354
*	Menot (sisäiset)	23 883	22 274	18 025,31	-4 249
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	163 332	56 394	404 499,50	348 106
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	363 764	429 143	727 409,15	298 266
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-301 270	-22 303	-139 383,06	-117 080
***	M E N O T (ulkoiset)	557 751	436 325	493 349,24	57 024
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	256 480	414 022	353 966,18	-60 056
*	Suunnitelmapoistot	139 449	34 120	386 474,19	352 354
*	Menot (sisäiset)	48 404	46 629	40 375,68	-6 253
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	187 853	80 749	426 849,87	346 101
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	444 334	494 771	780 816,05	286 045

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
22	HALLINTO JA TALOUS				
170	YLEISHALLINTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-57 836	-57 300	-48 482,50	8 818
***	M E N O T (ulkoiset)	542 481	531 722	434 838,53	-96 883
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	484 645	474 422	386 356,03	-88 066
*	Tulot (sisäiset)	-21 583	-25 831	-22 047,55	3 783
*	Menot (sisäiset)	28 840	32 751	21 696,37	-11 055
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	7 257	6 920	-351,18	-7 271
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	491 901	481 342	386 004,85	-95 337
180	TALOUSHALLINTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-238 157	-35 000	-27 532,13	7 468
***	M E N O T (ulkoiset)	1 019 599	544 906	610 666,08	65 760
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	781 442	509 906	583 133,95	73 228
*	Suunnitelmapoistot	19 984	53 854	53 853,48	-1
*	Tulot (sisäiset)	-385 044	-378 488	-400 686,14	-22 198
*	Menot (sisäiset)	9 332	9 085	7 367,21	-1 718
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-355 728	-315 549	-339 465,45	-23 916
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	425 714	194 357	243 668,50	49 312
22	HALLINTO JA TALOUS YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-295 993	-92 300	-76 014,63	16 285
***	M E N O T (ulkoiset)	1 562 080	1 076 628	1 045 504,61	-31 123
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 266 087	984 328	969 489,98	-14 838
*	Suunnitelmapoistot	19 984	53 854	53 853,48	-1
*	Tulot (sisäiset)	-406 627	-404 319	-422 733,69	-18 415
*	Menot (sisäiset)	38 172	41 836	29 063,58	-12 772
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-348 471	-308 629	-339 816,63	-31 188
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	917 616	675 699	629 673,35	-46 026

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
26	ELINKEINOTOIMI				
190	ELINVOIMATYÖRYHMÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-15 960	0	-1 160,00	-1 160
***	M E N O T (ulkoiset)	56 955	65 447	52 938,36	-12 509
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	40 995	65 447	51 778,36	-13 669
*	Menot (sisäiset)	4 195	5 452	4 105,40	-1 347
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 195	5 452	4 105,40	-1 347
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	45 190	70 899	55 883,76	-15 015
215	SAVOGROW HANKKEET				
***	M E N O T (ulkoiset)	166 431	106 432	112 460,33	6 028
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	166 431	106 432	112 460,33	6 028
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	166 431	106 432	112 460,33	6 028
220	TAPAHTUMAT				
***	T U L O T (ulkoiset)	-655	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	5 673	15 300	11 906,45	-3 394
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 018	15 300	11 906,45	-3 394
*	Menot (sisäiset)	1 610	0	924,00	924
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 610	0	924,00	924
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 628	15 300	12 830,45	-2 470
230	ELINKEINOPALVELU				
***	M E N O T (ulkoiset)	0	67 000	59 164,53	-7 835
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	67 000	59 164,53	-7 835
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	67 000	59 164,53	-7 835
26	ELINKEINOTOIMI YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-16 615	0	-1 160,00	-1 160
***	M E N O T (ulkoiset)	229 058	254 179	236 469,67	-17 709
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	212 444	254 179	235 309,67	-18 869
*	Menot (sisäiset)	5 805	5 452	5 029,40	-423
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	5 805	5 452	5 029,40	-423
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	218 249	259 631	240 339,07	-19 292

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
30	MAASEUTUTOIMI				
270	MAASEUTUTOIMI				
***	M E N O T (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
*	Menot (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	59 195	47 360	48 533,17	1 173
30	MAASEUTUTOIMI YHTEENSÄ				
***	M E N O T (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	56 940	46 000	47 263,00	1 263
*	Menot (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 254	1 360	1 270,17	-90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	59 195	47 360	48 533,17	1 173

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
46	KOULUTUS				
404	HALLINTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-103	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	116 988	98 456	99 729,21	1 273
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	116 885	98 456	99 729,21	1 273
*	Tulot (sisäiset)	-319	0	-456,48	-456
*	Menot (sisäiset)	110 966	1 804	2 026,53	223
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	110 648	1 804	1 570,05	-234
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	227 533	100 260	101 299,26	1 039
410	PERUSKOULUTUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-183 477	-102 350	-275 520,10	-173 170
***	M E N O T (ulkoiset)	2 988 385	2 979 545	2 937 531,14	-42 014
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 804 908	2 877 195	2 662 011,04	-215 184
*	Suunnitelmapoistot	236 956	223 376	223 370,07	-6
*	Tulot (sisäiset)	-60 324	-6 551	-25 466,38	-18 915
*	Menot (sisäiset)	355 736	416 389	481 645,87	65 257
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	532 368	633 214	679 549,56	46 336
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 337 276	3 510 409	3 341 560,60	-168 848
420	LUKIO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-31 378	-19 600	-55 835,25	-36 235
***	M E N O T (ulkoiset)	991 064	982 779	1 058 271,84	75 493
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	959 686	963 179	1 002 436,59	39 258
*	Suunnitelmapoistot	114 733	114 733	114 733,08	0
*	Tulot (sisäiset)	-4 047	-400	-3 388,02	-2 988
*	Menot (sisäiset)	144 428	147 324	146 907,31	-417
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	255 114	261 657	258 252,37	-3 405
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 214 800	1 224 836	1 260 688,96	35 853

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
440	AIKUISKOULUTUS				
***	M E N O T (ulkoiset)	74 618	64 801	80 386,00	15 585
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	74 618	64 801	80 386,00	15 585
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	74 618	64 801	80 386,00	15 585
450	JOUKKOLIIKENNE				
***	M E N O T (ulkoiset)	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	35 537	38 001	36 241,27	-1 760
453	VARHAISKASVATUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-57 749	-23 000	-82 027,05	-59 027
***	M E N O T (ulkoiset)	1 153 832	1 274 516	1 103 623,11	-170 893
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 096 083	1 251 516	1 021 596,06	-229 920
*	Suunnitelmapoistot	7 207	6 220	8 879,87	2 660
*	Tulot (sisäiset)	-18 101	-11 720	-17 395,53	-5 676
*	Menot (sisäiset)	289 849	333 820	315 244,56	-18 575
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	278 956	328 320	306 728,90	-21 591
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 375 039	1 579 836	1 328 324,96	-251 511
454	ESIOPETUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-24 614	0	-35 658,33	-35 658
***	M E N O T (ulkoiset)	136 860	149 662	144 388,82	-5 273
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	112 246	149 662	108 730,49	-40 932
*	Tulot (sisäiset)	-2 158	-2 140	-2 178,59	-39
*	Menot (sisäiset)	43 263	24 628	28 126,96	3 499
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	41 105	22 488	25 948,37	3 460
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	153 350	172 150	134 678,86	-37 471
46	KOULUTUS YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-297 320	-144 950	-449 040,73	-304 091
***	M E N O T (ulkoiset)	5 497 283	5 587 760	5 460 171,39	-127 589
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 199 963	5 442 810	5 011 130,66	-431 679
*	Suunnitelmapoistot	358 896	344 329	346 983,02	2 654
*	Tulot (sisäiset)	-84 949	-20 811	-48 885,00	-28 074
*	Menot (sisäiset)	944 242	923 965	973 951,23	49 986
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 218 190	1 247 483	1 272 049,25	24 566
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 418 152	6 690 293	6 283 179,91	-407 113

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA				
460	NUORISO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-73 920	-68 000	-74 365,22	-6 365
***	M E N O T (ulkoiset)	168 598	182 113	168 543,02	-13 570
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	94 678	114 113	94 177,80	-19 935
*	Tulot (sisäiset)	-359	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	18 375	18 017	19 720,21	1 703
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	18 015	18 017	19 720,21	1 703
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	112 693	132 130	113 898,01	-18 232
470	LIIKUNTA				
***	T U L O T (ulkoiset)	-28 059	-20 000	-39 560,39	-19 560
***	M E N O T (ulkoiset)	158 789	153 977	151 566,59	-2 410
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	130 730	133 977	112 006,20	-21 971
*	Suunnitelmapoistot	21 444	20 870	22 191,61	1 322
*	Tulot (sisäiset)	-560	0	-1 725,00	-1 725
*	Menot (sisäiset)	32 758	29 327	31 436,17	2 109
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	53 642	50 197	51 902,78	1 706
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	184 372	184 174	163 908,98	-20 265

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
480	KIRJASTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-12 344	-13 180	-14 237,52	-1 058
***	M E N O T (ulkoiset)	257 352	235 900	250 665,40	14 765
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	245 008	222 720	236 427,88	13 708
*	Suunnitelmapoistot	30 796	30 864	30 864,24	0
*	Tulot (sisäiset)	-13 291	-14 872	-16 129,77	-1 258
*	Menot (sisäiset)	41 492	39 525	48 227,22	8 702
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	58 997	55 517	62 961,69	7 445
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	304 005	278 237	299 389,57	21 153
490	KULTTUURITOIMI				
***	T U L O T (ulkoiset)	100	0	-2 045,58	-2 046
***	M E N O T (ulkoiset)	44 843	57 978	52 710,97	-5 267
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 943	57 978	50 665,39	-7 313
*	Menot (sisäiset)	3 836	3 788	6 525,71	2 738
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 836	3 788	6 525,71	2 738
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 778	61 766	57 191,10	-4 575
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-114 223	-101 180	-130 208,71	-29 029
***	M E N O T (ulkoiset)	629 582	629 968	623 485,98	-6 482
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	515 359	528 788	493 277,27	-35 511
*	Suunnitelmapoistot	52 240	51 734	53 055,85	1 322
*	Tulot (sisäiset)	-14 210	-14 872	-17 854,77	-2 983
*	Menot (sisäiset)	96 460	90 657	105 909,31	15 252
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	134 490	127 519	141 110,39	13 591
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	649 849	656 307	634 387,66	-21 919

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA				
500	TEKNINEN HALLINTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-30 304	-23 000	-57 855,94	-34 856
***	M E N O T (ulkoiset)	223 562	156 794	165 543,02	8 749
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	193 259	133 794	107 687,08	-26 107
*	Menot (sisäiset)	61 701	64 987	60 043,12	-4 944
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	61 701	64 987	60 043,12	-4 944
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	254 960	198 781	167 730,20	-31 051
510	JÄTEHUOLTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-307	-100	-3,23	97
***	M E N O T (ulkoiset)	1 227	500	1 933,24	1 433
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	920	400	1 930,01	1 530
*	Suunnitelmapoistot	896	896	896,04	0
*	Menot (sisäiset)	1 063	480	435,50	-45
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 959	1 376	1 331,54	-44
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 879	1 776	3 261,55	1 486
520	VESIHUOLTO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-442 808	-580 490	-474 459,93	106 030
***	M E N O T (ulkoiset)	341 355	477 290	379 502,70	-97 787
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-101 453	-103 200	-94 957,23	8 243
*	Suunnitelmapoistot	110 399	105 778	118 454,22	12 676
*	Tulot (sisäiset)	-65 576	-50 361	-48 900,20	1 461
*	Menot (sisäiset)	32 493	16 822	35 866,29	19 044
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	77 316	72 239	105 420,31	33 181
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-24 136	-30 961	10 463,08	41 424
530	PALO- JA PELASTUSTOIMI				
***	M E N O T (ulkoiset)	161	1 100	179,04	-921
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	161	1 100	179,04	-921
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	161	1 100	179,04	-921

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
540	KIINTEISTÖT				
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 121 401	-1 126 255	-1 110 129,14	16 126
***	M E N O T (ulkoiset)	1 434 448	1 370 789	1 315 655,21	-55 134
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	313 048	244 534	205 526,07	-39 008
*	Suunnitelmapoistot	231 851	176 173	179 783,89	3 611
*	Tulot (sisäiset)	-532 079	-504 289	-478 993,01	25 296
*	Menot (sisäiset)	165 518	46 436	43 520,50	-2 916
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-134 710	-281 680	-255 688,62	25 991
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	178 337	-37 146	-50 162,55	-13 017
545	RAVINTOKESKUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-60 167	-49 000	-31 040,07	17 960
***	M E N O T (ulkoiset)	325 223	367 362	321 142,60	-46 219
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	265 056	318 362	290 102,53	-28 259
*	Suunnitelmapoistot	9 271	18 541	18 541,44	0
*	Tulot (sisäiset)	-273 909	-246 475	-252 941,41	-6 466
*	Menot (sisäiset)	5 885	5 530	5 619,61	90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-258 754	-222 404	-228 780,36	-6 376
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 302	95 958	61 322,17	-34 636
550	VARIKKO				
***	T U L O T (ulkoiset)	-20 042	-17 500	-19 186,56	-1 687
***	M E N O T (ulkoiset)	145 963	138 212	146 881,57	8 670
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	125 921	120 712	127 695,01	6 983
*	Suunnitelmapoistot	12 809	10 194	12 990,24	2 796
*	Tulot (sisäiset)	-33 710	-39 336	-37 626,28	1 710
*	Menot (sisäiset)	2 014	3 216	3 279,59	64
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-18 887	-25 926	-21 356,45	4 570
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	107 034	94 786	106 338,56	11 553

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
560	LIIKENNEVÄYLÄT				
***	T U L O T (ulkoiset)	-34 485	-45 437	-42 510,72	2 926
***	M E N O T (ulkoiset)	193 140	199 863	169 780,42	-30 083
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	158 655	154 426	127 269,70	-27 156
*	Suunnitelmapoistot	171 167	135 195	135 193,92	-1
*	Menot (sisäiset)	16 305	23 292	13 082,96	-10 209
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	187 472	158 487	148 276,88	-10 210
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	346 126	312 913	275 546,58	-37 366
570	MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU				
***	T U L O T (ulkoiset)	0	0	-743,06	-743
***	M E N O T (ulkoiset)	19 718	49 749	44 053,89	-5 695
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	19 718	49 749	43 310,83	-6 438
*	Suunnitelmapoistot	2 661	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	396	450	426,81	-23
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 058	450	426,81	-23
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	22 776	50 199	43 737,64	-6 461
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 709 513	-1 841 782	-1 735 928,65	105 853
***	M E N O T (ulkoiset)	2 684 798	2 761 659	2 544 671,69	-216 987
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	975 285	919 877	808 743,04	-111 134
*	Suunnitelmapoistot	539 055	446 777	465 859,75	19 083
*	Tulot (sisäiset)	-905 275	-840 461	-818 460,90	22 000
*	Menot (sisäiset)	285 375	161 213	162 274,38	1 061
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-80 845	-232 471	-190 326,77	42 144
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	894 440	687 406	618 416,27	-68 990

Kohde	Nimi	Edv. TP	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS				
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA				
580	YMPÄRISTÖNSUOJELU				
***	T U L O T (ulkoiset)	-9 145	-3 500	-7 265,00	-3 765
***	M E N O T (ulkoiset)	284 991	274 247	298 455,94	24 209
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	275 846	270 747	291 190,94	20 444
*	Menot (sisäiset)	4 044	4 492	3 763,54	-728
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 044	4 492	3 763,54	-728
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	279 890	275 239	294 954,48	19 715
590	RAKENNUSVALVONTA JA OHJAUS				
***	T U L O T (ulkoiset)	-17 101	-22 850	-28 638,67	-5 789
***	M E N O T (ulkoiset)	95 940	97 797	92 347,81	-5 449
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	78 839	74 947	63 709,14	-11 238
*	Menot (sisäiset)	2 922	3 969	2 820,27	-1 149
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	2 922	3 969	2 820,27	-1 149
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	81 761	78 916	66 529,41	-12 387
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-26 246	-26 350	-35 903,67	-9 554
***	M E N O T (ulkoiset)	380 932	372 044	390 803,75	18 760
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	354 686	345 694	354 900,08	9 206
*	Menot (sisäiset)	6 966	8 461	6 583,81	-1 877
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	6 966	8 461	6 583,81	-1 877
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	361 652	354 155	361 483,89	7 329
1	KÄYTTÖTALOUS				
1	KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ				
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 767 092	-2 234 665	-2 585 274,65	-350 610
***	M E N O T (ulkoiset)	11 627 892	11 200 215	10 886 536,90	-313 678
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	8 860 801	8 965 550	8 301 262,25	-664 288
*	Suunnitelmapoistot	1 109 624	930 814	1 306 226,29	375 412
*	Tulot (sisäiset)	-1 411 060	-1 280 463	-1 307 934,36	-27 471
*	Menot (sisäiset)	1 428 600	1 280 463	1 325 474,39	45 011
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 127 164	930 814	1 323 766,32	392 952
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	9 987 965	9 896 364	9 625 028,57	-271 335

2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2024

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	2 234 665,00	0,00	2 234 665,00	2 585 274,65	350 609,65
Myyntitulot	1 109 893,00	0,00	1 109 893,00	960 320,93	-149 572,07
Maksutulot	99 765,00	0,00	99 765,00	128 907,06	29 142,06
Tuet ja avustukset	117 500,00	0,00	117 500,00	422 042,93	304 542,93
Muut toimintatulot	907 507,00	0,00	907 507,00	1 074 003,73	166 496,73
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintamenot	-10 849 315,00	-701 800,00	-11 551 115,00	-10 886 536,90	664 578,10
Henkilöstömenot	-6 062 223,00	-559 000,00	-6 621 223,00	-6 065 598,32	555 624,68
Palvelujen ostot	-2 698 991,00	-142 800,00	-2 841 791,00	-2 943 044,66	-101 253,66
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 439 626,00	0,00	-1 439 626,00	-1 202 548,17	237 077,83
Avustukset	-312 570,00	0,00	-312 570,00	-357 665,86	-45 095,86
Muut toimintamenot	-335 905,00	0,00	-335 905,00	-317 679,89	18 225,11
Toimintakate	-8 614 650,00	-701 800,00	-9 316 450,00	-8 301 262,25	1 015 187,75
Verotulot	6 900 000,00	0,00	6 900 000,00	7 016 237,36	116 237,36
Valtionosuudet	2 326 707,00	0,00	2 326 707,00	2 715 109,00	388 402,00
Rahoitustulot ja -menot					0,00
Korkotuotot	0,00	0,00	0,00	5 498,18	5 498,18
Muut rahoitustuotot	500 000,00	0,00	500 000,00	697 915,67	197 915,67
Korkomenot	-170 000,00	0,00	-170 000,00	-263 760,68	-93 760,68
Muut rahoitusmenot	0,00	0,00	0,00	-2 317,10	-2 317,10
Vuosikate	942 057,00	-701 800,00	240 257,00	1 867 420,18	1 627 163,18
Poistot ja arvonalentumiset					0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-930 814,00	0,00	-930 814,00	-953 872,57	-23 058,57
Arvonalentumiset				-352 353,72	-352 353,72
Satunnaiset erät					0,00
Tilikauden tulos	11 243,00	-701 800,00	-690 557,00	561 193,89	1 251 750,89
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	11 243,00	-701 800,00	-690 557,00	561 193,89	1 251 750,89

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulojen erittely					
Kunnan verotulo	4 840 000,00		4 840 000,00	5 008 444,73	168 444,73
Osuus yhteisöveron tuotosta	617 000,00		617 000,00	606 890,33	-10 109,67
Kiinteistövero	1 443 000,00		1 443 000,00	1 400 902,30	-42 097,70
Valtionosuuksien erittely					
Kunnan peruspalvelujen valt.c	1 139 023,00		1 139 023,00	1 128 609,00	-10 414,00
Opetus- ja kultt.toimen valt.os	509 137,00		509 137,00	626 552,00	117 415,00
Verotulomenetyksen korvaus	678 547,00		678 547,00	666 948,00	-11 599,00
Hark.varainen valtionos.korot	0,00		0,00	293 000,00	293 000,00

2.5 Investointiosan toteutuminen 2024

	v. 2024	MENOT		TUOTOT		Määräraha eritteilyt yht	MRM	Tot-%	Tot-%	Toteuma	poikkeama netto	ta-tason netto	
		Toteutunut yhteensä	TA 2024	TA 2024	Toteuma							Toteuma	Toteuma
MÄÄRÄRAHA													
8000 Maa-alueet	1 500,00					67 315,00		100,00		-65 815,00		1 500,00	
8200 Talonrakennus, sivistystoimi	12 040,37	20 000		10 000				0,00		12 040,37		12 040,37	
8250 Päiväkoti Penttinpellon pihla	12 729,82	0								12 729,82		12 729,82	
Talonrakennus, tekninen toimi	0,00	40 000						0,00		0,00		0,00	
Kerkon Vuokratalot katon korjaus	73 374,07	80 000						0,00		73 374,07		73 374,07	
Palvelukoti Pauliina	0,00	150 000						0,00		0,00		0,00	
As Oy Tiinari pihva-alue	0,00	45 000						0,00		0,00		0,00	
Terveyskeskus / vesijohtoverkosto	19 236,23							0,00		19 236,23		19 236,23	
Vuokravitalo Rautarasi	0,00												
8450 Julkinen käyttö/tekninen toimi													
Kerkon (vene) tank kausasema	0,00	15 000						0,00		0,00		0,00	
Toholahden teoll. alueen infra	142 132,15	140 000						0,00		142 132,15		142 132,15	kesken
Kirkonkylän ja Kerkon maisemointi	12 808,87	15 000						0,00		12 808,87		12 808,87	
8650 Irtain omaisuus, tekninen toimi													
Vihreän siirtymän kehitys	0,00	45 000						0,00				0,00	
Kokoustilojen AV-laitteet	31 245,04	30 000						0,00				0,00	
Valvontalaitteet ja kamerat	24 661,22	30 000						0,00				0,00	
Rakennusvalvonnan sähköinen asiointipalvelu	0,00	30 000						0,00				0,00	
8700 Vesilaitos kirkonkylä													
Taljohtojen rakentaminen	13 513,20	10 000						0,00		13 513,20		13 513,20	
Terveyskeskus, vesijohtoverkosto	0,00	0								0,00		0,00	
Etälueettavat mittarit	40 090,80	30 000						0,00		40 090,80		40 090,80	
8750 Viemärlaitos kirkonkylä													
Taljohtojen rakentaminen	20 954,89	10 000						0,00		20 954,89		20 954,89	
Maankäyttö, irtain	0,00	0										0,00	
8950 Osakkeet ja osuudet													
Rautalammin Kehitys Oy:n osakkeet	75 000,00	0,00						100,00				0,00	
YHTEENSÄ	476 578,26	690 000,00	0,00	10 000,00	0,00	67 315,00	0,00	0,00	0,00	409 263,26		476 578,26	

INVESTOINNIT VUONNA 2024 TOTEUMA	
76	TALONRAKENNUS
5	Rautarasi
	Vuokratalon yhteisten pukuhuone/wc/pesutilojen ja kuivaushuoneen peruskorjaus.
195	Uimahallin peruskorjaus
	Avustussumma.
211	Kerkon vuokratalojen katon korj.
	Vuokratalojen ulkomaalaus.
234	Pentinpellon pihan kunnostus
	Pihan muotoilu ja turvallisuuden parantaminen, mm. aidat. Kiipeilytelineen asennus.
221	As Oy Tiinari piha-alue
	Salaojitus ja sadevesijärjestelmän remontti. Tontin muotoilu. Roskakatoksen rakentaminen.
317	Terveyskesk. Vesijohtoverkosto
	Ei toteutunut.

78	JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS
132	Toholahden teollisuusalue
	Puiden kaataminen, louhinta, tien tekemisen aloittaminen. Jatkuu edelleen vuonna 2025.
170	Kerkonkosken satama
	Ei toteunut, siirtyy vuodelle 2025.
225	Kirkonkyl. ja Kerkon maisemointi
	Risukkojen raivaus, venerantojen raivaus, kukka-asetelmat, puiden istutus taajama-alueelle.
80	IRTAIN OMAISUUS
127	Sähköautojen latauspiste
	Ei toteutunut.
232	Lupapiste rakennusvalvonta
	Ei toteutunut.
235	Kunnanviraston AV-laitteet
	Kokoushuoneiden ja valtuustosalin kokouslaitteiden uusinta.
236	Valvontalaitteet ja kamerat
	Kirkonkylän alueen ja koulujen kameroiden uusinta. Valvontakamerat vedenottamoille ja puhdistamolle.
82	VESIHUOLTO
100	Talojohtojen rakentaminen (inv)
	Talojohtojen rakentaminen uusille liiittyjille. Vuonna 2024 yksi uusi yksityinen viemäriliittymä sekä liikerakennuksen vesi- ja viemäriliittymä.
229	Etäluettavat mittarit
	Uudet etäluettavat vesimittarit.

2.6 Rahoituslaskelmaosan toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	942 056,00	-701 800,00	240 256,00	1 867 420,18	-1 627 164,18
Satunnaiset erät	0,00		0,00	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00		0,00	0,00	0,00
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-690 000,00		-690 000,00	-401 578,26	-288 421,74
Rahoitusosuudet investointimenoi-	10 000,00		10 000,00	0,00	0,00
Pysyvien vast.hyöd.luovutustulot	0,00		0,00	67 315,00	-67 315,00
Toiminta ja investoinnit, netto	262 056,00	-701 800,00	-439 744,00	1 533 156,92	-1 972 900,92
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamiset lisäykset	0,00		0,00	2,00	2,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00		0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-2 000 000,00		-2 000 000,00		-2 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	700 000,00		700 000,00	-1 533 714,00	-833 714,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00		0,00	100,00	100,00
Vaikutus maksuvalmiuteen				163 699,28	163 699,28

2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

1000€	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Vaalit											
Valtiolliset vaalit	B	7		7	14	-7	3		3	12	-9
Kunnallisvaalit	B	0		0	3	3					
EU-vaalit	B	8		8	5	-3	3		3	6	-3
Tilintarkastus	B	21		21	22	1					
Luott.henk.hallinto											
Kunnanvaltuusto	B	41		41	31	-10					
Kunnanhallitus	B	373		373	323	-50	22		22	140	118
Hallinto ja talous											
Yleishallinto	B	532		532	435	-97	57		57	48	-9
Taloushallinto	B	545		545	611	66	35		35	28	-7
Elinkeinopalvelu											
Elinvoimalautakunta	B	65		65	53	-12	0		0	1	1
Savogrow hankkeet	B	106		106	113	7					
Tapahtumat	B	15		15	12	-3			0	1	1
Elinkeinopalvelu	B	67		67	59	-8					
Maaseututoimi	B	46		46	47	1					
Koulutus											
Hallinto	B	98		98	99	1					
Peruskoulutus	B	2980		2980	2938	-42	103		103	276	173
Lukio	B	983		983	1058	75	20		20	54	34
Aikuiskoulutus	B	65		65	80	15					
Joukkoliikenne	B	38		38	36	-2					
Lasten päivähoito	B	1275		1275	1104	-171	23		23	82	59
Esiopetus	B	150		150	144	-6				36	36
Kulttuuri ja vapaa-aika											
Nuorisio	B	182		182	169	-13	68		68	74	6
Liikunta	B	154		154	152	-2	20		20	40	20
Kirjasto	B	236		236	251	15	13		13	14	1
Kulttuuritoimi	B	58		58	53	-5				2	2
Tekninen lautakunta											
Hallinto	B	157		157	166	9	23		23	58	35
Jätehuolto	B	1		1	2	1	1		1	1	0
Vesihuolto	B	477		477	380	-97	580		580	474	-106
Palo- ja pel.toimi	B	1		1	0	-1					
Kiinteistöt	B	1371		1371	1316	-55	1126		1126	1110	-16
Ravintokeskus	B	367		367	321	-46	49		49	31	-18
Varikko	B	138		138	147	9	18		18	19	1
Liikenneväylät	B	200		200	170	-30	45		45	43	-2
Maankäytön suunn.	B	50		50	44	-6				1	1
Ympäristölautakunta											
Ympäristönsuojelu	B	274		274	298	24	4		4	7	3
Rakennusvalvonta ja -ohja	B	98		98	92	-6	23		23	29	6
		11179	0	11179	10748	-431	2236		2236	2587	351

1000€	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarvot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						6 900	6 900	7 016	116	
Valtionosuudet	B						2 327	2 327	2 715	388	
Korkotulot	B						0	0	5	5	
Muut rahoitustulot	B						500	500	698	198	
Korkomenot	B	170		170	264	94					
Muut rahoitusmenot	B				2	2					
INVESTOINTIOSA											
Kiinteä omaisuus											
Maa-alueet	B				1	1			22	22	
Rakenn.kiinteistöt	B										
Talonrakennus											
Sivistystoimi	B	20		20	10	-10	10	10	0	-10	
Tekninen toimi	B	320		320	105	-215					
Julkinen käyttöomaisuus											
Yleishallinto	B										
Sivistystoimi	B										
Tekninen toimi	B	170		170	155	-15					
Irtain omaisuus											
Yleishallinto	B										
Sivistystoimi	B										
Tekninen toimi	B	130		130	56	-74					
Vesihuolto											
Kirkonkylä	B	40		40	54	14					
Viemärlaitos kirkonkylä	B	10		10	21	11					
Vesilaitos Kerkonkoski	B										
Sijoitukset											
Tytäryhtiöosakkeet	B				75	75					
Arvopaperit	B										
RAHOITUSOSA											
Antolainojen muutokset											
Antolainasaam. Lis.	B			0	2	2					
Antolainasaam.väh.	B										
Lainakannan muutokset											
Pitkäaik.lain.lisäys	B						2 000	2 000		-2000	
Pitkäaik.lain.vähenn.	B	700		700	1533	833					
Lyhytaik.lain.muutos	N			0	100	100					
Vaikutus maksuvalmiut.									164	164	
YHTEENSÄ		23918	0	23918	23874	-44	16206	0	16206	15782	-430

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2024	1.1.-31.12.2023
Toimintatuotot		
Myyntituotot	960 320,93	1 226 315,63
Maksutuotot	128 907,06	171 249,21
Tuet ja avustukset	422 042,93	245 658,06
Muut toimintatuotot	1 074 003,73	1 123 868,72
	<u>2 585 274,65</u>	<u>2 767 091,62</u>
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 898 477,54	-4 962 000,58
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-1 039 417,31	-1 063 004,00
Muut henkilöstösivukulut	-127 703,47	-181 204,78
Palvelujen ostot	-2 943 044,66	-3 204 634,82
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 198 827,91	-1 474 504,89
Avustukset	-357 665,86	-257 903,13
Muut toimintakulut	-321 400,15	-484 640,13
	<u>-10 886 536,90</u>	<u>-11 627 892,33</u>
Toimintakate	-8 301 262,25	-8 860 800,71
Verotulot	7 016 237,36	7 127 957,93
Valtionosuudet	2 715 109,00	1 971 678,00
	<u>9 731 346,36</u>	<u>9 099 635,93</u>
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	5 498,18	9 234,66
Muut rahoitustuotot	697 915,67	519 186,39
Korkokulut	-263 760,68	-279 974,35
Muut rahoituskulut	-2 317,10	-654,58
	<u>437 336,07</u>	<u>247 792,12</u>
Vuosikate	1 867 420,18	486 627,34
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-953 872,57	-1 004 294,79
Arvonalentumiset	-352 353,72	-105 329,10
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut	0	0
Tilikauden tulos	561 193,89	-622 996,55
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>561 193,89</u>	<u>-622 996,55</u>

3.2 Rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 867 420,18	486 627,34
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-45 637,50	267 346,50
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-476 578,26	-491 517,21
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00	31 448,42
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	67 315,00	396 718,30
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 412 519,42	690 623,35
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 533 714,00	-2 019 713,25
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-100 000,00	771 185,11
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varat ja pääomien muutokset	200,89	-26 361,99
Saamisten muutos	-124 804,27	1 456 086,01
Korottomien velkojen muutos	286 119,46	-715 045,52
Rahoituksen rahavirta	-1 472 197,92	-533 849,64
Rahavarojen muutos	-59 678,50	156 773,71
Rahavarat 31.12.	119 952,12	179 630,62
Rahavarat 1.1.	179 630,62	22 856,91
	-59 678,50	156 773,71

3.3 Tase

	2024	2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 134 415,49	21 985 741,02
Aineettomat hyödykkeet	28 811,05	42 377,81
Aineettomat oikeudet	7 311,13	19 606,96
Tietokoneohjelmistot	7 311,13	19 606,96
Muut pitkävaikutteiset menot	21 499,92	22 770,85
Aineelliset hyödykkeet	16 998 105,16	17 558 510,21
Maa- ja vesialueet	2 361 550,44	2 381 727,94
Rakennukset	10 625 608,48	11 176 545,48
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 631 596,29	3 818 033,95
Koneet ja kalusto	211 727,59	127 174,18
Enn.maksut ja keskener.hank.	167 622,36	55 028,66
Sijoitukset	4 107 499,28	4 384 853,00
Osakkeet ja osuudet	3 281 941,44	3 559 295,16
Muut lainasaamiset	559 371,76	559 371,76
Muut saamiset	266 186,08	266 186,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 451,64	1 451,64
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 451,64	1 451,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 025 888,05	960 762,28
Saamiset	905 935,93	781 131,66
Lyhytaikaiset saamiset	905 935,93	781 131,66
Myyntisaamiset	383 462,38	333 080,36
Muut saamiset	157 934,66	216 204,82
Siirtosaamiset	364 538,89	231 846,48
Rahoitusarvopaperit	22 034,92	22 034,92
Muut osakkeet ja osuudet	22 034,92	22 034,92
Rahat ja pankkisaamiset	97 917,20	157 595,70
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 161 755,18	22 947 954,94

	2024	2023
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	11 080 373,58	10 519 179,69
Peruspääoma	6 902 196,65	6 902 196,65
Edell.tilikausien yli-/alijäämä	3 616 983,04	4 239 979,59
Tilikauden yli-/alijäämä	561 193,89	-622 996,55
PAKOLLISET VARAUKSET	424 429,46	424 429,46
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	50 503,20	50 302,31
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	34 098,75	34 098,75
Muut toimeksiantojen pääomat	16 404,45	16 203,56
VIERAS PÄÄOMA	10 606 448,94	11 954 043,48
Pitkäaikainen	6 206 191,36	7 738 861,36
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	5 835 146,00	7 368 860,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Liittymismaksut ja muut velat	371 045,36	370 001,36
Lyhytaikainen	4 400 257,58	4 215 182,12
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2 633 714,00	2 733 714,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Ostovelat	651 584,00	622 233,41
Muut velat	120 107,55	112 632,41
Siirtovelat	994 852,03	746 602,30
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22 161 755,18	22 947 954,94

3.4 Konsernin tuloslaskelma

	2024	2023
Toimintatuotot	4 583 687,14	4 757 710,49
Toimintakulut	-12 481 961,23	-13 128 616,25
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiost)	800,36	861,90
Toimintakate	-7 897 473,73	-8 370 043,86
Verotulot	6 990 469,27	7 102 472,29
Valtionosuudet	2 715 109,00	1 971 678,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8649,62	11 057,76
Muut rahoitustuotot	702 142,04	524 185,55
Korkokulut	-293 063,04	-309 026,34
Muut rahoituskulut	-5902,50	-4 619,78
Vuosikate	2 219 930,66	925 703,62
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 355201,49	-1 261 675,50
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot ja kulut	1176,88	1413,02
Tilikauden tulos	865 906,04	-334 558,86
Tilinpäätössiirrot	3 205,83	553,21
Tilikauden verot	-1 301,14	-374,82
Laskennalliset verot	-6 772,80	0,00
Vähemmistöosuudet	-3 106,54	-393,51
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	857 931,38	-334 773,98

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 219 130,30	925 703,62
Satunnaiset erät	1 176,88	1 413,02
Tilikauden verot	-1 301,14	-374,82
Tulorahoituksen korjauserät	-46 089,94	125 962,48
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-581 797,82	-621 232,23
Rahoitusosuudet investointeihin	9 779,00	-19 281,97
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	67 872,91	372 487,01
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 668 770,17	784 677,12
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-2 183,20	101 600,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 795 382,26	-321 409,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-100 000,00	-1 152 616,97
Oman pääoman muutokset	-1 994,95	479,55
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutok:	3 294,96	-27 037,58
Vaihto-omaisuuden muutos	704,21	-131,82
Saamisten muutos	-155 029,40	1 205 704,33
Korottomien velkojen muutos	207 801,49	-1 607 131,06
Rahoituksen rahavirta	-1 842 789,14	-1 800 542,76
Rahavarojen muutos	-174 018,97	-1 015 865,64
Rahavarat 31.12.	838 181,66	1 012 200,66
Rahavarat 1.1.	1012 200,66	2 028 066,29
	-174 018,97	-1 015 865,64
täsmäys	0,00	0,00

3.6 Konsernitase

	2024	2023
VASTAAVA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	21 124 768,20	22 123 412,70
Aineettomat hyödykkeet	99 021,03	66 859,35
Aineettomat oikeudet	26 198,94	40 298,95
Muut pitkävaikutteiset menot	72 822,09	26 560,40
Ennakkomaksut	0	0
Aineelliset hyödykkeet	19 533 614,62	20 421 361,25
Maa- ja vesialueet	2 707 144,86	2 727 240,84
Rakennukset	12 429 159,51	13 330 374,08
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 877 096,77	4 071 128,37
Koneet ja kalusto	318 114,28	229 088,59
Muut aineelliset hyödykkeet	1 785,56	2 506,96
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	200 313,65	61 022,42
Sijoitukset	1 492 132,55	1 635 192,10
Osakkuusyhteisöosakkeet	673 297,33	791 663,55
Muut osakkeet ja osuudet	543 568,22	544 527,07
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 080,93	1 080,93
Muut lainasaamiset	8 000,00	8 000,00
Muut saamiset	266 186,08	289 920,55
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	98 311,29	124 216,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 870 070,95	1 860 930,24
Vaihto-omaisuus	1 911,80	2 616,01
Saamiset	1 029 977,49	846 113,57
Pitkäaikaiset saamiset	16 798,30	16 798,30
Lyhytaikaiset saamiset	1 013 179,19	829 315,27
Rahoitusomaisuusarvopaperit	217 289,55	217 289,55
Rahat ja pankkisaamiset	620 892,11	794 911,11
VASTAAVA	23 093 150,44	24 108 559,34

	2024	2023
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	10 381 765,74	9 622 925,40
Peruspääoma	6 902 196,65	6 902 196,65
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0	0
Muut omat rahastot	206 087,87	167 139,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 415 519,84	2 888 363,26
Tilikauden yli-/alijäämä	857 931,38	-334 773,98
VÄHEMMISTÖOSUDET	13 638,82	107 952,05
PAKOLLISET VARAUKSET	424 429,46	424 429,46
Muut pakolliset varaukset	424 429,46	424 429,46
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	147 737,26	173 486,56
Valtion toimeksiannot	80 900,61	108 776,60
Lahjoitusrahastojen pääomat	34 281,02	34 286,74
Muut toimeksiantojen pääomat	32 555,63	30 423,22
VIERAS PÄÄOMA	12 125 609,16	13 779 765,88
Pitkäaikainen	7 030 256,53	9 009 948,32
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	6 659 211,17	8 639 178,81
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	371 045,36	370 769,51
Lyhytaikainen	5 095 352,63	4 769 817,56
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 020 373,45	2 995 382,29
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	2 074 979,18	1 774 435,27
VASTATTAVAA	23 093 150,44	24 108 559,34

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Kunnan liitetiedot

Liitetieto 1

Rautalammin kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetieto 1

*Tilinpäätöstä laadittaessa noudatettavat arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jakso-
tuseriaatteet ja –menetelmät*

Jaksotuseriaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle. Varovaisuuden periaatteella Rautalammin kunnan osuus Vaalijalan ylijäämästä on jätetty kirjaamatta tilinpäätökseen rahoitustuottoihin johtuen palautuspäätökseen tehdystä valituksesta. Ylijäämän palautusta vuodelta 2021 tuli päätöksen mukaan 178.204,51 euroa vuonna 2024.

Kunnalla on taseella epävarma saatava P-S sshp/Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymältä 131.040,03 euroa vuoden 2021 tasauskulutukseen liittyen.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankinta-menoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poisto-suunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on vedenjakelu- ja viemäriverkoston poistotapa muutettu menojäännöspoistosta tasa-poistoksi 1.1.2019 alkaen. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rautalammin Rakennus Oy asetettiin konkurssiin alkuvuonna 2023 ja kunnan taseella olleet sijoituksen arvo 25.329,10 euroa ja saatavat yhtiöltä 80.000,00 euroa alaskirjattiin tilinpäätökseen 31.12.2023.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimukset ovat voimassa 17.4.2027 asti.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi. Saadut käyttötalouden projektituet on kirjattu tuotoiksi tuloslaskelmaan erään Tuet ja avustukset. Tuet on jaksotettu tarvittaessa tilinpäätöksessä.

Sisäiset tulot ja menot

Sisäiset tulot ja menot kohdennetaan hallintokunnille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti

Liitetieto 2

Tuloslaskelman esittämistapa ei ole muuttunut. Taseeseen on lisätty vesitaseyksiköltä pitkäaikaiset myyntisaamiset sekä pitkäaikaiset lainasaamiset, jotta esittämistapa Valtiokonttorin raportoinnin vuoksi olisi yhtenäinen ja helpommin vertailtavissa.

Liitetieto 3

Edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty oikaisuja.

Liitetieto 4

Kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen (525/2020) 6.1 §:n 3 kohdan mukaan liitetiedoissa tulee antaa selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa. Vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden ei ole.

Liitetieto 5

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvia merkittäviä eriä ei ole.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 6

TOIMINTATUOTOT, ulkoiset

	2024	2023
Vaalit	17 635	5 911
Luottamushenkilöhallinto	139 383	301 270
Hallinto ja talous	76 015	295 993
Elinkeinotoimi	1 160	16 615
Sosiaalityö	0	0
Terveystieteiden tutkimuskeskus	0	0
Koulutus	449 041	297 318
Kulttuuri ja vapaa-aika	130 209	114 223
Tekninen lautakunta	1 735 929	1 709 516
Ympäristölautakunta	35 904	26 246
<i>Yhteensä</i>	2 585 275	2 767 092

Liitetieto 7

VEROTULOJEN ERITTELY

(1.000 e)

	2024	2023
Kunnan tulovero	5 008	5 070
Osuus yhteisöveron tuotosta	607	738
Kiinteistövero	1 401	1 320
<i>Verotulot yhteensä</i>	7 016	7 128

Liitetieto 8**VALTIONOSUUDET ERITELTYINÄ**

(1.000 e)

	2024	2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-378	-422
Siitä:Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 507	1 319
Opetus- ja kulttuuritoimen rah.lain muk.valtionosuudet	626	401
Hark.var.valtionps. Korotus	293	0
Verotulomenetysten korvaus	667	673
<i>Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä</i>	2 715	1 971

Liitetieto 9**PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY**

(1.000 e)

	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	430	364
Muiden palvelujen ostot	2 513	2 840
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	2 943	3 204

Liitetieto 10

ei ilmoitettavaa

Liitetieto 11**SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA KUNNAN
TILINPÄÄTÖKSESSÄ**

Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2019 alkaen**Aineettomat hyödykkeet**

Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	4 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Muut (esim osayleiskaavat, kaavat)	Tasapoisto	5 vuotta
Osakehuoneistojen laaja peruskorjaus	Tasapoisto	10 vuotta
Kartat ja kartoitus (Vesistöjen kunnostus)	Tasapoisto	5 vuotta

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset		
- puiset	Tasapoisto	27 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	34 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Teollisuushallit		
- puiset	Tasapoisto	20 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	25 vuotta
Kaukolämpölaitokset	Tasapoisto	25 vuotta
Vesilaitosrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	25 vuotta
Asuinrakennukset		
- puiset	Tasapoisto	30 vuotta
- kiviset	Tasapoisto	35 vuotta

Kiinteät rakenteet ja laitteet**Maa- ja vesirakenteet**

Kadut, tiet, puistot

Menojäännöspoisto 20% / 20 vuotta

Tori

Menojäännöspoisto 20% / 22 vuotta

Urheilu- ja ulkoilualueet

Menojäännöspoisto 20% / 15 vuotta

Sillat, laiturit, uimalat

Menojäännöspoisto 25% / 20 vuotta

Kaatopaikat

Menojäännöspoisto / 15 vuotta

Muut rakenteet

Menojäännöspoisto 20% / 20 vuotta

Johtoverkostot ja laitteet

Ulkovalaistuslaitteet

Menojäännöspoisto 20% / 18 vuotta

Puhelinverkko, keskus, alakeskus

Menojäännöspoisto 22% / 10 vuotta

Laitosten laitoskoneet, vesilaitoskoneet

Menojäännöspoisto 15% / 16 vuotta

Atk-verkko

Menojäännöspoisto / 7 vuotta

Kaukolämpöverkko

Menojäännöspoisto / 25 vuotta

Vesi- ja viemäriverkosto

Tasapoisto 40 vuotta

Muut

Liikenteenohjauslaitteet

Menojäännöspoisto / 12 vuotta

Väestösuojat ym.

Menojäännöspoisto / 35 vuotta

Valvontajärjestelmät, -laitteet

Menojäännöspoisto / 10 vuotta

Koneet ja kalusto**Kuljetusvälineet**

Henkilöauto

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Kuorma-auto, erikoisauto

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut liikennevälineet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Traktorit ja maansiirtokoneet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut liikkuvat koneet

Menojäännöspoisto 30% / 7 vuotta

Muut koneet ja kalusto

Työ- ja työstökoneet, laitteet, kevyet koneet

Tasapoisto 5 vuotta

Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet

Tasapoisto 10 vuotta

Tietojenkäsittelylaitteet

Tasapoisto 3 vuotta

Muut koneet ja laitteet, kalusteet

Menojäännöspoisto 30% / 3 vuotta

Muu irtain käyttöomaisuus, hoitokalusteet

Tasapoisto 6 vuotta

Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet

Tasapoisto 6 vuotta

Ensikertainen kalusto

Tasapoisto 10 vuotta

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat

Käytön muk. poisto

Keskeneräiset hankinnat

Ei poistoa

**Käyttöomaisuusarvopaperit
ja muut pitkäaikaiset sijoitukset**

Osakkeet ja osuudet

Ei poistoa

Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.

Sisäiset tulot ja menot kohdennetaan hallintokunnille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Poistot lasketaan suunnitelman mukaisesti hyödykkeiden taloudellisen pitoajan perusteella

Liitetieto 12

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1. Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella				
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0	0	0	0
Muut pakolliset varaukset 1.1. Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella	534 717	330 062	424 429	142 281
Muut pakolliset varaukset 31.12.	534 717	534 717	424 429	424 429

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	46 410	157 383	46 352	14 802
Rakennusten luovutusvoitot	25			
Muut luovutusvoitot	472	669		
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	46 907	158 052	46 352	14 802
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot				
Rakennusten luovutustappiot				
Muut luovutustappiot	36	4 775		
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	36	4 775	0	0

Liitetieto 14

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Satunnaiset tuotot				
Oppilastöiden alv-palautusaa.				
Muut satunnaiset tuotot	1 177			
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	1 177	0	0	0
Satunnaiset kulut				
Kiinteistön purkukust./Kuutinh.				
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	0	0	0	0

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2024	2023
Osinkotuotot muista yhteisöistä	501 409	514 806
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	1 399	1 399
<i>Yhteensä</i>	502 808	516 205

Liitetieto 16

Ei ilmoitettavaa

4.3 Taseen liitetiedot**Liitetieto 17** Ei ilmoitettavaa**Liitetieto 18** Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 19

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet									
	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Yhteensä		Yhteensä
	Aineito- mat oik.	Muut pitkä- vaik.menot	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskener. hankinnat	
Poistamaton hankinta- meno 1.1.	19 606,96	22 770,85	42 377,81	2 381 727,94	11 176 545,48	3 818 033,95	127 174,18	55 028,66	17 558 510,21
Lisäykset			0,00	1 500,00				476 578,26	478 078,26
Rahoitusosuudet									0,00
Vähennykset				-21 677,50				-2 820,30	-24 497,80
Siirrot erien välillä			0,00		31 966,05	166 280,30	162 917,91	-361 164,26	0,00
Tilikauden poisto	-12 295,83	-1 270,93	-13 566,76		-582 903,05	-352 717,96	-38 273,70		-973 894,71
Poistamaton hank.meno 31.12	7 311,13	21 499,92	28 811,05	2 361 550,44	10 625 608,48	3 631 596,29	251 818,39	167 622,36	17 038 195,96

Pysyvien vastaavien sijoitukset										
	Osakkeet ja osuudet			Yhteensä			Laina- ja muut saamiset			Yhteensä
	Tytäryhtiö- osakkeet	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus- yht.osuudet	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytärs yhteisöiltä	Saamiset osakkuusyht.	Liitysmak- sut	Saamiset muilta		
Hankintamenot 1.1	2 161 524,82	144 515,30	743 538,09	509 716,95	551 371,76	0,00	266 186,08	8 000,00	825 557,84	
Lisäykset	75 000,00								0,00	
Vähennykset			-352 353,72						0,00	
Siirrot erien välillä									0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12	2 236 524,82	144 515,30	391 184,37	509 716,95	551 371,76	0,00	266 186,08	8 000,00	825 557,84	

Liitetieto 20-22

Omistukset muissa yhteisöissä

Tytär yhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytär yhteisöt						
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	1 282 506,71	851 492,81	62 064,89
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	160 009,26	594 167,98	-255,48
As Oy Tiinari	Rautalampi	88,45 %	88,45 %	340 331,57	76 548,71	-172,26
Rautalammin kehitys Oy	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	508 154,30	0,00	-36 472,04
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Pappilanpellon Lämpö Oy	Rautalampi	60,0 %	60,0 %			
Kuntayhtymät						
Savon koulutuskuntayhtymä	Kuopio	1,27 %	1,27 %	871 588,55	825 885,17	27 738,09
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	1,03 %	1,03 %	14 677,29	8 569,12	1 822,50
Osakkuusyhteisöt						
Kiinteistö Oy Rautal. Virastotalo	Rautalampi	23,0 %	23,0 %	313 887,69	14 888,73	797,55
As Oy Lupsakas	Rautalampi	30,0 %	30,0 %	93 378,56	901,49	0,54
As Oy Rautalammin Lassilanpolku	Rautalampi	34,77 %	34,77 %	350 429,11	5 637,45	2,27
Yhteensä				3 934 963,04	2 378 091,47	55 526,05

Liitetieto 23

Saamisten erittely	2024		2023	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		92 693		17 510
Lainasaamiset	551 372		551 372	
Yhteensä	551 372	92 693	551 372	17 510
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		0		520
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0	0	0	520
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		0		1 054
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Yhteensä	0	0	0	1 054
Saamiset yhteensä	551 372	92 693	551 372	19 085

Liitetieto 24

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Palkat tammikuu	111 808	104 676	111 808	104 676
Tulojäämät				
Kelan korv.työterv.+varh	40 546	46 523	37 661	43 665
Kunnat ja kuntayht.	146 751	146 751	146 751	146 751
Muut tulojäämät	366 628	209 629	172 177	152 960
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	665 733	507 579	468 396	448 051

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	6 902 197	8 076 420	6 902 197	8 076 420
Lisäykset				
Vähennykset		-1 174 223		-1 174 223
Peruspääoma 31.12	6 902 197	6 902 197	6 902 197	6 902 197
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	0	702		
Lisäykset				
Vähennykset	0	-702		
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	0	0		
Muut omat rahastot 1.1.	167 139	288 308		
Siirrot rahastoon	38 949			
Siirrot rahastosta		-121 169		
Muut omat rahastot 31.12.	206 088	167 139		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 888 364	2 958 288	4 239 980	3 818 388
edellisen vuoden tulos	-334 774	696 645	-622 997	421 592
oikaisut	-138 069	-766 570		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	2 415 520	2 888 364	3 616 983	4 239 980
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	857 931	-334 774	561 194	-622 997
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	10 381 736	9 622 926	11 080 374	10 519 180

Liitetieto 26

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat eränty > 5 v päästä tai myöh.		
	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	878 000	1 234 004
Lainat julkisyhteisöiltä		
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	878 000	1 234 004

Liitetieto 28

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus				
Vahingonkorvausvaraus				
Ympäristövastuut				
Osuus kuntayht. alijäämästä				
Potilasvahinkovak.maksuvastuu				
Muut pakolliset varaukset	424 429	424 429	424 429	424 429
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	424 429	424 429	424 429	424 429

Liitetieto 30

	2024		2023	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Vieras pääoma				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	73 135		642
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	73 135	0	642
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	0		0
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	0	0	0
Velat osakkuus- tai sekä muille omistus- yhteisyhteisöille				
Ostovelat		0		
Muut velat				
<i>Yhteensä</i>	0	0	0	0
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>	0	73 135	0	642

Liitetieto 31

Sekkitililimiitti	2024	2023
Sekkitililimiitti 31.12.	468 188	468 188
- siitä käyttämättä oleva määrä	468 188	468 188

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut velat				
Liittymismaksut	371 045	370 001	371 045	370 001
<i>Muut velat yhteensä</i>	371 045	370 001	371 045	370 001

Liitetieto 33

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Palkka- ja henkilöstö- sivukulujen jaksotukset	782 354	708 883	717 564	655 928
Korkojaksotukset	29 952	29 061	25 894	24 828
Verotilitysvelka				
Muut menojäämät	259 019	220 027	251 394	65 846
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	1 071 326	957 972	994 852	746 602
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	1 071 326	957 972	994 852	746 602

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**Liitetieto 34**

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	528 413	445 530		
Lainan vakuuden pantit	1 389 718	1 389 718		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat muilta luotonantajilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	1 389 718	1 389 718		

Liitetieto 35

Vakuudet	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	207 870	179 843	207 870	179 843
Muut	277 000	377 000		
Yhteensä	484 870	556 843	207 870	179 843
Kuntakonserniin kuuluv.yht.puolesta ann.vak.				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	50 000	50 000		
Takaukset	427 614	672 672	406 483	657 983
Yhteensä	477 614	722 672	406 483	657 983
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Takaukset	181 241	184 970	29 837	33 566
Yhteensä	181 241	184 970	29 837	33 566
Vakuudet yhteensä	1 143 725	1 464 485	644 191	871 392

Liitetieto 36

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 37

Vapaat vakuudet	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Voimassa olevat sopimukset, joista ei lainaa Kiinteistökiinnitykset				
Vapaat vakuudet yhteensä	0	0		

Liitetieto 38

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Vuokravastuut yhteensä	502 961	240 584	37 444	45 055
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	92 031	88 080	16 771	26 953
Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.				

Liitetieto 39-40

Vastuositoumukset				
	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma *)	0	0		
Jäljellä oleva pääoma	406 483	657 983	406 483	657 983
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma *)	0	0		
Jäljellä oleva pääoma	0	0	0	0

*) alkuperäistä ei kaikista saatavilla

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	25 348 501	24 588 838
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista tak.vast. 31.12		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	27 201	19 573

Liitetieto 41

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	0	0		
Arvonlisäveron palautusvastuu	718 471	2 986 182	517 344	756 103
Muut sopimusvastuut				
Sopimusvastuut yhteensä	718 471	2 986 182		
-sopimusvastuut, seur.tilikaudelle kohdistuva osuus	0	144		
Koronvaihtosopimukset	600 014	733 346	600 014	733 346
Termiinit				
Nimellisarvot yhteensä	600 014	733 346	600 014	733 346
Markkina-arvot yhteensä	7 221	18 684	7 221	18 684
Koronvaihtosopimus 32080				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 24.1.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä				
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä				
Koronvaihtosopimus 32120				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 17.10.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä				
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä				
Koronvaihtosopimus 32160				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 19.4.2027				
Avoinna oleva nimellismäärä	600 014	733 346	600 014	733 346
Markkina-arvo tilinpäätösthetskellä	7 221	18 684	7 221	18 684

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2024	2023
Yleishallinto	12	10
Opetus- ja kulttuuritoimi	93	100
Tekninen toimi	28	30
Yhteensä	133	140

Liitetieto 43

Henkilöstökulut		
	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	6 065 598	6 206 209
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	26 338	24 702
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	6 091 936	6 230 911

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2024	2023
Kokoomus	991,35	955,70
Suomen Keskusta	2 787,46	3 159,51
Vasemmistoliitto	1 085,00	344,60
Perussuomalaiset	468,60	505,05
SDP	821,40	969,05
KD	395,00	287,30
Vihreät	0,00	36,00
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	6 548,81	6 257,21

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot		
	2024	2023
Tilintarkastuspalkkiot	16 046,01	16 046,01
Lautakunnan sihteeripalvelut	0,00	0,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	16 046,01	16 046,01

Liitetieto 46

Kunta on antanut tilikaudella 2019 tytäryhteisö Ki Oy Oikarilan teollisuushalleille 650.000 euron suuruisen vastikkeettoman pääomasijoituksen.

Kunta on antanut tilikaudella 2022 tytäryhteistö Ki Oy Oikarilan teollisuushalleille 80.000 euron suuruisen velan, joka erääntyy maksettavaksi 31.12.2030.

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt

	2024 Saldo 31.12.	2023 Saldo 31.12.
Takaukset tytäryhteisöjen velasta		
Ent. Kiint. Oy Rautalammin Haka Osuuspankki 93029273	0,00	0,00
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Rautal. kunnan Asunnonhankinta Oy Valtiokonttorin lainat 12950 ja 39090	202 733,49	346 733,49
Kuntarahoitus Oyj 11065/03	0,00	0,00
Kuntarahoitus Oyj 11722/05	3 750,00	11 250,00
	<u>206 483,49</u>	<u>357 983,49</u>
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit Kuntarahoitus Oy 14454/10	80 000,00	120 000,00
Kuntarahoitus Oy/14455/10	120 000,00	180 000,00
	<u>200 000,00</u>	<u>300 000,00</u>
	406 483,49	657 983,49
Takaukset muiden velasta		
Palvamäentie	0,00	0,00
Rautalammin seudun vanhainkotiyhdistys ry / Osuuspankki	85 000,00	85 000,00
Raudanniemi-Hämeenniemi tiekunta/Osuuspankki		
Virrankylän yksityistie	3 633,62	4 844,85
Nipuri-Kaipioniemen yksityistien tienhoitokunta		
Myhinkosken tiehoitokunta	19 638,64	22 644,79
Koskelon yksityistien tiekunta	38 931,20	43 797,60
Hankavedenrannan yksityistie	17 666,55	23 555,55
Paavolan yksityistie	13 000,00	
Haukan ja Rastun yksityistie	18 000,00	
Kierän yksityistie	12 000,00	
	<u>207 870,01</u>	<u>179 842,79</u>
Takausvastuu		
Rautalammin kunnan osuus takauksista Kuopion kaupungille sen antamista vastuusi- toumuksista Jätekuikko Oy:n puolesta	29 837,00	33 566,00
Rautalammin kunnan osuus kuntien takaus- keskukseen takausvastuusta 31.12.	25 348 501,00	24 588 838,00
VASTUUT YHTEENSÄ	25 992 691,50	25 460 230,28

4.6 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Liitetieto 20-22

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konserniin on yhdistetty kaikki muut tyttäret paitsi Pappilanpellon Lämpö Oy. Pappilanpellon Lämpö Oy on jätetty yhdistämättä konserniin, koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta. Lisäksi sen tilikausi on 1.7.-30.6., mikä poikkeaa muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen tilikaudesta. Kunnan sijoitus yhtiön osakkeisiin on 201,83 euroa.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Poistojen osalta tietoja osuusyhteisöjen tilinpäätöksien muuttamiseksi kunnan tilinpäätösperiaatteiden mukaiseksi ei ole ollut saatavissa.

Rautalammin Rakennus Oy on haettu konkurssiin alkuvuonna 2023. Rautalammin kunta on kirjannut alas Rautalammin Rakennus Oy:n lainasaamisen 80.000,00 euroa sekä osakkuusyhteisöosakkeet arvoltaan 25.329,10 euroa.

Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon osakkeisiin arvoltaan 352.353,72 euroa on tehty kunnan vuoden 2024 tilinpäätöksessä arvonalennuskirjaus.

Osakkeiden hankinta

Rautalammin kunta on ostanut tilikaudella Rautalammin Kehitys Oy:n osakkeita LähiTapiola Savo keskinäinen vakuutusyhtiöltä 236 kappaletta sekä Rautalammin Osuuspankilta 496 kappaletta. Osakkeiden kauppahinta on ollut yhteensä 75.000,00 euroa. Osakekauppojen jälkeen kunta on omistanut Rautalammin Kehitys Oy:n 100 %:sti.

Aikaisempiin tilikausiin kohdentuvat korjaukset

Edellisten tilikausien yli- alijäämä erottaa vuoden 2023 tilinpäätökseen verrattuna 138.069,44 euroa. Ero johtuu siitä, että Rautalammin Kehitys Oy:n vuoden 2023 vähemmistöosuutta 24.983,83 euroa ei ole kirjattu vuonna 2024. Osa erosta johtuu Sisä-Savon terveyshuollon ky:n oikaisusta 40.675,86 euroa, joka koostuu kunnan osuudesta ky:n saamisiin 39.806,79 euroa, vuoden 2020 virheellisen kirjauksen oikaisusta ja 13,22 euron täsmäytyserosta. Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit teki vuoden 2023 tilinpäätökseen 16.798,30 euron oikaisun, joka sisälsi TEAM-Steel Oy:n ja KV-yhtiöiden maksusuunnitelmien muutokset vuodelta 2022. Loput erosta 55.611,45 euroa on tilinpäätöksessä 2024 kohdentamatonta eroa.

Kuntayhtymäosuudet

Hyvinvointialueet perustettiin 1.1.2023 ja konserniyhtiöistä siirtyi Hyvinvointialueelle Sisä-Savon terveydenhuollon ky, Vaalijalan kuntayhtymä sekä Sisä-Savon terveydenhuollon ky. Hyvinvointialueelle siirtyvät erät kirjattiin 1.1.2023 kunnan peruspääomaa vastaan, niin että peruspääoma pieneni 1.174.233,00 euroa ollen 31.12.2023 tilanteessa 6.902.196,65 euroa. Siirtyviä eräiä olivat siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka, kuntayhtymäosuudet, käyttöomaisuus sekä muut saatavat ja velat.

Poikkeavat tilikaudet

Tytäryhteisö Pappilanpellon Lämpö Oy:n tilikausi päättyi 30.6. mutta tämä tytär on jätetty yhdistelemättä, koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta.

5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

5.1 Vesihuolto

520 Vesihuolto																														
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.																														
Vastuhenkilö Tekninen johtaja																														
Sitovia tavoitteita <ol style="list-style-type: none">Häiriötön vesi- ja viemärlaitoksen toiminta. Tuotetaan asiakkaille kustannustehokasta vesihuoltoa. Pidetään vesi- ja viemäriverkosto toimintakunnossa.Raakavesi- ja verkostovesinäytteiden otto tarkkailuohjelman mukaisesti.Käsitellyn jätevesilietteen ohjaaminen hyötykäyttöön.Vesihuollon kehittämissuunnitelman aikataulutus- ja toteutussuunnitelma.Taksojen saattaminen ajantasolle ja varautuminen tuleviin investointeihin.Varautuminen vedenjakelukatkoksiin																														
Toteuma 1-12: <ol style="list-style-type: none">Toteutunut.Toteutunut.Toteutunut.Toteutunut.Toteutunut.Toteutunut.																														
Tunnusluvut ja mittarit <table border="1"><thead><tr><th>Vesihuolto</th><th>TP 2021</th><th>TP 2022</th><th>TP 2023</th><th>TA 2024</th><th>TP 2024</th></tr></thead><tbody><tr><td>Verkostoon pumpattu vesi m³</td><td>252 062</td><td>144 617</td><td>150 790</td><td>146 125</td><td>186 399</td></tr><tr><td>Käsitelty jätevesimäärä m³</td><td>167 915</td><td>151 342</td><td>180 308</td><td>153 200</td><td>172 528</td></tr><tr><td>Vesilaitoksen veden laatu</td><td>Hyvä</td><td>Hyvä</td><td>Hyvä</td><td>Hyvä</td><td>Hyvä</td></tr><tr><td>Vesihuollon toimintahäiriöt kpl</td><td></td><td></td><td></td><td>0</td><td>0</td></tr></tbody></table>	Vesihuolto	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Verkostoon pumpattu vesi m ³	252 062	144 617	150 790	146 125	186 399	Käsitelty jätevesimäärä m ³	167 915	151 342	180 308	153 200	172 528	Vesilaitoksen veden laatu	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Vesihuollon toimintahäiriöt kpl				0	0
Vesihuolto	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024																									
Verkostoon pumpattu vesi m ³	252 062	144 617	150 790	146 125	186 399																									
Käsitelty jätevesimäärä m ³	167 915	151 342	180 308	153 200	172 528																									
Vesilaitoksen veden laatu	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä																									
Vesihuollon toimintahäiriöt kpl				0	0																									

520 Vesihuolto	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Ero
		(sis. muutokset)		
T U L O T (ulkoiset)	-442 808	-580 490	-474 459,93	106 030
M E N O T (ulkoiset)	341 355	477 290	379 502,70	-97 787
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-101 453	-103 200	-94 957,23	8 243
Suunnitelmapoistot	110 399	105 778	118 454,22	12 676
Tulot (sisäiset)	-65 576	-50 361	-48 900,20	1 461
Menot (sisäiset)	32 493	16 822	35 866,29	19 044
TOIMINTAKATE (sisäiset)	77 316	72 239	105 420,31	33 181
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-24 136	-30 961	10 463,08	41 424
Asukasluku	2 932	2 964	2938	
TOIMINTAKATE /ASUKAS	-8,23	-10,45	3,56	

5.2 Vesihuollon tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2024	1.1.-31.12.2023
Liikevaihto, ulkoinen	474 439,93	442 807,90
Liikevaihto, sisäinen	48 900,20	65 576,36
Liiketoiminnan muut tuotot	20	0
Materiaalit ja palvelut	-260 876,81	-258 149,72
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-138 023,14	-147 988,54
Varastojen lisäys(+) tai vähennys (-)		
Palvelujen ostot	-122 853,67	-110 161,18
Ulkoinen	-104 527,41	-95 915,08
Sisäinen	-18 326,26	-14 246,10
Henkilöstökulut	-134 158,28	-95 385,19
Palkat ja palkkiot	-107 972,92	-76 747,66
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-24 463,14	-14 879,52
Muut henkilösivukulut	-1 722,22	-3 758,01
Poistot ja arvonalentumiset	-118 454,22	-110 399,32
Suunnitelman mukaiset poistot	-118 454,22	-110 399,32
Liiketoiminnan muut kulut, ulkoinen	-2 793,87	-2 066,58
Liiketoiminnan muut kulut, sisäinen	0	-707
Liikelylijäämä (-alijäämä)	7 076,95	41 676,45
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 540,03	-17 540,03
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		
Kunnalle maksetut korkokulut		
Muille maksetut korkokulut		
Korvaus peruspääomasta	-17 540,03	-17 540,03
Muut rahoituskulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia	-10 463,08	24 136,42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10 463,08	24 136,42

5.3 Vesihuollon rahoituslaskelma

	2024	2023
Tulorahoitus		
Liikeliikijäämä/-alijäämä	7 076,95	41 676,45
Poistot ja arvonalentumiset	118 454,22	110 399,32
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 540,03	-17 540,03
Muut tulorahoituksen korjaukset		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-73 317,95	-181 982,31
Rahoitusosuudet	0,00	0,00
Pysyv.vast.hyödykk.luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	34 673,19	-47 446,57
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaik.lain.lisäys kunnalta		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	-33 727,63	7 653,88
Korott.velkojen muutos kunnalta	-2 183,20	14 499,23
Korott.pitkä- ja lyhytaik.velkojen muutos	1 237,64	25 293,46
Rahoituksen rahavirta	-34 673,19	47 446,57
Rahavarojen muutos	0,00	0,00

5.4 Vesihuollon tase

	31.12.2024	31.12.2023
VASTAAVA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
<i>Maa- ja vesialueet</i>	3 386,47	3 386,47
Maa-alueet vesilaitos	3 386,47	3 386,47
<i>Rakennukset</i>	217 565,46	233 604,88
Rakennukset vesilaitos	217 565,46	233 604,88
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>	2 274 284,51	2 343 472,16
Vesijohtoverkosto	534 405,79	550 170,23
Viemäriverkosto	1 623 518,45	1 657 289,86
Liitt.maks.vesilaitos ei pal.	5 000,00	5 000,00
Kiinteät rakent.ja laitt vesil	111 360,27	131 012,07
<i>Koneet ja kalusto</i>	66 920,85	0,00
<i>Ennakkomaksut ja keskener. hankir.</i>	966,00	27 796,05
Keskeneräiset hankinnat	966,00	27 796,05
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	2 563 123,29	2 608 259,56
Sijoitukset	128 951,08	128 951,08
Palautuskelp.liitt.maks.vesil.	128 951,08	128 951,08
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2 692 074,37	2 737 210,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
<i>Myyntisaamiset</i>	245 514,78	188 715,65
Teknisen toimiston laskutukset	245 514,78	188 715,65
<i>Muut saamiset</i>	69 575,32	95 805,87
<i>Siirtosaamiset</i>	6 857,94	3 698,89
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	321 948,04	288 220,41
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENS	321 948,04	288 220,41
VASTAAVA	3 014 022,41	3 025 431,05

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	635 508,10	635 508,10
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	-98 856,13	-122 992,55
Tilikauden yli-/alijäämä	-10 463,08	24 136,42
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	526 188,89	536 651,97
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	635 508,09	635 508,09
Liittymismaksut	370 001,36	370 001,36
Vesihuollon kassavelka	1 325 798,95	1 327 982,15
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	2 331 308,40	2 333 491,60
Lyhytaikainen		
Ostovelat	18 332,79	30 520,79
Muut velat	118 916,60	105 490,96
Siirtovelat	19 275,73	19 275,73
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	156 525,12	155 287,48
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2 487 833,52	2 488 779,08
VASTATTAVAA	3 014 022,41	3 025 431,05

5.5 Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Hulevesiviemärointiä ei ole eriytetty laskennallisesti, koska eriyttämistä ei ole nähty tarpeelliseksi kunnan ja vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan kannalta.

Liitetieto 6

Toimintatuotot	2024	2023
Vesilaitoksen myyntituotot	195 161,97	176 655,95
Viemärlaitoksen myyntituotot	278 211,30	266 151,95
Liikevaihto yhteensä	473 373,27	442 807,90
Vesilaitoksen muut tuotot	0	0
Viemärlaitoksen muut tuotot	1 086,66	
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	1 086,66	0

Liitetieto 11

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet		
Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.		
Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2019 alkaen		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	4 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Vesilaitosrakennukset	20 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet		
Muut rakenteet	20 vuotta	menojäännös 20 %
Johtoverkostot ja laitteet		
Laitosten laitoskoneet, vesilaitoskoneet	16 vuotta	menojäännös 15 %
Vesi- ja viemäriverkosto	40 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet		
Henkilöauto	7 vuotta	menojäännös 30 %
Kuorma-auto, erikoisauto	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut liikennevälineet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Traktorit ja maansiirtokoneet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut liikkuvat koneet	7 vuotta	menojäännös 30 %
Muut koneet ja kalusto		
Työ- ja työstökoneet, laitteet, kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet	10 vuotta	tasapoisto
Tietojenkäsittelylaitteet	3 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja laitteet, kalusteet	3 vuotta	menojäännös 30 %
Muu irtain käyttäomaisuus, hoitokalusteet	6 vuotta	tasapoisto
Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet	6 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	
Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.		

5.6 Vesihuollon taseen liitetiedot

Liitetieto 19

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Yhteensä	
	Aineettomat oik.	Muut pitkävaik.menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto		Keskener.hankinnat
Poistamaton hankintameno 1.1.		0,00	3 386,47	233 604,88	2 343 472,16	0,00	27 796,05	2 608 259,56
Lisäykset							89 096,44	89 096,44
Rahoitusosuudet								0,00
Vähennykset								0,00
Siirrot erien välillä						34 468,09	66 920,85	-115 778,49
Tilikauden poisto		0,00		-16 039,42	-103 655,74			-118 454,22
Arvonlennukset								
Poistamaton hank.meno 31.12	0,00	0,00	3 386,47	217 565,46	2 274 284,51	66 920,85	966,00	2 563 123,29

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet			Laina- ja muut saamiset				Yhteensä	
	Osakkeet Kuntayhtymä tytäryht.	Osakkeet Kuntayhtymä osuudet	Osakkuusyht.osuudet	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytäryht.	Saamiset osakkuusyht.	Lainasaam. muilta		Liittymismaksut
Hankintamenot 1.1								128 951,08	128 951,08
Lisäykset									0,00
Vähennykset									0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	128 951,08	128 951,08

Liitetieto 25

	2024	2023
Oman pääoman erittely		
Peruspääoma	635 508,10	635 508,10
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	-98 856,13	-122 992,55
Tilikauden yli- / alijäämä	-10 463,08	24 136,42
Oma pääoma yhteensä	526 188,89	536 651,97

Liitetieto 33

	2024	2023
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Lomapalkkavelan ja henkilöstösivuku	19 275,73	19 275,73
jaksotukset		
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	19 275,73	19 275,73
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	19 275,73	19 275,73

Liitetieto 39

Ei ilmoitettavaa

Liitetieto 42

	2024	2023
Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
Kokoaikaiset	1	1
Osa-aikaiset	1	1

Liitetieto 43

	2024	2023
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	134 158,28	95 385,19
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	0,00	3 186,54
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	134 158,28	98 571,73

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

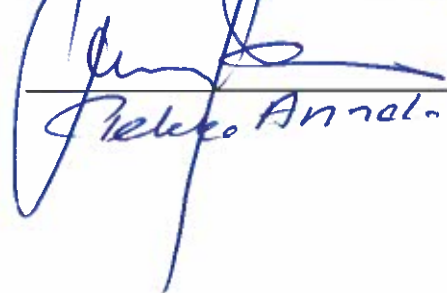
Rautalampi 15. päivänä syyskuuta 2025

RAUTALAMMIN KUNNANHALLITUS

Joni-Matti Kuikka

Jarmo Mähtäinen

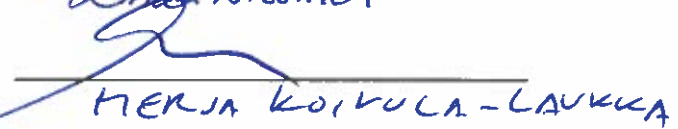

Anniina Röntymä

Pekko Annala

Anne Haukka

Jarmo Lappi

Linda Nissinen

HENNA KOIVULA-LAUKKA

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Suoritetussa tarkastuksessa on tänään annettu kertomus.

Rautalampi . päivänä . kuuta 2025

Joensuu sähköisen allekirjoituksen päiväyksellä

BDO Audiator Oy

Lilja Koskelo
JHT, HT

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT

	säilytysajat
Päiväkirja	10 v
Pääkirja	10 v
Tasekirja	pysyvästi
Henkilökirjat	
Osto- ja myyntireskontrat	10 v
Sisäisen laskennan raportit	10 v

TOSITELAJIT

numerosarja

Pankkitositteet	1
Palkkositteet	4
KP Laskennalliset	10
KP Automaattikirjaukset	11
SL Laskennalliset	12
SL Automaattikirjaukset	13
Vyörytykset	14
Ostolaskujen maksut	20
Ostolaskut	21, 22, 25
Myyntireskontran suoritukset	30
Myyntilaskut, taloushallinto	31
Myyntilaskut, sosiaalitoimi	32
Myyntilaskut, vesi	33
Vuokrat	34
Päivähoito	35
Myyntilaskut, sivistys	37
Myyntilaskut, tekninen, rak.valv.	38
Muistiot	90

7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS

7.1 Henkilöstöpanokset

7.1.1 Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä oli vuoden 2024 päättyessä voimassa olevilla palvelussuhteilla mitattuna ilman työllistettyjä ja oppisopimuskoulutuksessa mukana olleita 127 henkilöä. Vakinaisessa palvelussuhteessa heistä oli 87, määräaikaisessa 26 ja sivutoimisena neljä henkilöä. Työllistämistuella palkattujen määrä oli yksi ja oppisopimuskoulutuksessa yksi henkilö.

Taulukko 1.henkilöstön määrä toimintayksiköittäin 31.12.2024

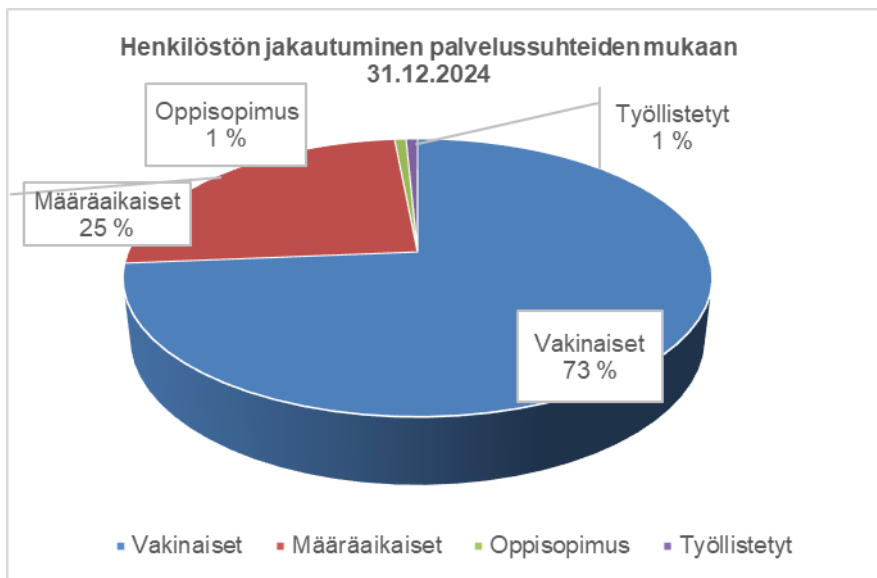
Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimukset		Sivut.
	Kokoa	Osa-aik.	Kokoa	Osa-aik.	Kokoa	Osa-aik.	Kokoa	Osa-aik.	
Yleishallinto	9	1	2						
Sivistystoimi	56	8	20	4			1		4
Tekninen toimi, tu	13								
Kiinteistöhenkilös	9	1	4			1			
Yhteensä	87	10	26	4		1	1		4
	133								

Taulukko 2. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2024

Vuonna 2024	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	86	26	1		113
Osa-aikainen	10	4		1	15
Sivutoiminen	2	3			5
Yhteensä	98	33	1	1	133

Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 113 ja osa-aikaisia 15 henkilöä. Sivutoimisia oli 5 henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2024 oli 133.

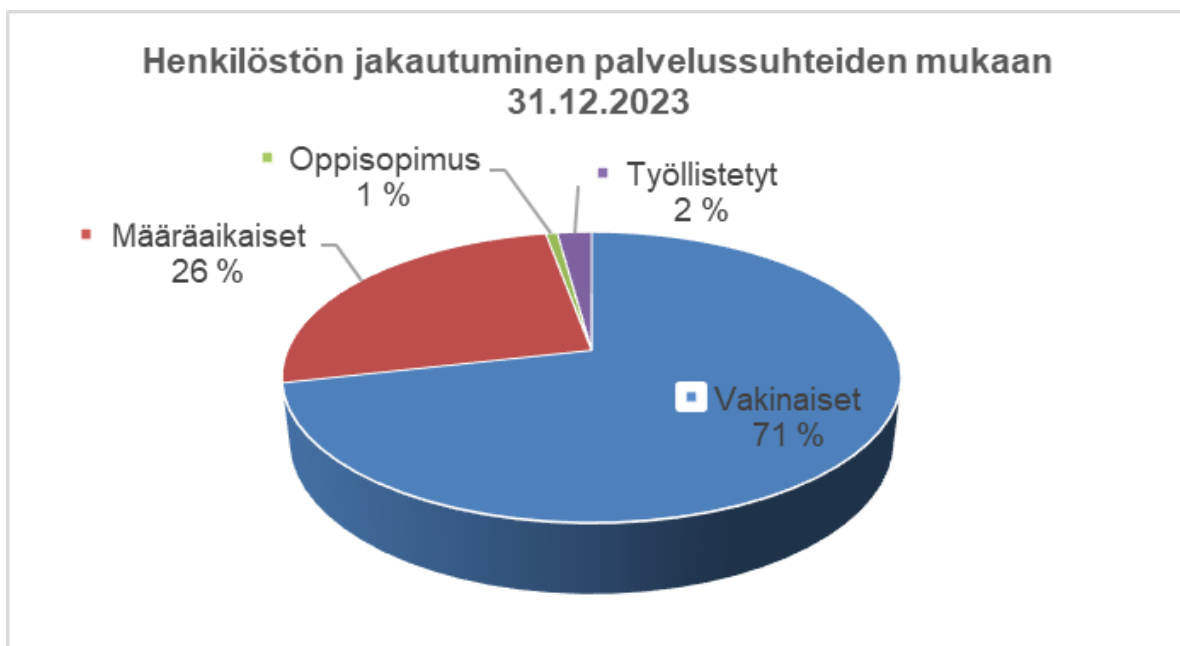

Taulukko 3. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2023

Vuonna 2023	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	87	24	1	2	114
Osa-aikainen	12	10		1	23
Sivutoiminen	1	2			3
Yhteensä	100	36	1	3	140

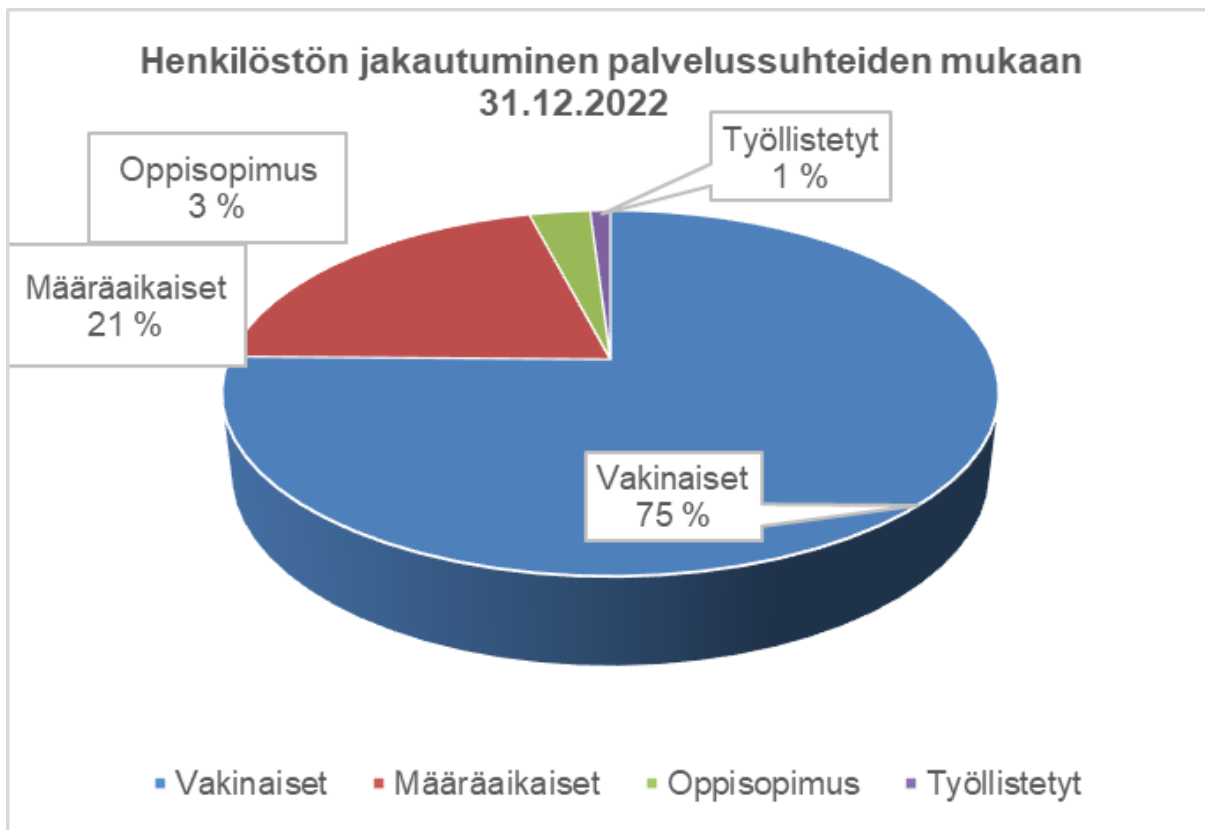
Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 114 ja osa-aikaisia 23 henkilöä. Sivutoimisia oli 3 henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2023 oli 140.

Taulukko 4. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2022

Vuonna 2022	Vakinaiset	Määräaikaiset	Oppisopimus	Työllistetyt	Yhteensä
Kokoaikainen	133	27	3		163
Osa-aikainen	16	10	3	2	31
Sivutoiminen		4			4
Yhteensä	149	41	6	2	198

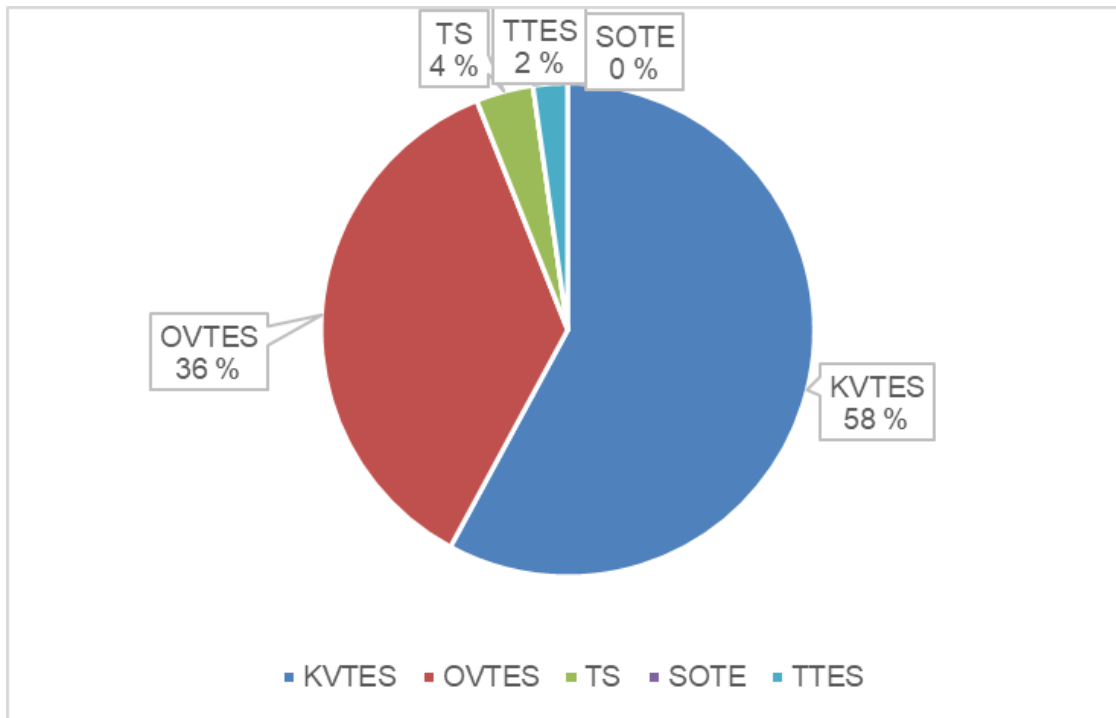
Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 163 ja osa-aikaisia 31 henkilöä. Sivutoimisia oli 4 henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2022 oli 198.

Taulukko 5. Palvelussuhteiden lukumäärä sopimusaloittain 31.12.2024

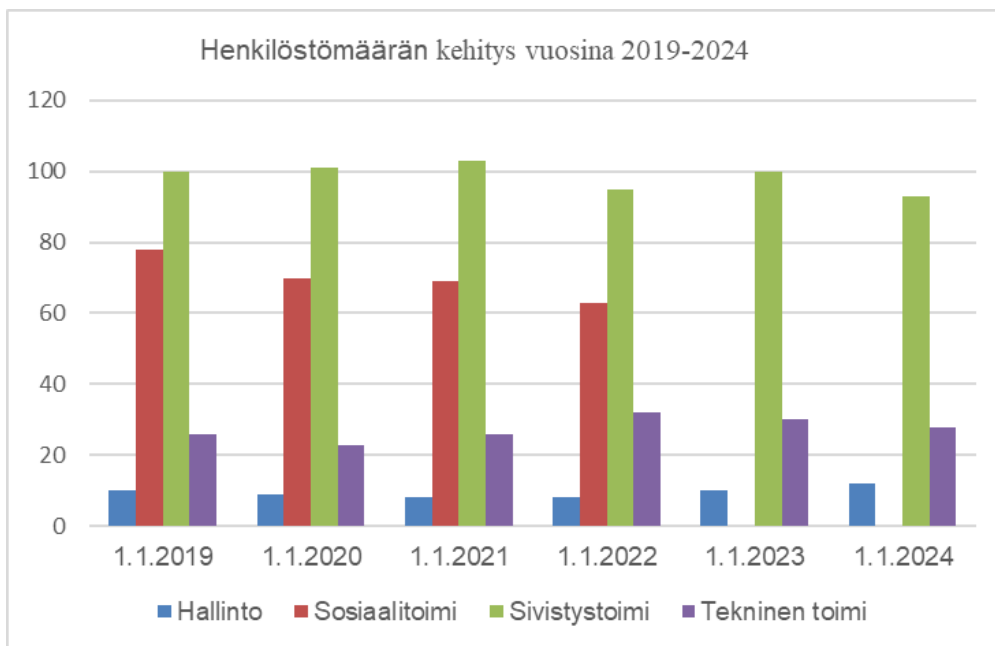
KVTES	77
OVTES	48
TS	5
SOTE	0
TTES	3
Yhteensä	133

Taulukko 6. Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2019-2024

	Hallinto	Sosiaali- toimi	Sivistys- toimi	Tekninen toimi	Yh- teensä
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
31.12.2023	10		100	30	140
31.12.2024	12		93	28	133

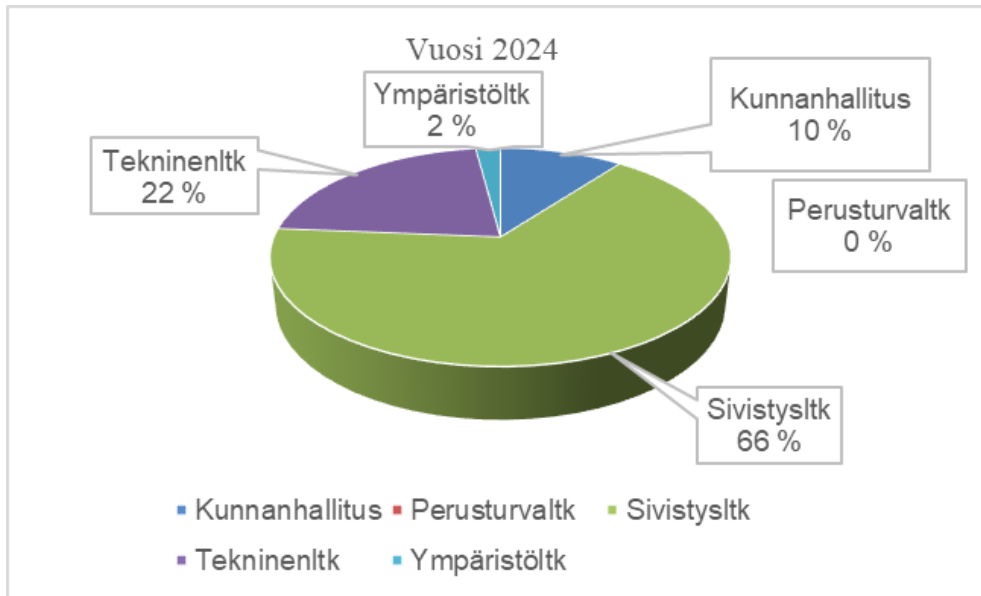

7.1.2 Vakinaisen henkilöstön määrä toimielimittäin

Vakinaisen henkilöstön määrä on vuodesta 2020-2024 laskenut 52 henkilöllä.

Taulukko 7. Vakinainen henkilöstö toimielimittäin 2020–2024

	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022	Vuosi 2023	Vuosi 2024
KUNNANHALLITUS					
Hallinto	9	8	8	9	10
PERUSTURVALAUTA- KUNTA					
Sosiaalitoimen hallinto ja sosiaalityö	6	6	5		
Kotihoito ja vanhustyö	27	27	27		
Pauliina ja Aapeli	12	12	14		
Kokkatoiminta	5	5	5		
Keskuskeittiö	5	5	0		
SIVISTYSLAUTA- KUNTA					
Peruskoulu	39	36	29	28	28
Lukio	8	9	11	9	8
Päivähoito	16	19	19	20	20
Kirjasto	3	3	4	4	3
Liikunta- ja nuorisotoimi, kulttuuri	3	4	4	6	5
TEKNINEN LAUTA- KUNTA					
Tekninen hallinto	2	2	1	3	3
Kiinteistökeskus	9	10	12	13	12
Tuntipalkkaiset	3	3	3	3	3
Keskuskeittiö			5	3	3
YMPÄRISTÖLAUTA- KUNTA					
Rakennusvalvonta/ym- päristötoimi	2	2	2	2	2
YHTEENSÄ	149	151	149	100	97

7.1.3 Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne

Ikäryhmä	Nai-		Kaikki yhteensä
	Mies	nen	
0-19		2	2
20 - 24	1	4	5
25 - 29	0	8	8
30 - 34	4	5	9
35 - 39	2	11	13
40 - 44	4	15	19
45 - 49	3	15	18
50 - 54	5	10	15
55 - 59	5	15	20
60 - 64	10	12	22
65 - 68		2	2
Kaikki yhteensä	34	99	133

Kunnan koko henkilöstön ikärakenteessa suurimmaksi ikäryhmäksi muodostuu 60-64-vuotiaiden ryhmä, johon kuuluu 22 henkilöä. Tämän ikäluokan edustajia koko henkilöstöstä on 16,54 %. Seuraavaksi suurin ikäryhmä on 55-59 -vuotiaat, joita on 20 henkilöä (15,04% koko henkilöstöstä). Rautalammin kunnan koko henkilöstöstä suurin osa on naisia (99). Naisten osuus on 74,44%.

Vuonna 2024 alle 40-vuotiaiden osuus koko henkilöstöstä oli 27,82 % (37 henkilöä). Kunnan koko henkilöstön keski-ikä oli 46,73 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 49,72 vuotta ja määräaikaisen henkilöstön 38,67 vuotta. Miesten keski-ikä oli hieman korkeampi, 50,09 vuotta, naisten 45,58 vuotta.

7.1.4 Palkat ja muut henkilöstömenot

Taulukosta ilmenevät henkilöstön palkkakustannukset sivukuluineen sekä muut henkilöstökulut vuosilta 2021–2024 toimitelimitäin.

Taulukko 9. Henkilöstökustannukset vuosilta 2021–2024

	2021	2022	2023	2024	2023-2024
Kunnanhallitus	709941	719266	860975	790420	-70555
Perusturvalautakunta	2867080	2780334			
Sivistyslautakunta	4013301	4070443	4265836	4193676	-72160
Tekninen lautakunta	733322	1010022	1046376	1047382	1006
Ympäristölautakunta	90973	89124	84897	83005	-1892
Yhteensä	8414617	8669189	6258084	6114483	-143601

7.2 Henkilöstön tila

7.2.1 Terveysperusteiset poissaolot

Terveysperusteisia poissaoloja ovat omasta sairaudesta, työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot. Terveysperusteiset palkalliset ja palkattomat poissaolot lasketaan Kuntatyönantajien ohjeistuksen mukaisesti kalenteripäivinä.

Taulukko 10. Terveysperusteiset poissaolot kalenteripäivinä vuosina 2018–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kunnanvirasto	401	144	417	299	66	150
Kotipalvelu	436	816	1102	724		
Pauliina	637	384	179	203		
Aapeli	355					
Kokkatoiminta	71	56	29	50		
Ruokahuollon henkilöstö		9	7	28	4	19
Peruskoulun opettajat	288	986	399	423	554	489
Lukion opettajat	14	15	35	156	7	143
Koulunkäyntiavustajat, koulu	258	85	574	363	411	368
Päiväkodit	236	231	515	695	385	304
Perhepäivähoito, ryhmäpele	13	80	82	59	112	74
Kirjasto, kulttuuri	16	18	53	167	29	33
Vapaa-aika, uimahalli	49	13	64	8	89	12
Siivoojat	55	195	249	305	219	468
Talonmiehet	58	103	5	21	17	73
Tuntipalkkaiset, työmiehet	236	21	13	250	46	41
yht.	3123	3156	3723	3751	1939	2174

Taulukko 11. Poissaolojen jakautuminen poissaolon pituuden mukaan vuonna 2020 – 2023

Poissaolon pituus	Kal.päivät 2021	Kal.päivät 2022	Kal.päivät 2023	Kal.päivät 2024
1 - 3	462	544	416	385
4 - 29	872	1726	722	765
30 -60	501	613	277	395
61 - 90	486	74	293	71
91 - 180	905	794	231	558
180 -	497			
Yhteensä	3723	3751	1939	2174

7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen

Taulukko 12. Eläkkeelle siirtyminen vuosina 2020–2024

Eläkemuoto	2020	2021	2022	2023	2024
Vanhuuseläke	6	3	2	5	1
Täysi työkyvyttömyyseläke	1				1
Osatyökyvyttömyyseläke	2	1			
Osa-aikaeläke					
Varhennettu vanhuuseläke					
Yhteensä	9	4	2	5	2

7.3 Henkilöstötavoitteet 2024

Rautalammin kunnan tärkeänä menestystekijänä on hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvointi tarkoittaa turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota ammattitaitoiset työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa.

Henkilöstön terveys ja motivoituneisuus on olennaisen tärkeä työn laadun ja asiakaspalvelun kannalta. Henkilöstöohjelma laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa.

Tavoitteet vuodelle 2024

1. Esimiestyö ja työyhteisötaidot

- Esimiestyötä kehitetään jatkuvasti, vuoden 2024 teemana: työkyky, työkyvyn tukeminen.
- Henkilöstölle järjestetään luentoja/ ryhmätoimintaa tarpeen mukaan (työhyvinvointikyselyn tuloksista/ työterveyshuollon havainnoista johdetut teemat: univaikeudet, stressi, henkinen hyvinvointi).
- Esimies ja työntekijä käyvät vähintään kerran vuodessa kehityskeskustelun, jossa keskustellaan mm. menneen kauden tuloksista, seuraavan kauden tavoitteista, ammatillisista kehittymistarpeista, yksilöllisestä työhyvinvoinnista yms. Tavoitteena, että keskustelut on käyty 100% joka työpisteessä. (Esimiehet raportoivat toimialajohtajille.)

Toteuma:

- Mieliteko-hankkeen ABC-malli lähdettiin mukaan, ensimmäiset toimialakohtaiset ryhmät aloittivat loppuvuodesta.
- Esihenkilöt saavat tukea omalle työlleen. Esihenkilöt seuraavat oman yksikönsä henkilöstön jaksamista ja suoriutumista. Työterveyshuolto on ollut tukena varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa kartoittamassa työyhteisön tilannetta.
- Työterveyshuollon uniryhmät ja mielenhuoltopalvelut olivat henkilöstön käytössä. (hoitajachat, lääkäri-chat, Mielen huolipalvelu)
- Kehityskeskustelut ovat toteutuneet.

2. Osaamisen kehittäminen

- Täydennys-, uudelleen- ja jatkokoulutus on suunnitelmallista, työyksiköiden tarpeista lähtevää toimintaa, tarpeita pyritään ennakoimaan (mittareina koulutuspäivät/ henk.)
- Tarpeen mukaan hyödynnetään työnohjausta, työparityöskentelyä, kehittämishankkeita
- Huolehditaan hiljaisen tiedon siirtämisestä, mentorointi.

Toteuma:

- Työnohjausta on ollut käytettävissä, perusopetuksessa työnohjausprosessi on käynnistymässä. Osaaminen kehittäminen on ollut yksiköissä vaihteleva. Monissa yksiköissä on vaikeaa sovittaa koulutuksia arjen normaaliin rytmiin.
- Hiljaisen tiedon siirtämisestä on pyritty huolehtimaan esim. uusi työntekijä on hetken aikaa eläkkeelle jäävän kanssa yhtä aikaa töissä.

3. Tiedottaminen ja viestintä

- Tavoitteena avoimuus ja hyvä sisäinen vuorovaikutteinen viestintä.
- Työpaikkakokoukset pidetään työyhteisöissä säännöllisesti
- Yhteistyötoimintatyöskentelyn (työsuojelu) kehittäminen, teemalliset kokoukset 2 krt vuodessa

Toteuma:

- Viikkokokoukset säännöllisesti, johtoryhmän muistiot koko henkilöstölle, osastopalaverit säännöllisesti.
- Yksiköissä on niiden toimintakulttuuriin parhaiten sopivat tiedottamis- ja palaverikäytännöt.
- Yhteistoimintatyöskentelyä ei ole saatu liikkeelle.
- Tiedonkulun käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti.

4. Työhyvinvoinnin seuranta, pulssikyselyn toteutus

- Työhyvinvoinnin kehittymistä seurataan työhyvinvointikyselyllä.

Toteuma:

- Yksiköissä on vaihtelevia käytäntöjä työhyvinvoinnin seuraamiseksi.
- Pulssikysely (Keva) siirtyi seuraavaan vuoteen.

5. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen

- Laaja työterveyshuoltosopimus.
- Työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät on kartoitettu (toimialoilla/ työpaikoilla) ja tunnistettu (riskikartoituksen päivitys toimialoilla)
- Työhyvinvointia koskeissa asioissa toimitaan yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa mm. työterveyshuolto, työsuojeluviranomaiset.
- Työterveyshuollossa painopiste on vaikuttavassa, ennaltaehkäisevässä työterveyshuolloissa.
- Varhaisen tuen malli aktiivisessa käytössä kaikissa Rautalammin kunnan työpisteissä.
- Korvaavan työn malli käytössä, yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, toteutuksista seurataan.
- Etätyöllä tuetaan henkilöstön jaksamista ja tuottavuutta, ohjeistus päivitetään.
- Työnantaja tukee liikunta- ja hyvinvointi toimia: mm. Smartum , sähköinen kulttuuri/liikuntakortti/hieronta (a´75€/ henk/v), kuntosali- ja uimahallietuudet, liikuntaryhmät mm. circuit, vesijumppa, työpaikkojen virkistysiltapäivät, työnantajan järjestämät yhteiset pikkujoulut tms.
- Toimien tehokkuutta seurataan mm. sairauspoissaoloja seuraamalla ja reagoimalla ajoissa, mikäli hälyttäviä merkkejä havaitaan.

Toteuma:

- Laaja työterveyssopimus oli käytössä.
- Varhaisen tuen malli, korvaavan työn malli ym. on käytössä.
- Työtehtäviä on räätälöity yksilöllisten tarpeiden mukaisiksi.
- Varhaiskasvatus ja perusopetus on saanut työterveyden kohdennettu palvelua.
- Etätyötä on mahdollista tehdä, ei sovellu kaikille toimialoille.
- Järjestetty virkistysiltapäiviä tms. ja koko henkilöstön pikkujoulut kirjaston kivijalassa.

- Smartum, uimahalli etuus, vesijumppa, circuit (vain kevätkausi, ohjaajapulan takia)
- Sairauspoissaoloja seurataan, ne ovat hiukan alle valtakunnallisen keskiarvon. Varhaiskasvatuksessa sairauspoissaolot on vähentyneet 30%.

6. Työsuojelu

- Työsuojelutoimikunta kehittää työhyvinvointitoimintaa ja seuraa sen toteutumista. Sille voi myös tehdä ehdotuksia tyhy-toiminnan sisällön kehittämistä.
- Työtapaturmia ehkäistään, riskienkartoitus jatkuvaa toimintaa.
- Läheltä piti- tilanteet dokumentoidaan.
- Yhteistyötoimikunnan kokouksissa vähintään yhdessä kokouksessa teemana on työsuojelu ja sen kehittäminen.
- Ensiapuvalmius pidetään lain määrittämällä tasolla joka työpisteessä.
- Sisäilmaryhmä kokoontuu säännöllisesti.
- Työtapaturmien riskiä vähennetään ohjeistuksella ja neuvonnalla, vastuu esimiehillä.

Toteuma:

- Läheltä piti-tilanteet dokumentoidaan.
- Ensiapukoulusta järjestetty sivistystoimessa.
- Työtapaturmia on pyritty vähentämään ohjeistuksella ja neuvonnalla.

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 193 pages before this page

Dokumentet inneholder 193 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 193 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 193 sider før denne side

Detta dokument innehåller 193 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende